

การผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการ
การกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์
DESIRE-DRIVEN ACTIONS BY POLICY ACTORS TOWARDS DECISION MAKING
ON THAILAND'S REOPENING UNDER PHUKET SANDBOX PROGRAM

รัชฎาณี รจนา

การผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการ
การกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการสาธารณะ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2565
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

DESIRE-DRIVEN ACTIONS BY POLICY ACTORS TOWARDS DECISION MAKING
ON THAILAND'S REOPENING UNDER PHUKET SANDBOX PROGRAM

TATCHAYANEE ROCHANA

A Master's Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
(Public Policy and Management)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2022

Copyright of Srinakharinwirot University

สารนิพนธ์

เรื่อง

การผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการ

การกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

ของ

ธัญญาณี รจนา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการสาธารณะ

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

.....
(อาจารย์ ดร.กัลยา แซ่อั้ง)

ประธาน

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุฬณี ตันติกุลานันท์)

กรรมการ

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จุลศักดิ์ ชาญณรงค์)

ชื่อเรื่อง	การผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์
ผู้วิจัย	ธัญญาณี วจนา
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2565
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์ ดร. กัลยา แซ่อึ้ง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของตัวแสดงต่าง ๆ ภายในเครือข่ายนโยบายตลอดจนศึกษาบทบาทและวิธีการที่ตัวแสดงเหล่านี้ใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตนในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษารวบรวมจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยแบ่งเป็นโดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งเป็น 3 ภาคส่วน ประกอบด้วย 1) หน่วยงานภาครัฐ ในระดับส่วนกลาง คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมควบคุมโรค และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และในระดับจังหวัด คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต 2) หน่วยงานภาคเอกชน คือ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต และ 3) ภาคประชาสังคม คือ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษาพบว่า ความต้องการของตัวแสดง คือ การฟื้นฟูเศรษฐกิจด้วยการท่องเที่ยวจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด - 19) และให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญของการท่องเที่ยวระดับโลก ซึ่งอยู่ในลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม อีกทั้งบทบาทของตัวแสดงที่สำคัญในการผลักดันเริ่มจากหน่วยงานภาคเอกชน โดยวิธีการประสานประโยชน์ด้วยกันและผู้สนับสนุนการทำงานในจังหวัดภูเก็ต คือ หน่วยงานภาครัฐ ซึ่งในการทำงานหน่วยงานภาครัฐระหว่างการท่องเที่ยวและสาธารณสุขต้องมีการทำงานร่วมบูรณาการกันเป็นการทำงานในลักษณะของการเจรจาต่อรอง เพื่อให้มีข้อสรุปแนวทางการดำเนินการและวิธีการที่ตัวแสดงผลักดันความต้องการนั้นหน่วยงานภาคเอกชนจัดให้มีการประชุมโดยเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องส่วนภาคเอกชนเข้าร่วม อย่างไรก็ตามข้อมูลได้ไปถึงสื่อข่าวและหน่วยงานภาครัฐ เมื่อหน่วยงานภาครัฐเกิดความสนใจจึงได้มีโอกาสเข้าไปเสนอแนวทางและข้อคิดเห็นให้แก่หน่วยงานภาครัฐระดับส่วนกลาง เพื่อให้เกิดการรับรู้และนำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะ อย่างไรก็ตามได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

คำสำคัญ : ตัวแสดง, เครือข่ายนโยบาย, โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

Title	DESIRE-DRIVEN ACTIONS BY POLICY ACTORS TOWARDS DECISION MAKING ON THAILAND'S REOPENING UNDER PHUKET SANDBOX PROGRAM
Author	TATCHAYANEE ROCHANA
Degree	MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
Academic Year	2022
Thesis Advisor	Dr. Kanlaya Saeoung

This study aims to examine the motivations of policy actors under the Phuket Sandbox Program, which is one of Thailand's reopening projects, and also by investigating their roles and actions that were utilized to promote the motivations of the group. The qualitative research approach was adopted for collecting data and conducting in-depth interviews with key informants, categorized into three main groups. The first group consisted of government organizations from the central administration, including the Ministry of Tourism and Sports, the Department of Disease Control, and the Tourist Authority of Thailand, as well as provincial administration, including the Phuket Provincial Public Health Office and the Phuket Provincial Tourism and Sports Office. The second group represents private organizations, which is the Phuket Tourist Association. The third group represents a civil society organization, which is the Phuket Provincial Community-Based Tourism. In conclusion, the findings showed that the policy actors shared a common intention in reviving the economy of the city after the COVID-19 outbreak and reforming Thailand to become a top tourist destination, categorized as the relationship of the network on the subject of activity. As predicted, the private sector played a crucial role in promoting the program in the early stages by integrating its actions based on mutual benefits, with public sector support coming afterward to help it perform in the Phuket region. This requires integrated collaboration from both tourism and public health agencies to work compromises on operational guidelines. In addition, to drive their own motivation (purpose), the private sector hosted meetings and invited other involved private agencies to discuss this program. Once the press and the public sector became aware of the problem, the government assigned the central administration to assist in the transformation of the program into public policy. That latter required collaboration between the public sector, the private sector, and a civil society organization to successfully implement it.

Keyword : Actors, Policy Network, Phuket Sandbox Program

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณทางคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่ได้มีสาขานโยบายและการจัดการสาธารณะขึ้น ให้ข้าพเจ้ามีโอกาสเข้ามาศึกษาเรียนรู้นำไปประกอบเป็นความรู้เพิ่มเติมในการทำงาน และขอขอบคุณอาจารย์ประจำภาควิชารัฐศาสตร์ทุกท่านที่ได้ให้คำแนะนำตลอดจนนำไปสู่งานศึกษานิพนธ์ในชั้นนี้ อีกทั้งขอขอบคุณอาจารย์ ดร. กัลยา แซ่อั้ง เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลักให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาตลอดทั้งการศึกษาเรื่องนี้ให้งานออกมาสำเร็จไปได้เรียบร้อยด้วยดี

ขอขอบคุณพี่ ๆ ในกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ตที่ช่วยสนับสนุนข้อมูลและการทำงานให้เข้าถึงแหล่งข้อมูลได้รวดเร็วและง่ายมากขึ้น

อีกทั้งผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมที่สละเวลาให้ข้อมูลเชิงลึกทำให้สารนิพนธ์ชั้นนี้ได้ศึกษาจนจบได้

ขอขอบคุณ พี่ ๆ เพื่อน ๆ ที่ยังอยู่กันช่วยเหลือและสนับสนุนการทำงานและการเรียนเสมอมา ตลอดจนครอบครัวที่เป็นกำลังสนับสนุนสำคัญที่สุด

ในสุดท้ายนี้เองผู้วิจัยหวังว่างานชิ้นนี้จะเป็นข้อมูลสำคัญและประโยชน์ความรู้ของโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ให้เป็นตัวอย่างและขับเคลื่อนการท่องเที่ยวของประเทศไทยต่อไปอย่างยั่งยืน

ธัญญาณี ोजना

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญรูปภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามในการวิจัย.....	5
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network).....	8
2.2 แนวคิดเครือข่ายนโยบาย (Policy Network) กับกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ...	14
2.3 ทฤษฎีการระดมทรัพยากร	25
2.4 แผนการเปิดประเทศ	27
2.5 ข้อมูลโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์.....	28
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	30
2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย	33

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	34
3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล	34
3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย.....	34
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
บทที่ 4 ผลการศึกษา	38
4.1 ข้อมูลทั่วไปผู้ให้ข้อมูลหลัก	38
4.2 ความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย.....	42
4.3 บทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย.....	48
4.4 วิธีการตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตน.....	57
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ	64
5.1 สรุปผล.....	64
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	66
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	70
บรรณานุกรม	72
ประวัติผู้เขียน.....	77

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ตัวแสดงที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม	35
ตาราง 2 ตัวแสดงที่เป็นหน่วยงานภาคเอกชน.....	36
ตาราง 3 กระบวนการดำเนินการของโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์.....	39
ตาราง 4 สถานภาพผู้ให้ข้อมูล.....	42

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย33

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย ซึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้สร้างรายได้ถึง 2.23 ล้านล้านบาท ในปี พ.ศ. 2558 นั้นเองและเพิ่มมูลค่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 17 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ถือว่าอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในแถบเอเชีย หรือแปซิฟิกและในขณะเดียวกันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยยังเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศและเป็นกลไกสำคัญในการจ้างงานกว่า 4 ล้านตำแหน่งทั่วประเทศ แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของการท่องเที่ยวต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2560)

สถานการณ์และแนวโน้มที่สำคัญของโลกในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนแปลงไป อย่างเห็นได้ชัด จากการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ที่เกิดขึ้นทั่วโลกนับตั้งแต่เดือนมกราคม ปี พ.ศ. 2563 ทำให้รัฐบาลของหลายประเทศต้องบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมไม่ให้โรคแพร่กระจายและลดจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ มาตรการนี้ยังสร้างผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้กับการท่องเที่ยวทุกตลาด ไม่ว่าจะเป็นชาวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาเที่ยวในประเทศและชาวไทยเดินทางออกไปเที่ยวต่างประเทศรวมถึงการท่องเที่ยวภายในประเทศ แม้ว่าช่วงเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ในสถานการณ์การระบาดของไทยและหลายประเทศไม่รุนแรงมากนัก อีกทั้งรัฐบาลไทยยังไม่ประกาศใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการฯ และห้ามการเดินทางเข้ามาในประเทศหรือเดินทางข้ามจังหวัด อย่างไรก็ตาม ผลกระทบต่อการท่องเที่ยวได้ปรากฏขึ้นในภายหลังจากนี้เพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติมีจำนวนลดลง เนื่องจากสถานการณ์การระบาดที่เกิดขึ้นในแต่ละประเทศ รวมถึงมาตรการควบคุมของประเทศต่าง ๆ บังคับใช้ จึงเห็นได้ว่าเริ่มมีโรงแรมประกาศปิดชั่วคราว ปิดกิจการและให้พนักงานหยุดงาน (รพีพัฒน์ มัณฑนะรัตน์, 2563) และประเทศไทยเริ่มมีมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคซึ่งมีการปิดกั้นเดินทางระหว่างประเทศจึงส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของประเทศไทยและจำนวนนักท่องเที่ยวต่ำลงมาก ทำให้ธุรกิจหลายประเภทไม่สามารถกลับมาเปิดดำเนินการได้อย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นโรงแรม ร้านอาหาร ร้านสปา หรือสถานที่จัดการแสดงโชว์ สำหรับธุรกิจที่ได้รับผลกระทบอย่างหนักมา คือ ธุรกิจสายการบิน ธุรกิจโรงแรมหรือที่พัก และโรงพยาบาลที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (จารุภัทร ทองลงยา, 2563)

ทั้งนี้ จึงเห็นได้ว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในไทยจากรายงานข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า มีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยในไตรมาส 1/2563P จำนวน 6.69 ล้านคน ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2562 มีจำนวน 10.79 ล้านคน ลดลงร้อยละ 38.01 โดยนักท่องเที่ยวจากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีจำนวนมากที่สุด 3.73 ล้านคน และลดลงในอัตรา สูงสุดร้อยละ 46.12 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา รองลงมา ได้แก่ นักท่องเที่ยวจากยุโรปจำนวน 2.07 ล้านคน ลดลงร้อยละ 14.97 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา ในขณะที่ นักท่องเที่ยว จากภูมิภาคอื่น ๆ มีจำนวนรวม 0.88 ล้านคน ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 38.03 สืบเนื่องจากการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เริ่มจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 จนทำให้หลายประเทศ ออกมาตรการห้ามการเดินทางเข้า-ออกประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจีน ซึ่งเป็นศูนย์กลางการระบาดและเป็นนักท่องเที่ยวที่มี จำนวนสูงสุดที่เดินทางเข้ามาประเทศไทย และได้รายได้จากนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศลดลงในไตรมาส 1/2563P ในประเทศจีนจำนวน 57.20 ล้านบาท เกิดการเปลี่ยนแปลง ร้อยละ -63.96 มาเลเซีย จำนวน 38.87 ล้านบาท เปลี่ยนแปลงร้อยละ -7.17 สหราชอาณาจักร จำนวน 10.28 ล้านบาท เปลี่ยนแปลงร้อยละ -54.17 เป็นต้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563)

การล็อกดาวน์ครั้งแรกของประเทศไทย ช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 ได้มีข้อกำหนดและข้อปฏิบัติตามมาตรา 1 เช่น 1. ห้ามเข้าพื้นที่เสี่ยง โดยให้ถือประกาศหรือคำสั่งของแต่ละจังหวัดเป็นข้อควรปฏิบัติตามอีกที่ 2. ปิดสถานที่เสี่ยง 3. ปิดช่องทางเข้ามาในประเทศไทย ทั้งอากาศยาน เรือ รถยนต์ หรือพาหนะอื่นใด ทั้งทางบก อากาศ และทางน้ำ (มติชนออนไลน์, 2564a) และในขณะเดียวกันช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ได้เกิดการระบาดเป็นครั้งที่ 2 โดยพบว่าเชื้อได้แพร่กระจายในจังหวัดอื่น ๆ ส่งผลให้มีผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้นจนต้องออกมาตรการล็อกดาวน์อีกครั้ง เพื่อสกัดการแพร่กระจายเชื้อโควิด (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) จนกระทั่งเกิดการระบาดรอบที่ 3 อีกครั้ง เมื่อช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2564 ซึ่งพบว่ามีผู้ติดเชื้ออย่างรวดเร็วกว่าการระบาดใน 2 ครั้งแรก ทำและเริ่มมีการนำเชื้อไปติดคนใกล้ชิดทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด จนทำให้ภาครัฐออกประกาศหรือมาตรการควบคุมการแพร่ระบาดอีกครั้ง

เมื่อมาตรการของประเทศไทยเข้มงวดในเรื่องของการออกนอกเคสสถานซึ่งมีช่วงเวลาที่กำหนด ทำให้การผ่อนคลายมาตรการล็อกดาวน์เป็นการหาจุดสมดุลระหว่างการลดต้นทุนผลกระทบทางเศรษฐกิจ และการลดความเสี่ยงและข้อจำกัดทางระบบสาธารณสุข การรักษามาตรการระยะห่างทางสังคมที่ถูกตั้งคำถามว่าเคร่งครัดเกินควร อาจทำให้ประเทศไทยต้องตกอยู่ในภาวะล็อกดาวน์ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม (เกียรตินาคินัทธ, 2563) ภาคเศรษฐกิจทั้งในอุตสาหกรรมหลัก ๆ แทบจะปิดตัว โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยว จึงทำให้ภาครัฐจึงท่องเที่ยวได้ออกมามีข้อเรียกร้องให้ภาครัฐมีมาตรการ

เปิดประเทศเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพร้อมควบคู่กับการควบคุมโรคด้วย ซึ่งธุรกิจท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย แต่เมื่อได้รับผลกระทบการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องปรับการบริหารจัดการธุรกิจเพื่อให้ผ่านไปได้จนกว่าภาครัฐจะมีมาตรการเปิดประเทศนำนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามา ซึ่งกลุ่มภาคเอกชนท่องเที่ยว เช่น สมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและสมาคมโรงแรม ได้ผลักดันข้อเรียกร้องนี้ถึงรัฐบาลเพราะต่างอยากเห็นการเริ่มทยอยเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ (สยามรัฐออนไลน์, 2564) ประกอบกับข้อเรียกร้องของสมาคมโรงแรมภูเก็ต (Phuket Hotels Association) กล่าวว่า ธุรกิจโรงแรมและการท่องเที่ยวภูเก็ตกำลังเข้าสู่ขั้นวิกฤต สถานประกอบการต่าง ๆ ที่จดทะเบียนไม่สามารถหมุนได้หรือการรักษากระแสเงินสดให้ยังคงอยู่ต่อ นโยบายกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ หากรัฐบาลไม่มีการสนับสนุน หรือไม่เปิดให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาจะเกิดการสูญเสียโอกาสเป็นอย่างมาก รวมถึงการว่างงานในธุรกิจโรงแรม ความต้องการของการท่องเที่ยวภายในประเทศยังไม่มากพอที่จะป้องกันรักษาการสูญเสียที่เกิดขึ้นได้ และส่งผลให้เกิดปัญหาทางการเงินของผู้ประกอบการอีกด้วย ดังนั้นจึงขอสนับสนุนการเปิดเมือง (Reopening) ที่ปลอดภัย ปฏิบัติได้จริง และมีกลยุทธ์สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ (ถนัดกิจ จันกิเสน, 2563) อีกทั้ง จังหวัดภูเก็ตเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สร้างรายได้ด้านการท่องเที่ยวให้กับประเทศเป็นอันดับ 2 ของไทย แต่เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ระบาดทำให้จังหวัดภูเก็ตได้รับผลกระทบหนักกว่าจังหวัดท่องเที่ยวอื่น ๆ เนื่องจากพึ่งพารายได้จากนักท่องเที่ยวเป็นหลักธุรกิจโรงแรมและสถานประกอบการต่าง ๆ ปิดตัวลงหรือหยุดให้บริการชั่วคราว จึงส่งผลให้แรงงานในภาคบริการและส่วนอื่น เช่น แรงงานก่อสร้างเกิดการว่างงาน ขาดรายได้จำนวนมาก ทางสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตประเมินความเสียหายที่เกิดขึ้นอยู่ที่ 180,000 ล้านบาท (ไทยพีบีเอส, 2563)

ทั้งนี้ การเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงจำเป็นต้องฟื้นฟูเศรษฐกิจ และเปิดอย่างระมัดระวังเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ที่คุ้มกับความเสี่ยง โดยเริ่มจากการเปิดรับนักท่องเที่ยวจากประเทศที่มีความเสี่ยงโรคต่ำแต่มีกำลังซื้อสูง ควบคู่ไปกับการเตรียมพร้อมของด้านสาธารณสุขในภาครัฐและประชาชนอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้มีโอกาสกลับมาเปิดประเทศเดินทางเข้าขับเคลื่อนการท่องเที่ยวได้ใหม่ ภาครัฐควรมีการบริหารจัดการและประชาชนต้องร่วมมือเพื่อลดความเสี่ยงให้มีความเหมาะสมที่ระบบสาธารณสุขรองรับได้ หากการปิดประเทศไม่รับนักท่องเที่ยวจะทำให้มีต้นทุนทางเศรษฐกิจที่อาจสูงกว่ามาก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2563) ในขณะเดียวกันด้านสาธารณสุขได้มีข้อคิดเห็นว่าประเทศไทยยังไม่เหมาะกับการเปิดท่องเที่ยวและเปิดประเทศ เนื่องจากสถานการณ์ในประเทศไทยจำนวนผู้ติดเชื้อใหม่ที่รายงานนั้นยังคงสูงเป็นอันดับ 10 ของโลก การประเมินนโยบายไม่ควรทำให้ประชาชนเข้าใจผิดด้วยการนำเสนอเฉพาะจำนวนผู้ติดเชื้อจากการเดินทางเข้ามาจากต่างประเทศเท่านั้น ซึ่งนโยบายเปิดรับ

นักท่องเที่ยว รวมถึงการเปิดประเทศ จะก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการระบาดหนัก 2 อย่าง คือ 1. การที่คนที่เดินทางจากต่างประเทศอาจนำเชื้อเข้ามาในพื้นที่ได้ คนที่ฉีดวัคซีนมาแล้วก็ยังมีโอกาสที่จะติดเชื้อระหว่างช่วงการเดินทาง ระหว่างพำนักในพื้นที่และแพร่ให้กับผู้อื่นได้ 2. นโยบายเปิดท่องเที่ยวและเปิดประเทศ จะทำให้มีจำนวนคนมากในพื้นที่กิจกรรมต่าง ๆ หากการระบาดภายในประเทศยังมีความรุนแรงและกระจายไปทั่ว ปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นย่อมจะทำให้การระบาดในแต่ละพื้นที่รุนแรงและเร็วขึ้น และมองว่าควรจัดหาวัคซีนให้แก่ประชาชนอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ (มติชนออนไลน์, 2564b) ซึ่งทางคณะบดีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดลห่วงการเปิดประเทศตามนโยบายภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ เดือนกรกฎาคมว่าจะเจอเชื้อกลายพันธุ์ที่อาจมาพร้อมกับนักท่องเที่ยว ซึ่งหากรัฐบาลควบคุมไม่ได้จนเกิดระบาดระลอกใหม่จะยิ่งเป็นการซ้ำเติมเศรษฐกิจในพื้นที่อีกครั้ง ขณะที่การเปิดประเทศ ผ่านโมเดล “ภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์” วันที่ 1 กรกฎาคมยังเร็วไป เนื่องจากวัคซีนไม่ได้ครอบคลุมทุกสายพันธุ์ทั้งหมด แต่หากสายพันธุ์แปลกใหม่เข้ามาแล้วควบคุมไม่ได้ (พีพีทีวีออนไลน์, 2564)

ข้อเรียกร้องของภาคธุรกิจท่องเที่ยวได้เข้ามาเป็นแรงกดดันให้ภาครัฐได้กลับมาพิจารณามาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ ในการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจไม่ควรนำมาพิจารณาด้านสาธารณสุขเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยเพียงอย่างเดียว แต่หากต้องมีการบริหารจัดการควบคู่ไปด้วยกัน ด้วยเหตุนี้ ภาครัฐให้ความสำคัญในการส่งเสริมการเปิดประเทศด้วยการท่องเที่ยว โดยเริ่มจากจังหวัดภูเก็ต ในการหาหรือแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต และส่งผลให้ภาครัฐได้มีกระบวนการจัดการแผนการเปิดประเทศเพื่อรับนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวที่ฉีดวัคซีนครบโดสเดินทางเข้าประเทศไทยได้โดยไม่ต้องกักตัว ซึ่งเริ่มนำร่องที่จังหวัดภูเก็ต เปิดรับนักท่องเที่ยวเข้ามาแบบ Sandbox (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2564)

การกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ มีประเด็นข้อคิดเห็นและความต้องการที่ไม่เหมือนกัน พร้อมทั้งต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งในอำนาจหน้าที่ของแต่ละภาคส่วนล้วนมีบทบาทต่างกัน เมื่อทุกภาคส่วนมีความพร้อมร่วมมือที่จะผลักดันให้เกิดนโยบายการเปิดประเทศ เพื่อรับการท่องเที่ยวภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์นั้น จึงเกิดเป็นเครือข่ายนโยบายโดยมีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเข้าด้วยกัน จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ตั้งแต่ความพยายามของภาคเอกชนของธุรกิจท่องเที่ยวเข้าไปเรียกร้องเชิงนโยบายต่อรัฐในการฟื้นฟูการท่องเที่ยวโดยการเปิดประเทศให้จังหวัดภูเก็ตเป็นพื้นที่นำร่อง นำไปสู่ภาครัฐได้ตัดสินใจต่อการเปิดประเทศเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยใช้ภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตในการดำเนินการสนับสนุนเตรียมความพร้อมอย่างเป็นระบบและเป็นต้นแบบให้จังหวัดท่องเที่ยวอื่นต่อไป จนนำมา

ผู้การแถลงเตรียมการเปิดประเทศ ของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2564 โดยเริ่มจากโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ในการทดลองเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยวเข้ามา โดยไม่ต้องกักตัว นั้นได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างซับซ้อน ภายใต้กระบวนการกำหนดนโยบายดังกล่าว อาจเกิดทั้งความร่วมมือที่ประนีประนอมหรือขัดแย้งกันระหว่างบุคคล และหน่วยงานต่าง ๆ ในข้อเสนอของตัวแสดงเครือข่ายนโยบาย ซึ่งเป็นที่มาที่ผู้วิจัยจะศึกษาความต้องการและบทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย โดยอาศัยการร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ว่าแต่ละตัวแสดงมีความต้องการ บทบาทในการผลักดันต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไร ตลอดจนตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายมีวิธีการผลักดันความต้องการต่อกระบวนการตัดสินใจเปิดประเทศภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ซึ่งจะทำให้เห็นการสะท้อนบทบาทที่สำคัญของเครือข่ายนโยบายในการเข้ามีส่วนร่วมผลักดันนโยบายสาธารณะอีกด้วย

1.2 คำถามในการวิจัย

กระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ความต้องการของตัวแสดงต่าง ๆ ภายในเครือข่ายนโยบายเป็นอย่างไร บทบาทและวิธีการที่ตัวแสดงเหล่านี้ใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตนเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการของตัวแสดงต่าง ๆ ภายในเครือข่ายนโยบายตลอดจนศึกษาบทบาทและวิธีการที่ตัวแสดงเหล่านี้ใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตนในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาวิเคราะห์ในประเด็น ดังนี้

1) การศึกษาตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย ถึงความต้องการของตัวแสดงต่าง ๆ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ตัวแสดงภาครัฐ ตัวแสดงภาคเอกชน และตัวแสดงภาคประชาสังคม ในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

2) การศึกษาบทบาทและวิธีการที่ตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย ผลักดันความต้องการในการเจรจาต่อรอง การกดดัน การประนีประนอม และการประสานประโยชน์ ในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

1.4.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษากำหนดความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะเครือข่ายนโยบายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

1.4.3 ขอบเขตด้านประชากร

ในการศึกษากำหนดความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรเพื่อเก็บข้อมูลกลุ่มเป้าหมายจากการประชุมโดยแบ่งกลุ่มเครือข่ายนโยบายที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ จากองค์ประกอบคณะกรรมการของการประชุมและรายชื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการประชุม ซึ่งแบ่งกลุ่มตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายออกมาเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) หน่วยงานภาครัฐ คือ หน่วยงานระดับส่วนกลาง และหน่วยงานระดับจังหวัด 2) หน่วยงานภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบการเอกชน และสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต 3) ภาคประชาสังคม คือ เครือข่ายการท่องเที่ยว

1.4.4 ขอบเขตด้านเวลา

ในระยะเวลาการศึกษานี้ผู้วิจัยและเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์นั้น มีระยะเวลาการศึกษา 15 เดือน คือ ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2563 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2564 ก่อนนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยศึกษาตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายจาก 1) การประชุมคณะกรรมการแก้ไข เยียวยา และฟื้นฟูผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมกีฬา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามคำสั่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่ 262/2563 เมื่อเดือนเมษายน - กันยายน พ.ศ. 2563 2) การประชุมคณะทำงานเตรียมความพร้อมการเปิดประเทศ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่ เมื่อเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม พ.ศ.2563 3) การประชุมตามข้อสั่งการของรัฐมนตรีนโยบายกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 – มิถุนายน พ.ศ. 2564 และ 4) การประชุมคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2564

1.5 นิยามศัพท์

แผนการเปิดประเทศ หมายถึง แผนการเปิดประเทศเพื่อรับการท่องเที่ยวตามช่วงเวลา โดยการรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้วเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยตามการบริหารจัดการพื้นที่นำร่องการท่องเที่ยว โดยมีหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่ประเทศไทยกำหนด

ภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ หมายถึง เป็นพื้นที่นำร่องตามแผนการเปิดประเทศในระยะแรก โดยทดลองให้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้วสามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตได้โดยไม่ต้องกักตัวเป็นระยะเวลา 14 วัน

ธุรกิจท่องเที่ยว หมายถึง การประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการจัดการหรือการให้บริการด้านการท่องเที่ยว หรืออำนวยความสะดวกที่เกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว เช่น ที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม หรือการให้บริการที่เกี่ยวข้องแก่นักท่องเที่ยว

เครือข่ายนโยบายผลักดันภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ หมายถึง เครือข่ายความสัมพันธ์ขององค์กรที่แตกต่างกันของภาครัฐ ภาคเอกชนหรือภาคประชาสังคมอื่น ๆ โดยมีประเด็นความสนใจที่จะร่วมมือขับเคลื่อนนโยบายเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

ตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย หมายถึง ผู้ที่มีบทบาทในกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ ซึ่งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง

บทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย หมายถึง การดำเนินงานปฏิบัติตามสถานการณ์ในสังคมหรือตำแหน่งของตัวแสดงที่เข้าไปมีอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบาย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

สามารถสร้างองค์ความรู้ในเรื่องบทบาทและวิธีการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย ผลักดันความต้องการของกลุ่มตน ในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ซึ่งเครือข่ายนโยบายอื่น ๆ สามารถนำผลการศึกษาไปปรับใช้แนวทางของกลุ่มที่ตนมี เพื่อผลักดันข้อเรียกร้องให้กลายเป็นนโยบายต่อไป

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัย เรื่อง การผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย ในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์นี้โดยผู้ศึกษาได้ศึกษา ทบทวนเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประกอบการศึกษาวิจัยและได้นำเสนอหัวข้อ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network)

2.2 แนวคิดเครือข่ายนโยบาย (Policy Network) กับกระบวนการกำหนดนโยบาย
สาธารณะ

2.3 ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Theory)

2.4 แผนการเปิดประเทศ

2.5 ข้อมูลโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดเครือข่ายทางสังคม (Social Network)

แนวคิดเครือข่ายทางสังคม มีการเปลี่ยนแปลงมาจากพื้นฐานของทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) โดยมีนักคิดค้น Richard Emerson มีการพัฒนามาจากความคิดของ George C. Homans ซึ่งมีแนวทาง คือ เครือข่ายสังคมเป็นตัวแสดงและบุคคล ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งตามบทบาท หรือหน้าที่ของแต่ละคนหรือคู่ และในแต่ละบุคคลไม่ได้มีบทบาทเพียงอย่างเดียว หากในชีวิตประจำวัน ยังมีบทบาทที่หลากหลาย ดังนั้นทฤษฎีการแลกเปลี่ยนยังเป็นไปตามความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลใน เครือข่าย เพราะบุคคลแต่ละบทบาทไม่เพียงทำตามความคาดหวังของสังคมเพียงเท่านั้น แต่ความสัมพันธ์ขึ้นอยู่กับ การรับรู้และการตัดสินใจอีกด้วย รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนกันและกัน ทั้งในด้านสิ่งของและด้านจิตใจ แนวคิดนี้ถูกใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับภาวะเครือข่ายทางสังคม การสร้างตัวตนเพื่อแลกเปลี่ยนบูรณาการกัน รวมไปถึงศึกษาการพึ่งพาและอำนาจภายในเครือข่าย (ธนพฤษ์ ชามะรัตน์, 2551)

2.1.1 ความหมายเครือข่ายทางสังคม

สุจิตรา ยางนอก (สุจิตรา ยางนอก, 2562) ให้ความหมายว่า เครือข่ายทางสังคม เป็นคำที่มีความหมายแตกต่างกันออกไปตามความคิดเห็นมุมมองของแต่ละบุคคล อธิบายได้ว่าการปฏิสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ เป็นกระบวนการขับเคลื่อนทางสังคม บ่งบอกถึงรูปแบบความสัมพันธ์อยู่ภายใต้เงื่อนไข ปัจเจกบุคคล องค์กร และกลุ่มเครือข่าย ในมิติของความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นทางกิจกรรมในสังคมให้มีการติดต่อสื่อสารเรียนรู้แลกเปลี่ยนกัน และการประสานผลประโยชน์ เพื่อส่งเสริมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

น้ำทิพย์ วิภาวิน (น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2558) ให้ความหมายว่า เครือข่ายสังคมเป็นหนึ่งในประเภทของเครือข่ายที่เป็นระบบทางสังคมเชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกัน โดยมีกลุ่มของบุคคลหรือตัวแสดงที่มีความสัมพันธ์กัน ซึ่งได้แก่ 1) กลุ่มของบุคคลหรือตัวแสดง 2) แต่ละบุคคลมีกลุ่มแอตทริบิวต์ 3) กลุ่มจุดเชื่อมโยงบอกความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Wasserman & Faust, 1994) เครือข่ายสังคม จึงเป็นโครงสร้างของสังคมที่สร้างขึ้นจากกลุ่มบุคคลของสังคม เช่น บุคคลหรือองค์กร และกลุ่มของ 2 กลุ่มที่เชื่อมโยงกัน ภาพรวมของเครือข่ายสังคมทำให้มีวิธีการวิเคราะห์โครงสร้างเอ็นทิตีของสังคมเช่นเดียวกับหลายๆทฤษฎีที่อธิบายรูปแบบของโครงสร้างสังคม การศึกษาโครงสร้างเหล่านี้ใช้การวิเคราะห์เครือข่ายที่ระบุรูปแบบของแต่ละแห่งและของโลก ระบุหน่วยที่มีอิทธิพลต่อกันและตรวจสอบความเคลื่อนไหวของเครือข่าย

เกษม นครเขตต์ (เกษม นครเขตต์, 2554) ได้ให้ความหมายว่า ชุดความสัมพันธ์ของบุคคล กลุ่มองค์กร โดยแลกเปลี่ยนทรัพยากรกันในเรื่องข้อมูลข่าวสารของการบริการและให้คำแนะนำ

จากความหมายที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า เครือข่ายทางสังคม เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร ซึ่งกระบวนการสื่อสาร การสร้างกิจกรรม การร่วมมือ และการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น พึ่งพาด้วยกัน จนนำไปสู่การขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาหรือผลักดันสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้บรรลุตามเป้าหมายได้

2.1.2 ประเภทเครือข่ายทางสังคม

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547: 86-96 อ้างถึงใน กาญจนภาพร สายทองคำ, 2563: 14-15) ได้แบ่งประเภทลักษณะของเครือข่าย ดังนี้

1) เครือข่ายพื้นที่ (Area Network) รูปแบบกระบวนการทำงานหรือกิจกรรมของเครือข่ายและองค์กร โดยอาศัยพื้นที่หลักในการดำเนินกำหนดปัญหาและกิจกรรม

เป็นการบูรณาการที่ไม่แยกออกจากกัน รวมถึงการเชื่อมโยงของกลุ่ม เครือข่าย และองค์กรในเขตพื้นที่เข้ามาร่วมหารือแนวทางการแก้ไขปัญหา ในรูปแบบคณะกรรมการหรือการบูรณาการ

2) เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม เป็นรูปแบบเครือข่ายเกิดขึ้นจากการรวมตัวของกลุ่มองค์กร โดยใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยขับเคลื่อนในการสร้างความร่วมมือกับกลุ่มต่าง ๆ มีลักษณะของการทำงานอยู่ในแนวราบจากการให้ความสนใจประเด็นหรือปัญหาเดียวกัน อีกทั้ง ลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายจะมีแนวราบและแนวดิ่ง โดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบหลักในการทำงาน และเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมการทำงานของเครือข่าย

3) เครือข่ายตามโครงสร้างหน้าที่ รูปแบบเครือข่ายเน้นการดำเนินงานภายใต้กรอบแนวคิด หลักการและเหตุผล รวมถึงมีเป้าประสงค์ของหน่วยงานหรือกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งลักษณะของเครือข่ายประเภทนี้จะก่อตัวตามภารกิจของกลุ่มผลประโยชน์ ผ่านกระบวนการเสริมสร้าง การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับภารกิจ และเป้าหมายของกลุ่มโดยเฉพาะ เครือข่ายภาครัฐจะมีความสัมพันธ์ของเครือข่ายที่หลากหลาย เป็นการจัดตั้งที่เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ทุน การบริหารจัดการ และทรัพยากร ส่วนเครือข่ายภาคประชาชนมีความสัมพันธ์ในแนวราบอยู่ภายใต้ความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชน

เสรี พงศ์พิศ (2548: 198-199 อ้างถึงใน ธีรวุฒิ กายแก้ว (2556) เครือข่ายมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับกลุ่ม แหล่งพื้นที่และการดำเนินงาน ดังนี้

1) เครือข่ายแนวราบ เป็นการประสานบุคคลหรืออาชีพระดับเดียวกัน มาเชื่อมความสัมพันธ์เป็นเครือข่ายกัน เช่น เครือข่ายการเกษตร เครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น ในบางเครือข่ายอาจเปิดสำหรับบุคคลทั่วไปหรือใครก็ได้ที่สนใจในเรื่องเดียวกัน

2) เครือข่ายลักษณะแนวดิ่ง เช่น การนำกลุ่มคนที่มาจากหลายอาชีพที่มีลักษณะแตกต่างมาเป็นเครือข่าย เกิดจากการติดต่อสื่อสารทางออนไลน์ เช่น นักวิชาการ เกษตรกร นักการเมืองและนักธุรกิจ เพื่อให้เกิดความร่วมมือและเข้าใจมากยิ่งขึ้น ช่วยให้คนหลายอาชีพสามารถเป็นสมาชิกได้อย่างเท่าเทียม

3) เครือข่ายส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้น ทำให้การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นหรือข้อมูล มีประสิทธิภาพดีและเข้าถึงได้สะดวก และทำให้ร่วมกันเป็นพลังต่อรองกับสิ่งอื่นได้ดี ทั้งองค์กรของภาครัฐ เอกชน

4) เครือข่ายจำนวนหนึ่งที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความร่วมมือจากการวิจัย การฝึกอบรม การจัดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรได้ อาทิ ผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น โดยมีการรวมตัวกันเพื่อกดดันทางการเมืองอีกด้วย

จากการศึกษาประเภทเครือข่ายทางสังคมพบว่าการจำแนกรูปแบบของเครือข่ายมีหลายลักษณะ ซึ่งนำมาใช้เพื่อศึกษารูปแบบและความสัมพันธ์ของเครือข่ายนำไปวิเคราะห์บทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายที่เข้ามาดำเนินการร่วมกันได้ในโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

2.1.3 ระดับเครือข่ายทางสังคม

Dijk (2006: 25-26 อ้างถึงใน น้ำทิพย์ วิภาวิน, 2558: 123-124) เครือข่ายสังคมเป็นระบบย่อยของสังคม ที่สนับสนุนโดยเครือข่ายของสื่อ (Media Network) โดยแบ่งได้ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล (Individual relations) โดยในแต่ละคนจะสร้างความเชื่อมโยงเข้ากันกับสมาชิกหรือคนในครอบครัว เพื่อน และอื่น ๆ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากสื่อและเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

2) ระดับความสัมพันธ์ขององค์กรหรือกลุ่ม เป็นการเชื่อมโยงของกลุ่มถาวรหรือชั่วคราวโดยใช้อุปกรณ์เครือข่ายระบบโทรคมนาคมและคอมพิวเตอร์ (Group and Organizational relations)

3) ระดับความสัมพันธ์ของสังคมเป็นระดับของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรที่เกิดจากสื่อเป็นการเชื่อมโยงกันโดยใช้เครือข่ายต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และสร้างความสัมพันธ์ทำให้เกิดมิติของกลุ่มเศรษฐกิจได้

4) ระดับความสัมพันธ์ของโลก เป็นความสัมพันธ์ขององค์การระหว่างประเทศ และสังคมทั่วไปของโลก

2.1.4 องค์ประกอบของเครือข่ายทางสังคม

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547: 48-49 อ้างถึงใน กาญจนพร สายทองคำ, 2563: 11-12) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่าย ดังนี้

1) หน่วยชีวิต สมาชิกเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงและสร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงเพื่อให้เกิดเครือข่าย รวมทั้งมีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน

2) จุดมุ่งหมาย การทำงานหรือกิจกรรมต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายร่วมกัน

3) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึก คือ การเข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายที่มีความสนใจคล้ายคลึงและต้องมีจิตสำนึกด้วย

4) การแลกเปลี่ยนและการมีส่วนร่วมของเครือข่าย ต้องมีการพึ่งพาและสิ่งแลกเปลี่ยนกิจกรรมของสมาชิกเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการทำงานของเครือข่ายให้มีศักยภาพยิ่งขึ้น

ดังนั้น องค์ประกอบที่สำคัญ เป็นกลุ่มบุคคลที่เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งได้และไม่ได้มีโครงสร้างอย่างทางการ โดยมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ข้อคิดเห็น หรือวิสัยทัศน์การรับรู้ไปในทางทิศเดียวกัน

2.1.5 ลักษณะของเครือข่ายทางสังคม

สนธยา พลศรี (2550: 264-265 อ้างถึงใน ชีรวุฒิ กายแก้ว, 2557: 15) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของเครือข่าย ดังนี้

- 1) มีแกนนำและสมาชิกที่เข้มแข็ง สามารถดำเนินการทำงานและขยายเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 2) มีองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากคนในชุมชนท้องถิ่นได้มีการบูรณาการภูมิปัญญาให้เหมาะสมกับเครือข่ายที่เกิดขึ้น
- 3) มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกภายในและภายนอกทำให้การดำเนินงานของเครือข่ายเป็นที่ยอมรับ
- 4) การเรียนรู้ระหว่างสมาชิกเครือข่ายร่วมกันโดยมีช่องทางให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ ทำให้สมาชิกได้รับองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่อยู่ตลอดเวลา
- 5) การทำกิจกรรมได้อย่างมีความต่อเนื่องซึ่งเครือข่ายสามารถคิดและทำกิจกรรมได้อย่างสม่ำเสมอโดยไม่ต้องพึ่งพาจากคนนอก
- 6) การแบ่งปันของทรัพยากร โดยมีเครือข่ายที่มีทรัพยากรในการดำเนินงานอย่างปริมาณที่เพียงพอโดยมีการจัดหาของเครือข่ายเอง การแบ่งปันกับองค์กร และเครือข่ายอื่น ๆ ทำให้เครือข่ายสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 7) การเรียนรู้และมีนวัตกรรม ซึ่งสมาชิกในเครือข่ายได้มีการเรียนรู้ผ่านวิธีการหรือกระบวนการต่าง ๆ สามารถสร้างนวัตกรรมให้เป็นความรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ นำมาใช้ประโยชน์ได้ต่อไป
- 8) การสื่อสาร เครือข่ายสามารถสื่อสารระหว่างเครือข่ายกับสมาชิกได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ทำให้สมาชิกได้ทราบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย และเป็นประโยชน์
- 9) การบริหารจัดการที่ดี ให้มีเหมาะสมกับการทำงานของเครือข่าย ทำให้เครือข่ายมีกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 10) ระบบในการติดตามและประเมินผลงาน มีฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องเครือข่ายและสามารถให้สนับสนุนช่วยเหลือสมาชิกได้อย่างเหมาะสม

ในลักษณะเครือข่ายทางสังคมทำให้เห็นรูปแบบโครงสร้างสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแสดงภายในเครือข่ายทุกภาคส่วนที่เข้ามาดำเนินการร่วมกันของโครงการ กูเกิลแซนด์บ็อกซ์

2.1.6 การวิเคราะห์เครือข่ายสังคม

Boissevain (1974: 35-39 อ้างถึงใน ธนพฤษภ์ ชามะรัตน์, 2551) ยังเห็นได้ว่าแนวคิดในเรื่องเครือข่ายทางสังคมนั้น เน้นการดำรงอยู่ของความสัมพันธ์ทางสังคม ระหว่างบุคคล จะส่งผลต่อพฤติกรรมจำเป็นต่ออาศัยรูปแบบและลักษณะเครือข่ายสังคมมาอธิบาย ซึ่ง Jeremy Boissevain ได้เสนอ 4 ลักษณะ ดังนี้

1) ความสัมพันธ์อันหลากหลาย ในความสัมพันธ์เชิงซ้อนได้ อธิบายได้ด้วยทฤษฎีบทบาท เนื่องจากเครือข่ายทางสังคมได้มีความสัมพันธ์กันตามบทบาทโดยผู้คนไม่ได้มีเพียงบทบาทเดียว ซึ่งในชีวิตประจำวันสามารถมีได้หลายบทบาท เช่น บทบาทของแม่ บทบาทอาจารย์ บทบาทนักศึกษา อีกทั้งบุคคลสองคนจะมีความสัมพันธ์ได้ในบทบาทเดียวหรือมีบทบาทหลากหลายประกอบกัน จึงกล่าวได้ว่าในความสัมพันธ์เชิงเดี่ยวและความสัมพันธ์เชิงซ้อนของแต่ละบทบาทจะมีบรรทัดฐานเป็นตัวระบุพฤติกรรมที่จะปฏิบัติกัน

2) ความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยน (Transactional Contact) บางครั้งอาจเป็นไปตามทฤษฎีการแลกเปลี่ยน (Exchange Theory) เนื่องจากบุคคลไม่เพียงแต่ทำตามบทบาทหน้าที่ที่คาดหวังเพียงเท่านั้นแต่ในสังคมหรือตามบรรทัดฐาน (Norms) ได้รับการถ่ายทอดของแต่ละความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลขึ้นอยู่กับความรู้สึกตัดสินใจและแลกเปลี่ยน ระหว่างคู่สัมพันธ์ในด้านวัตถุและจิตใจ เช่น เงินทอง สิ่งของ โดยที่บุคคลตัดสินใจเอง

3) ความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความเสมอภาคหรือความไม่เท่าเทียม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานการแลกเปลี่ยน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ของการร่วมมือกันหรือแข่งขัน จนนำไปสู่การแลกเปลี่ยนได้รับผลประโยชน์กันโดยในฝ่ายหนึ่งอาจได้รับมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง

4) ความถี่และระยะเวลาของความสัมพันธ์ มีลักษณะความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพในเชิงซ้อน และความถี่ของความสัมพันธ์ ความผูกพัน รวมถึงพฤติกรรมอาจมาจากความมีอิทธิพลจึงขึ้นอยู่กับความถี่ของการพบปะกัน ประกอบขึ้นอยู่กับระยะเวลาของความสัมพันธ์ยังมีปฏิสัมพันธ์กับอีกบุคคลบ่อยครั้ง หรือรู้จักกันมานานเพียงใด ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมากขึ้น แต่ความถี่ของช่วงระยะเวลาของความสัมพันธ์อย่างเดียวนั้นไม่พอที่จะทำนายอิทธิพลของความสัมพันธ์หรือพฤติกรรมระหว่างบุคคล

สรุปได้ว่า เครือข่ายทางสังคม เป็นกลุ่มรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างกันของกลุ่มบุคคล และองค์กร อาจเริ่มจากการมีปฏิสัมพันธ์จากกลุ่มเล็กไปจนถึงกลุ่มใหญ่ ซึ่งมีความคิด ความรู้ ความสนใจไปในแบบเดียวกัน ทำให้เกิดการสร้างกิจกรรมร่วมกัน จนนำไปสู่การทำงาน ของเครือข่ายที่เข้มแข็งได้ และมีพฤติกรรมหรืออิทธิพลของการทำงานหรือตัดสินใจในบางสิ่งบางอย่าง ที่เหมือนกัน ในการแยกประเภทหรือกำหนดคุณลักษณะของเครือข่ายนักวิชาการได้กล่าวไว้ หลากหลาย โดยแบ่งตามสภาพพื้นที่ กิจกรรม โครงสร้างหน้าที่ อาชีพ หรือความเชี่ยวชาญเฉพาะ ด้าน รูปแบบของเครือข่ายมีลักษณะที่เป็นทางการโดยมีหน่วยงานหลักเข้ามาดูแลและขับเคลื่อน กระบวนการทำงานของเครือข่ายเอง โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามามีบทบาทร่วมกัน อีกทั้งการ สื่อสารเป็นรูปแบบผ่านองค์กรที่เป็นศูนย์กลาง และในบางเครือข่ายมีลักษณะที่เป็นแบบไม่ ทางการ ซึ่งเน้นการติดต่อสื่อสารกันผ่านสมาชิกในเครือข่ายได้โดยตรง ส่วนมากเห็นในระดับ ประชาชนกับหน่วยงาน และองค์กรที่ให้ความสำคัญเช่นกัน การศึกษาแนวคิดเครือข่ายทางสังคม จะบ่งชี้ให้เห็นถึงรูปแบบและประเภทของเครือข่ายนำไปสู่รูปแบบและความสัมพันธ์ของตัวแสดง ภายในเครือข่ายนโยบายของโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ และสามารถวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ ที่เกิดขึ้นระหว่างภาคีเครือข่ายได้ โดยพิจารณาจากการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพราะรูปแบบและ ความสัมพันธ์ของเครือข่ายนโยบายจุดเริ่มต้นที่สำคัญ คือ กระบวนการเรียนรู้แลกเปลี่ยนความ คิดเห็นต่อกัน เพื่อนำข้อเสนอไปแก้ปัญหาหรือผลักดันให้ประสบผลสำเร็จได้

2.2 แนวคิดเครือข่ายนโยบาย (Policy Network) กับกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ

แนวคิดเครือข่ายนโยบาย เป็นสาขาหนึ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ ปีเตอร์สัน (John Peterson) ในงาน Decision-Making in the European Union: Towards a Framework for Analysis ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า เครือข่ายนโยบายหรือ policy network หมายถึง ศูนย์รวมของการ ใกล้เคียงผลประโยชน์ของรัฐบาลและกลุ่มผลประโยชน์ (Peterson 1995) ซึ่งนิยามนี้ใช้ในการวิเคราะห์ นโยบายของรัฐ (ณัฐนันท์ คุณมาศ, 2555) ซึ่งเครือข่ายนโยบายเป็นแนวคิดที่ถูกนำไปใช้ในด้าน รัฐศาสตร์ โดยเฉพาะการจัดทำนโยบายสาธารณะเพื่อใช้อธิบายถึงความสัมพันธ์และความเกี่ยวเนื่อง ระหว่างหน่วยงานรัฐบาลกับตัวแสดงทางสังคมอื่นซึ่งใช้รูปแบบเครือข่ายนโยบายในการศึกษา และอาจจะมีแนวโน้มสร้างความไม่เข้าใจให้แก่ผู้ที่เริ่มศึกษาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะผลที่เกิดจากการ พัฒนาทางทฤษฎีและตัวแบบของนักคิดต่าง ๆ ทำให้ความหมายและการใช้แนวคิดเครือข่ายนโยบายมี ความต่างกัน ตามวิถีคิดและวัตถุประสงค์ตลอดจนผู้ที่สนการศึกษาประยุกต์ใช้พัฒนาแนวคิด จึงแบ่งประเภท ตามวัตถุประสงค์อยู่ 3 แนวคิด คือ (เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์, 2555, น.22)

1) การใช้แนวคิดเครือข่ายนโยบายในฐานะที่เป็นรูปแบบความสัมพันธ์ของการจัดการปกครองชนิดหนึ่ง เป็นการใช้แนวคิดเพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมของในยุโรป ว่ามีลักษณะที่แตกต่างไปจากรูปแบบความสัมพันธ์ แบบลำดับชั้น (Hierarchy) หรือรูปแบบความสัมพันธ์แบบตลาด (Market) โดยแนวคิดนี้เริ่มมีการพัฒนาในประเทศเยอรมันและแพร่หลายออกไปในยุโรป

2) การใช้แนวคิดเครือข่ายนโยบายเพื่อการปฏิรูปการจัดการภาครัฐ โดยใช้แนวคิดเพื่อการบริหารจัดการเครือข่ายโดยมุ่งเน้นศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่เป็นอุปสรรคและส่งเสริมสนับสนุนต่อการจัดการเครือข่ายในเรื่องการเพิ่มให้มีทักษะของการสื่อสาร ศิลปะการจูงใจและการสร้างความเชื่อมั่นเพิ่มเติม

3) การใช้แนวคิดเครือข่ายนโยบายเพื่อให้อธิบายการทำงานนโยบายสาธารณะ คือการใช้เครือข่ายนโยบายที่เป็นตัวแบบในการอธิบายกำหนดนโยบายสาธารณะ และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงทางของรัฐและสังคม

ในบทความรวมวิชาการ รัฐศาสตร์-การบริหาร ของรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดย พัชรี สีโรต (2544, น. 181-184) ได้กล่าวว่า การศึกษาเครือข่ายโดยเฉพาะกระบวนการนโยบาย (Policy Process) จะให้ความสนใจอย่างมากต่อบุคคล (Actors) หรือกลุ่มบุคคล (Groups) ที่เข้ามามีบทบาทในกระบวนการนโยบายในลักษณะต่าง ๆ กัน ระบบย่อยของนโยบายเป็นการศึกษาถึงตัวประเด็นนโยบาย (Policy Issues) เช่น ประเด็นนโยบายเรื่องน้ำ ความขัดแย้งในการสร้างโรงงานเผาขยะ เป็นต้น โดยถือว่าประเด็นนโยบายเหล่านี้เป็นเสมือนอาณาจักรแห่งหนึ่งซึ่งเต็มไปด้วยบุคคล (Actors) และกลุ่มบุคคล (Groups) มากมายที่เข้ามาติดต่อสัมพันธ์กันในลักษณะต่าง ๆ ผลจากความสัมพันธ์นี้เอง มีวิวัฒนาการที่ไปแก้ปัญหาหรือการสร้างและเปลี่ยนแปลงนโยบาย นักวิชาการพวกนี้ได้เรียก การที่บุคคลและกลุ่มบุคคลที่เข้ามาสัมพันธ์กันในประเด็นนโยบายต่าง ๆ ว่าเครือข่ายนโยบาย (Policy Networks)

เครือข่ายนโยบายจึงเป็นความเกี่ยวโยงหรือโยงใยที่ไม่เป็นทางการระหว่างบุคคลและกลุ่มสายสัมพันธ์โยงใยเหล่านี้จะเหนียวแน่นขึ้นอยู่กับความรู้สึกร่วมกันที่จะกระทำหรือผลักดันประเด็นนโยบายหนึ่ง ๆ หรืออาจเป็นความสัมพันธ์แบบหลวม ๆ ที่เข้ามาเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่าย (Network Participants) โดยพยายามแสดงตัวว่าสนับสนุนหรือผลักดันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหรือริเริ่มใหม่ในทางนโยบาย

เมื่อกลุ่มต่าง ๆ ก่อตัวขึ้นเครือข่ายนโยบาย จะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปนักวิชาการด้านนโยบายศึกษาบทบาทของกลุ่มเหล่านี้ และเรียกชื่อต่าง ๆ กันในแต่ละลักษณะของกลุ่ม เช่น พหุนิยม

(Pluralism), ภาควิชา-สังคมนิยม (Corporatism), เครือข่ายนโยบาย (Policy Networks) เป็นต้น แต่ในข้อเท็จจริงแล้ว เป็นการศึกษาสิ่งที่เราเรียกว่า Actor Networks อันได้แก่การศึกษากลไกทางการติดต่อสื่อสารที่ทำให้กลุ่มย่อยต่าง ๆ ภายในระบบย่อยของนโยบายนั้น ได้มาร่วมแสดงว่า อยากเห็นนโยบายออกมาในรูปแบบใดและทิศทางใดและพร้อมจะผลักดัน และเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของกลุ่มนั้น กลไกที่ช่วยเชื่อมโยงในการติดต่อสื่อสารนั้น จะขยายขอบเขตออกไปอย่างไม่จำกัดและไร้ขอบเขต มิได้ขีดวงเฉพาะในภายในองค์กรหรือกลุ่มของตน หรือแม้เฉพาะในระบบย่อยนโยบายที่เป็นแหล่งกำเนิดของตนเท่านั้น

2.2.1 เครือข่ายนโยบายกับการศึกษาความสัมพันธ์ภาครัฐและธุรกิจ

จากบทความรวมวิชาการ รัฐศาสตร์-การบริหาร ของรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดย (พัชรี สีโรต, 2544) ได้กล่าวว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและธุรกิจมีมานานแล้ว (Schmitter and Lehbruch, 1979) เห็นว่าการศึกษาความสัมพันธ์ภาครัฐและธุรกิจสามารถแบ่งออกเป็นได้ 2 แนวทาง แนวทางแรกได้แก่ พหุนิยมและแนวทางที่สองได้แก่ ภาควิชา-สังคมนิยม ตามความคิดของ Schmitter เป็นระบบตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้งขึ้นโดยไม่จำกัดจำนวน สามารถตั้งขึ้นโดยอิสระ มีการแข่งขันระหว่างกลุ่ม มีความสัมพันธ์ในแนวราบ เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ถูกภาครัฐเข้ามาควบคุมการจัดตั้งหรือควบคุมจำนวนหรือให้การสนับสนุน หรือแทรกแซงในกิจการของกลุ่ม ฉะนั้นระบบพหุนิยมของตัวแทนกลุ่มผลประโยชน์ จะมีกลุ่มเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและผู้นำกลุ่มจะตอบสนองต่อความต้องการของเหล่าสมาชิก ในการรณรงค์ที่จะแข่งขันกับกลุ่มอื่น ๆ เพื่อได้เข้ามามีบทบาทกำหนดทิศทางนโยบายรัฐบาล มีบทบาทจำกัด เพียงแค่จัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด การตัดสินใจของภาครัฐจึงสะท้อนความสมดุลของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมขณะนั้น (Schmitter 1970,58-6)

ภาควิชา-สังคมนิยม เป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวขวัญในช่วงทศวรรษ 1970s และ 1980s ว่าเป็นตัวแบบที่สามารถนำมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับกลุ่มธุรกิจ ตามตัวแบบภาควิชา-สังคมนิยม เป็นระบบตัวแทนผลประโยชน์ที่จัดตั้งขึ้นเพียงไม่กี่แห่ง เป็นลักษณะผูกขาดไม่มีการแข่งขัน (Non-Competitive) เป็นกลุ่มที่ได้รับการยอมรับจากรัฐให้เป็นตัวแทนของกลุ่มอื่น ๆ ในการเจรจาต่อรองกับภาครัฐ ในนามของกลุ่ม (Schmitter 1970,93-4)

ตัวแบบภาควิชา-สังคมนิยม จึงแตกต่างกับตัวแบบพหุนิยม เนื่องจากเน้นบทบาทของกลุ่มซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มอื่น ๆ ตัวแบบนี้มักใช้กับนโยบายด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมโดยดูถึงกลุ่มที่เป็นตัวแทนกลุ่มทุนและตัวแทนกลุ่มแรงงานยิ่งกว่านั้นกลุ่มของภาควิชา-สังคมนิยม จะมีโครงสร้างสายการบังคับบัญชาแบบแนวตั้งความสัมพันธ์ระหว่างธุรกิจและภาครัฐจะใกล้ชิดมาก

สามารถสร้างความร่วมมือสมานฉันท์ในการดำเนินนโยบายของเศรษฐกิจและนโยบายการเมืองในทิศทางเดียวกันในที่นี่รัฐ (state-มิใช่ government) จะมีบทบาทสูง

จะเห็นได้ว่าตัวแบบภาครัฐรัฐ-สังคม เกิดขึ้นและวิวัฒนาการขึ้นและเป็นการวิพากษ์วิจารณ์ตัวแบบพหุนิยม อย่างไรก็ตามการวิพากษ์วิจารณ์ตัวแบบพหุนิยมมิใช่มีแค่ตัวแบบภาครัฐรัฐ-สังคมเท่านั้น Lowi (1969) ได้วิจารณ์พหุนิยม โดยนำเสนอความคิดเกี่ยวกับ American sub-government ขึ้น Lowi เห็นว่าสังคมอเมริกันมักจะถูกมองว่าเป็น พหุนิยม ที่นโยบายสาธารณะเป็นผลจากการต่อสู้เคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ พยายามเข้ามามีอิทธิพลในกระบวนการนโยบาย Lowi ศึกษา นโยบายของสหรัฐว่ามีลักษณะปิด กล่าวคือ มีผู้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายเข้ามาอย่างจำกัด ส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ นักการเมือง และนักธุรกิจ กลุ่มทั้งสามที่เป็นตัวแสดงหลักจะไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลง และจะคุมนโยบายและโครงการต่าง ๆ ไว้อย่างเหนียวแน่น เป็นความสัมพันธ์สามฝ่ายที่เป็นพันธมิตรกันอย่างมั่นคง (Triple Alliance) กลุ่มภายนอกมีโอกาสน้อยมากที่จะเข้ามาร่วมในกระบวนการนโยบาย ทำให้กระบวนการนโยบายมีลักษณะแยกโดดเดี่ยวจากกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมค่อนข้างมาก และมีความเป็นอิสระสูงจากแรงบีบคั้นของภาคสังคม

แนวคิดภาครัฐรัฐ-สังคม และแนวคิด Sub-government ของ Lowi เกิดขึ้นเพื่อชี้ให้เห็นถึงจุดอ่อนการศึกษา ความสัมพันธ์ภาครัฐ-ธุรกิจของกลุ่มพหุนิยมแนวคิด Sub-government ต่อมาได้มีผู้ตอบโต้และวิจารณ์คือกลุ่มเครือข่ายนโยบาย เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงจุดที่ยังบกพร่องของแนวคิด ภาครัฐรัฐ-สังคมและพหุนิยมว่าทั้งสองแนวคิดไม่ได้นำเสนอภาพที่แท้จริงของความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและกลุ่มผลประโยชน์ ทั้งนี้เพราะทั้งสองแนวคิดได้วิเคราะห์ลักษณะความสัมพันธ์ในภาพกว้าง (ระดับ Macro-level analysis) อันที่จริงความสัมพันธ์ภาครัฐและธุรกิจ มีความแตกต่างกันและประเด็นของนโยบายด้านต่าง ๆ ยากจะพบลักษณะความสัมพันธ์ภาครัฐ-สังคม หรือพหุนิยม แบบใด ๆ แบบใดแบบหนึ่งในนโยบายที่เรากำลังศึกษาแนวคิดเครือข่ายนโยบายอ้างว่า นโยบายหนึ่ง ๆ มิได้เกิดและเติบโตโดยหน่วยงานเดียวที่ผูกขาดจริง ๆ แล้วในแต่ละกรม กอง ก็ยังมีหลายกลุ่ม การที่จะวิเคราะห์นโยบายในภาพรวม พบว่าความสัมพันธ์ของภาครัฐ-ธุรกิจ จะแตกต่างกันในนโยบายย่อยหรือนโยบายแต่ละด้าน เราจะพบความจริงว่าในแต่ละนโยบายย่อย จะมีกลุ่มผลประโยชน์จำนวนหนึ่งที่เข้ามามีบทบาทในกระบวนการนโยบายอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา

2.2.2 ตัวแบบเครือข่ายนโยบายแบบความคิดอเมริกัน

ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ (Proceedings) การประชุมวิชาการ และการนำเสนอผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3 โดย (เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์, 2554) กล่าวถึง ตัวแบบเครือข่ายนโยบายที่ได้รับอิทธิพลจากแบบความคิดอเมริกัน มีพื้นฐานจากข้อถกเถียงในการศึกษาการผลิตนโยบายโดยการใช้อย่างตัวแบบกลุ่ม (Group model) ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดพหุนิยมที่มีอำนาจค่อนข้างมากในการวิเคราะห์ปรากฏการณ์ทางการเมืองในสหรัฐอเมริกา โดยแนวคิดพหุนิยมต่อความเป็นจริงทางการเมืองว่ามีหลักอยู่ที่ การแข่งขันและร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

นโยบายสาธารณะในความเห็นของนักพหุนิยมก็คือผลลัพธ์จากการแข่งขันและร่วมมือกันของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม จุดเริ่มต้นในแบบความคิดอเมริกันเกิดขึ้นในบริบทของศึกษานโยบายสาธารณะของสหรัฐอเมริกา จากการที่ตัวแบบได้รับความนิยมอย่างมาก ในขณะนั้น ประสบกับปัญหาเกี่ยวกับการอธิบายการผลิตนโยบายในช่วงเวลาดังกล่าวเนื่องจากรูปแบบการผลิตนโยบายในช่วงเวลานั้นของสหรัฐอเมริกาไม่ได้เป็นไปตามฐานคติของตัวแบบกลุ่ม หากมีลักษณะเป็นการติดต่อกันระหว่างบุคคลจำนวนน้อยในบรรดากลุ่มผลประโยชน์ของรัฐบาลและหน่วยงานราชการ สาเหตุนี้ทำให้เกิดมีการพัฒนาตัวแบบรัฐบาลย่อยหรือระบบย่อยหรือตัวแบบเป็นพันธมิตรสามฝ่าย เพื่อนำมาอธิบายสภาพที่เป็นอยู่แทนที่ตัวแบบกลุ่ม โดยในกรณีศึกษาของตัวแบบระบบย่อยเพื่อการผลิตนโยบายจำเป็นต้องให้ความสนใจกับระบบย่อย (Subsystem) ที่มีความเกี่ยวข้องระหว่างข้าราชการ สมาชิกสภาครองเกรส และบรรดากลุ่มต่าง ๆ โดยอธิบายลักษณะรูปแบบของความสัมพันธ์ไว้ว่าความสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือตัวแสดงต่าง ๆ ที่มีส่วนตัดสินใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย แม้ว่าจะเห็นได้จากรูปแบบของระบบย่อย (Sub-System) อื่น ๆ แต่รูปแบบที่สนใจคือ รูปแบบระบบย่อยที่มีการก่อตัวขึ้นอย่างใกล้ชิดระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงคณะกรรมการ และบรรดากลุ่มผลประโยชน์ที่มีความใกล้ชิดเป็นพิเศษ

รูปแบบความสัมพันธ์ของรัฐบาลย่อย คือกลุ่มบุคคลที่มีบทบาทมากที่สุดต่อการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับนโยบายโดยแท้จริงโดยทั่วไป รัฐบาลย่อยหนึ่ง ๆ มักจะประกอบไปด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา เจ้าหน้าที่ในสภา ข้าราชการและตัวแทนของกลุ่มหรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องในนโยบายนั้น กรณีรูปแบบความสัมพันธ์พันธมิตรสามฝ่ายระหว่างหน่วยงานของรัฐบาลกลาง คณะกรรมการในสภา และกลุ่มต่าง ๆ ว่านอกจากการดำเนินการผลิตนโยบายจะมีเนื้อหาหลักอยู่ที่ความสัมพันธ์ระหว่างสามฝ่าย และในลักษณะความสัมพันธ์ยังอยู่ในแบบต่างฝ่ายมีผลประโยชน์ร่วมกัน

แม้รูปแบบของความสัมพันธ์ในการผลิตนโยบายแบบรัฐบาลย่อยจะอยู่ในบางช่วงเวลา แต่โดยทั่วไปตัวแบบที่กล่าวถึงไม่สามารถชี้แจงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา เพราะมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างของระบบคณะกรรมการในสภาและเพิ่มปริมาณของกลุ่มในด้านต่าง ๆ มาก ทำให้การผลิตนโยบายมีลักษณะที่เป็นเครือข่ายของการมีส่วนร่วมของกลุ่มและตัวบุคคลสามารถต่อประเด็นนโยบายหนึ่งโดยได้โดยพัฒนาตัวแบบที่ใช้อธิบายความสัมพันธ์ในการผลิตนโยบายนี้ในชื่อของตัวแบบเครือข่ายประเด็นปัญหาเป็นเครือข่ายติดต่อกันระหว่างผู้ที่มีผลประโยชน์ร่วมกันต่อนโยบายโดยประกอบด้วยหน่วยงานของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่ต่อนโยบาย สมาชิกสภานิติบัญญัติ นักวิชาการ รวมไปถึงนักหนังสือพิมพ์ซึ่งเห็นได้ว่าเครือข่ายประเด็นปัญหาดังที่กล่าวมานี้ไม่ใช่สิ่งเดียวกับพันธมิตรสามเส้า แต่เป็นเครือข่ายประเด็นปัญหาที่มีตัวตนและบทบาทต่อเนื่องในการส่งต่อการวิพากษ์วิจารณ์นโยบาย และเป็นฝ่ายที่เสนอแนวคิดสำหรับการริเริ่มนโยบายใหม่ๆ

2.2.3 ตัวแบบเครือข่ายนโยบายแบบความคิดอังกฤษ

ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการวิชาการ การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 3 โดย เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์ (2554, น. 759 – 761) กล่าวในอีกแง่ของตัวแบบว่า หากตัวแบบเครือข่ายนโยบายในสหรัฐอเมริกาวิวัฒนาการมาจากการใช้ตัวแบบพหุนิยมซึ่งในสหราชอาณาจักรตัวแบบเครือข่ายนโยบายมีการพัฒนามาจากปัญหาที่เกิดขึ้นกับการใช้ตัวแบบสหการหรือตัวแบบภาคีรัฐ-สังคม ในขณะที่ตัวแบบพหุนิยมจะเน้นถึงการแข่งขันระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในฐานะที่เป็นเนื้อหาหลักของการเมืองแล้ว และในทางกลับกันตัวแบบสหการจะมีแนวทางทางภววิทยาในการร่วมมือและการประสานประโยชน์ระหว่างกลุ่มในสังคมรวมทั้งภาคีรัฐ

ดังนั้น การผลิตนโยบายสาธารณะของตัวแบบสหการจึงชี้ให้เห็นถึงความร่วมมือและการผูกขาดที่เกิดขึ้นระหว่างองค์กรที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ เช่น สหภาพแรงงานระดับบทบาทของรัฐต่อการตัดสินใจทางนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยจุดเริ่มต้นของตัวแบบเครือข่ายนโยบายแบบสหราชอาณาจักร จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ของระหว่างองค์กร โดยเฉพาะจากตัวแบบการพึ่งพาด้านอำนาจ ได้ศึกษาความสัมพันธ์การปกครองของสหราชอาณาจักรระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น คือ ตามตัวแบบการพึ่งพาด้านอำนาจ ความสัมพันธ์ระหว่างในท้องถิ่นและในส่วนกลางจะมีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรที่แต่ละองค์กรครอบครอง เช่น ทรัพยากรกฎหมาย ทรัพยากรเงินตรา ทรัพยากรข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากรทางการเมือง เป็นต้น ซึ่งมีความถูกต้องในการตัดสินใจที่มาจากทางเลือกตั้งของทางการเมือง ซึ่งในความสัมพันธ์ระหว่าง

การปกครองส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นตามตัวแบบการพึ่งพาด้านอำนาจจะมีลักษณะเหมือนกับ เกมชนิดหนึ่งที่ตัวผู้เล่น ได้แก่หน่วยงานส่วนกลาง ท้องถิ่น ต่างเล่นเกมโดยใช้การแลกเปลี่ยน ทรัพยากรที่หน่วยงานตัวเองมีโดยทุกหน่วยงานมีเป้าหมาย เพื่อผลประโยชน์และความได้เปรียบ กันนั้น ในขณะที่เดียวกันหลักเบื้องการพึ่งพาด้านหน่วยงานอื่นมากที่สุด ภายใต้กฎ-กติกา ที่หน่วยงาน สามารถกระทำได้อย่างไรก็ตาม แนวการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง องค์การนั้นมีจุดอ่อนตรงที่เป็น แนวการวิเคราะห์ในระดับจุลภาค (Micro-level Analysis) ซึ่งไม่สามารถตอบคำถามได้ว่า เพราะเหตุใด หน่วยงานหนึ่ง ๆ มีทรัพยากรมากกว่าที่อื่นหรือดำรงอยู่ในฐานะผู้สร้างกฎและกติกา ของเกมจากความต้องการของความเข้าใจที่มาได้มีความพยายามนำตัวแบบสหการมาเชื่อมโยง กับตัวแบบการพึ่งพาด้านอำนาจ ซึ่งตัวแบบสหการอธิบายที่มาของกฎ ซึ่งหมายถึงการจัดสรร ทรัพยากรอำนาจในสังคม และมีข้อสรุปว่า รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางและส่วน ภูมิภาคในสหราชอาณาจักรมีความเปลี่ยนแปลงจากการต่อรองระหว่างหน่วยงานกัน นำไป สู่ลักษณะของการร่วมมือและประสานประโยชน์ด้วย

อย่างไรก็ตาม แนวคิดนี้ถูกข้อวิพากษ์วิจารณ์และพบกับปัญหาจากความ พยายามเชื่อมโยงตัวแบบสหการ ซึ่งเป็นตัวแบบการวิเคราะห์ในระดับสังคมเข้ากับตัวแบบการ พึ่งพาด้านอำนาจซึ่งเป็นตัวแบบที่มีการวิเคราะห์ในระดับองค์กรหรือระดับจุลภาค ข้อวิพากษ์วิจารณ์มีอยู่ 2 ข้อ คือ

1) เนื่องจากความคลุมเครือของตัวแบบสหการที่เข้านำมาใช้เองไม่ สามารถแยกได้อย่างชัดเจนว่า ตัวแบบสหการที่อยู่ในระดับมหภาคใช้อธิบายรูปแบบของรัฐ หรือ ใช้ในฐานะที่เป็นการอธิบายความเกี่ยวเนื่องระหว่างหน่วยงานรัฐและกลุ่มผลประโยชน์ จึงเห็นว่าการอธิบายใช้ตัวแบบสหการในฐานะที่เป็นระดับสังคมกับลักษณะความเชื่อมโยงระหว่างของ หน่วยงานรัฐกับกลุ่มผลประโยชน์

2) เมื่อนำตัวแบบสหการไปศึกษาเชิงประจักษ์พบว่าเป็นไปได้ยากที่ ความสัมพันธ์ในการผลิตนโยบายจะเป็นไปตามตัวแบบสหการโดยแท้จริง โดยเป็นการรวบรวม ผลประโยชน์จากทุกส่วน หรือผูกขาดขององค์กรที่เป็นตัวแทนผลประโยชน์ ซึ่งทำให้การศึกษาใน หลายกรณีใช้ตัวแบบสหการนั้นเจอกับปัญหาที่เรียกว่าการเพิ่มขึ้นของค่าคุณศัพท์ เช่น Neo-Corporatism, Bargain-Corporatism และ Meso-Corporatism เป็นต้น จึงก่อให้เกิดความสับสน

ดังนั้น สิ่งที่ได้แก้ไขและพัฒนาเป็นตัวแบบเครือข่ายนโยบายในประเด็นแรกคือ การพยายามแยกความแตกต่างระหว่างระดับการวิเคราะห์อย่างชัดเจน ระหว่างการวิเคราะห์ ระดับมหภาค เป็นการวิเคราะห์ในระดับรัฐ ระดับสังคม กับการวิเคราะห์ระดับกลาง เป็นการ

วิเคราะห์ระหว่างรัฐบาลกับกลุ่มผลประโยชน์และการวิเคราะห์ในระดับจุลภาค (Micro-level Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ระหว่างองค์กรหรือตัวบุคคล โดยตัวแบบเครือข่ายนโยบายได้กำหนดให้เป็นตัวแบบที่มีการวิเคราะห์ระดับกลาง เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

Rhode เห็นว่า การเน้นความสัมพันธ์ระหว่างระดับ macro และระดับ meso-level เป็นสิ่งสำคัญที่สุดเพื่อจะเข้าใจรูปแบบเครือข่ายนโยบายที่เปลี่ยนไป โดยเห็นว่าอาจแบ่งชนิดเครือข่ายนโยบายออกเป็น 5 ประเภท ตามลักษณะเครือข่ายที่แน่นแฟ้นที่สุด (highly integrated policy communities) ถึงเครือข่ายที่หลวมที่สุด เครือข่ายจะแน่นแฟ้นเท่าใดขึ้นอยู่กับว่ามีการติดต่อระหว่างสมาชิกด้วยกันมากน้อยแค่ไหน และการติดต่อก็มีทั่วถึงในทุกระดับหรือไม่ นอกจากนี้ยังดูจากการเป็นสมาชิกการกระจายทรัพยากรฐานะสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเครือข่ายทั้ง 5 ชนิด ได้แก่ (พัชรี ลิโรส ,2544, น. 189-191)

1) Policy Communities เป็นเครือข่ายที่ดูจากความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างมั่นคง สมาชิกเข้ามาอยู่ในเครือข่ายเนื่องจากมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ในปัญหาคล้าย ๆ กัน ทำให้มีความรู้สึกผูกพันที่จะกระทำกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาที่นั้น ๆ การมีการรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายนโยบาย ที่ทำให้เครือข่ายมีการต่อเนื่อง ในเครือข่ายแบบนี้สมาชิกมีจำนวนจำกัด ความสัมพันธ์เป็นแบบพึ่งพิงแบบแนวดิ่ง และลักษณะ insulation กล่าวคืออยู่ห่างไกลจากเครือข่ายอื่น ๆ หมายความว่า สามารถดำรงเครือข่ายอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตนเอง ไม่ต้องพึ่งพิงสัมพันธ์กับเครือข่ายอื่น ๆ หรือประชาชน หรือรัฐสภา ที่อยู่นอกเครือข่ายของตน เพราะฉะนั้นมีระดับการพึ่งพิงภายในซึ่งกันและกันแบบแนวดิ่งค่อนข้างมาก เครือข่ายมีความมั่นคงแน่นแฟ้น สมาชิกมักมีปฏิสัมพันธ์กันสูง เช่น มีการติดต่อกันหรือพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นหรือมีการประชุม จัดสัมมนาเป็นต้น เครือข่ายแบบนี้มักเป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้งอย่างเป็นทางการ

2) Professional Networks เป็นเครือข่ายของกลุ่มวิชาชีพ ผู้ที่เข้ามาร่วมมือในนโยบายนั้น มาจากคนกลุ่มเดียว คือกลุ่มวิชาชีพ เช่น ด้านการให้บริการสาธารณสุขแห่งชาติ การให้บริการด้านน้ำ แสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ของกลุ่มอาชีพกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์แบบแนวดิ่ง (Vertical Interdependence) ค่อนข้างปิดและอยู่ห่างไกลจากเครือข่ายอื่น ๆ

3) Intergovernmental Networks เป็นเครือข่ายองค์กรตัวแทนระดับท้องถิ่น หลายกลุ่มที่ทำหน้าที่ให้บริการเหมือนกัน ๆ กัน มีลักษณะความสัมพันธ์แบบแนวนอน (Horizontal Articulation)

4) Producer Networks กลุ่มธุรกิจมีบทบาทเด่นในเครือข่าย ถ้ากลุ่มธุรกิจมีการรวมตัวเหนียวแน่นประสานกับหน่วยงานภาครัฐที่เป็นพันธมิตรกัน จะทำให้กลุ่มธุรกิจมีบทบาทสูงในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย

5) Issue Networks เครือข่ายนโยบายที่หลวม ไม่มีความต่อเนื่องจึงเห็นผู้มีส่วนร่วมในนโยบายเข้า ๆ ออก ๆ อยู่ตลอดเวลา และจะมีระดับการพึ่งพาอาศัยกันด้านทรัพยากรค่อนข้างน้อย

2.2.4 กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ

การศึกษาเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงภายในกระบวนการกำหนดนโยบายเป็นความสัมพันธ์ที่อยู่ภายใต้ขั้นตอนของการวางแผนทางการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เพื่อวางแผนทางเลือก (Options) หรือข้อเสนอ (Proposal) ที่เป็นไปได้ในการกำหนดนโยบายเพื่อรับมือกับปัญหาหรือเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมาย โดยกระบวนการก่อตัวของนโยบายจะเกิดขึ้นภายหลังจากที่ประเด็นนโยบายผ่านเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ ซึ่งขั้นตอนนี้จะเป็นการหารือปัญหาหรือข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น การค้นคว้าหาข้อมูลเพิ่มเติม การตีความข้อมูลเพื่อเตรียมทำข้อเสนอ นโยบาย การพบปะปรึกษากับบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง การดัดแปลงข้อเสนอ นโยบายการดูยุทธวิธีการดำเนินนโยบาย การประสานงานหาเสียงสนับสนุนในข้อเสนอ นโยบาย ซึ่งในบางครั้งอาจไม่มีข้อเสนอที่ชัดเจนจนเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายก็ต้องมีการเริ่มต้นใหม่ด้วยกันปรึกษาหารือกันเพิ่มขึ้น การกลับไปหาข้อมูลเพิ่มเติม การวางแผนใหม่ การพิจารณาเปรียบเทียบต้นทุนกับผลตอบแทน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องด้วยเหตุนี้ ขั้นตอนการวางแผนทางการกำหนดนโยบายจึงเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีตัวแสดงหลายกลุ่มเข้าร่วมเพื่อจัดทำร่างนโยบายที่เป็นประโยชน์กับผลประโยชน์ของกลุ่มตน โดยในประเทศทุนนิยมอุตสาหกรรมตะวันตก การก่อตัวและจัดทำร่างนโยบายจะเป็นการดำเนินการที่มีขบวนการยืดยาวและซับซ้อนเนื่องจากมีบุคคลหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะในระบบการเมืองที่เปิดโอกาสมีส่วนร่วมให้กลุ่มต่าง ๆ นับตั้งแต่ผู้บริหารประเทศระดับสูง สมาชิกนิติบัญญัติ ข้าราชการประจำ และนักธุรกิจ กระบวนการก่อตัวของนโยบายจึงมีลักษณะการกระจายอำนาจมากกว่าในประเทศกำลังพัฒนาโดยเปรียบเทียบ ในขณะที่ในประเทศกำลังพัฒนา ผู้นำทางการเมืองและข้าราชการประจำโดยเฉพาะเทคโนโลยีแคตรมีบทบาทครอบงำกระบวนการร่างข้อเสนอ นโยบาย แม้ว่าฝ่ายนิติบัญญัติอาจเข้ามามีส่วนร่วมบ้างก็เป็นเพียงรอบนอก เนื่องจากการวางแผนนโยบายมีลักษณะเป็นการเมืองอย่างมาก ผู้ที่มีบทบาทเด่นชัด คือ ผู้นำทางการเมืองและข้าราชการจะใช้วิธีการกดดันมิให้กลุ่มที่อ่อนแอกว่า เช่น สมาชิกนิติบัญญัติ พรรคการเมือง กลุ่มชาวนาหรือ

กรรมกรเข้ามามีส่วนร่วม ในขณะที่กลุ่มนักธุรกิจอาจมีโอกาสเข้ามาบ้างแต่ก็สร้างความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการกับข้าราชการหรือผู้นำทางการเมือง เพื่อรักษาผลประโยชน์ของธุรกิจตนเองไว้ (พัชรี ลิโรธ ,2556 อ้างถึงใน ขนิษฐา สุขสง, 2558)

การกำหนดนโยบายสาธารณะมีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ตลอดจนใช้เทคนิคทางวิชาการเพื่อเป็นการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ดีที่สุดในการกำหนดนโยบายสาธารณะ โดยเริ่มจากการระบุปัญหา รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ แล้วนำมาวิเคราะห์ปัญหาเพื่อหาทางเลือกในการแก้ไขเสนอร่างนโยบายจนถึงประกาศให้มีมติเป็นนโยบายต่อไปและการกำหนดนโยบายสาธารณะมักได้รับอิทธิพลจากผู้มีบทบาทหรือตัวแสดงหลักในนโยบาย เช่น รัฐบาล กลุ่มผลประโยชน์ มักจะมีตัวแสดงในนโยบายสาธารณะที่หลากหลาย แต่จะมีตัวแสดงหนึ่งที่มีบทบาทเด่นกว่าเสมอ ตามทฤษฎีจึงต้องพิจารณาบทบาท (สัญญา เคนาภูมิ, 2559) ดังนี้

1) บทบาทชนชั้นนำ นโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นเป็นผลมาจากความต้องการ เช่น ผู้กุมอำนาจทางการเมือง รัฐบาลเผด็จการ เป็นต้น จะยึดความพึงพอใจและเสียงพรรคพวกในการตัดสินใจนโยบาย ในส่วนของข้าราชการจะเป็นผู้นำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ที่สุดนโยบายจึงมีทิศทางเป็นแบบแนวตั้ง

2) บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์นโยบายสาธารณะของระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ในรัฐ คือ ผลของความเท่าเทียมของการต่อสู้ระหว่างกลุ่มที่เกิดจากการมีอิทธิพลระหว่างของกลุ่มผลประโยชน์ที่ตกลงกัน พร้อมทั้งการประนีประนอมและการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้แล้วนโยบายจะถูกเปลี่ยนไปสู่กลุ่มที่มีอิทธิพลที่ต่างมีผลประโยชน์ซึ่งกัน

3) บทบาทของสถาบันนโยบายสาธารณะจะเป็นผลิตผลทางการเมือง ซึ่งเป็นสถาบันทางการเมืองที่สำคัญ เช่น สถาบันฝ่ายตุลาการ สถาบันการปกครองท้องถิ่น และสถาบันฝ่ายการเมืองตลอดจนการนำนโยบายสาธารณะถูกนำไปปฏิบัติ

4) บทบาทของประชาชนจากระบบประชาธิปไตย ปัญหาหรือความต้องการของนโยบายสาธารณะเป็นผลของภาคประชาชนโดยผ่านรูปแบบการประชาธิปไตย อธิบายถึงความสัมพันธ์ว่าในปัจจุบันนำเข้า เช่น การเรียกร้องความต้องการและการสนับสนุนของประชาชนสังคมและกระบวนการการเมือง เช่น กิจกรรมทางการเมืองเมื่อเข้าสู่กระบวนการจะมีผลผลิตหรือผลลัพธ์ เรียกว่า ปัจจุบันนำออกซึ่งมีผลกระทบ ต่อนโยบายสาธารณะจึงเป็นผลผลิตจากระบบการเมือง

5) บทบาทกระแสนิยมของนโยบายสาธารณะเป็นผลมาจากความนิยม ความคิดวัฒนธรรม มีเงื่อนไข คือ ปัญหา การเมือง และนโยบาย เมื่อรวมกันทั้งสามกระแสนี้ลงตัวแล้วจะทำให้เกิดการผลักดันสู่การแก้ปัญหา โดยเรียกว่าตัวแบบหน้าตางนโยบาย

6) บทบาทของนักวิเคราะห์นโยบายจำเป็นต้องวิเคราะห์เพื่อให้ได้ทางเลือกในการแก้ปัญหาโดยมุ่งเพื่อผลประโยชน์สูงสุด อีกทั้งรัฐบาลต้องตัดสินใจเลือกนโยบายที่จะส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และควรเลี่ยงการเลือกนโยบายที่มีต้นทุนค่าใช้จ่ายสูงกว่าที่สังคมจะได้รับ เรียกว่าทฤษฎีนี้ว่าตัวแบบเหตุผล อย่างไรก็ตามนักวิเคราะห์นโยบายจะมีขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา โดยมีแยกเป็นปัญหา การจัดทำทางเลือกนโยบาย การให้ความเห็นชอบ ตลอดจนการนำนโยบายไปปฏิบัติและการประเมินผล ซึ่งเป็นตัวแบบกระบวนการ

7) บทบาทนักการเมือง พยายามเล่นเกมการเมืองถ้าหากตัดสินใจไปแล้วอาจทำให้ชนะหรือแพ้ได้จึงทำให้นโยบายสาธารณะที่ถูกกำหนดออกมาเป็นทางเลือกที่มีเหตุผลในสถานการณ์ที่มีการแข่งขัน ซึ่งผู้มีส่วนในการตัดสินใจสองกลุ่ม หรือมากกว่านั้น จะมีทางเลือกที่ทำการตัดสินใจและผลของการตัดสินใจขึ้นอยู่กับทางเลือกที่แต่ละฝ่ายจะเลือกซึ่งเรียกว่าตัวแบบเกม

8) บทบาทข้าราชการ ในการกำหนดนโยบายจะนำไปสู่นโยบายปฏิบัติ โดยนำข้อมูลในอดีตมาเป็นปรับใช้หรือแก้ไขออกมาให้ขึ้น ผู้ที่มีบทบาทในการกำหนดนี้จะเป็นข้าราชการประจำที่ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง จึงเรียกว่าตัวแบบส่วนเพิ่ม (Incremental Model)

กระบวนการกำหนดนโยบายได้มีแนวคิดเบื้องต้นของการกำหนดนโยบายซึ่งเป็นแนวทางการดำเนินกิจกรรมของรัฐบาล รวมถึงการตัดสินใจและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุ้มค่าต่อประชาชนอย่างสูงสุด ด้วยเหตุนี้ได้มีนักวิชาการกำหนดขั้นตอนของการกำหนดนโยบายไว้ (สัจญญา เคนาภูมิ, 2559) ดังนี้ Harold D. Lasswell and Abraham Kaplan (1970) ได้จำแนกกระบวนการในการกำหนดนโยบายออกเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่

1. การค้นหาหรือการรวบรวมข้อมูล
2. การรับรองและสนับสนุนการกำหนดนโยบาย
3. การดำเนินงานและกำหนดนโยบาย
4. การกำหนดนโยบายให้มีความเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม
5. การนำนโยบายไปปรับใช้ปฏิบัติ
6. การประเมินผล
- และ 7. การเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุง

ส่วนนโยบาย Dye, Thomas R. (2002) ได้กล่าวถึงกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะว่าเป็นกิจกรรมทางการเมืองโดยมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1. การระบุปัญหาที่มีการแสดงออกถึงความต้องการและเรียกร้องการกระทำของรัฐบาล 2. การจัดทำข้อเสนอโยบายที่มีการจัดระเบียบวาระมาอภิปรายและจัดทำข้อเสนอแผนงานเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหา 3. การประกาศเป็นนโยบายมีการเลือกข้อเสนอและเสริมสร้างการสนับสนุนทางการเมือง 4. การดำเนินการตาม

นโยบายอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานให้จัดหาค่าใช้จ่ายและบริการที่จำเป็นพร้อมจัดเก็บภาษีด้วย 5. การประเมินผลจะมีศึกษาแผนงาน รายงานผล ผลกระทบของโครงการที่มีต่อสังคม รวมถึงเสนอแนะแนวทางการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงต่อไป

จากการศึกษาแนวคิดเครือข่ายนโยบายนั้น กล่าวโดยสรุปว่า แนวคิดเครือข่ายนโยบายมีความสัมพันธ์ต่อการบริหารการจัดการภาครัฐ หรือการบริหารการปกครอง และรูปแบบของความสัมพันธ์เครือข่ายนโยบายนั้นมีลักษณะที่ต่างกัน ตัวแสดงภายในเครือข่ายมีบทบาทและมีความสำคัญเป็นอย่างมากที่จะเข้าถึงการตั้งประเด็นปัญหาเพื่อก่อให้เกิดนโยบายสาธารณะ ซึ่งแนวคิดเครือข่ายนโยบายมีการศึกษาตัวแสดงในระดับต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จึงทำให้เห็นถึงเป้าหมายของกลุ่มหนึ่งที่จะเข้ามามีบทบาทต่อประเด็นนโยบายสาธารณะและหาทางแก้ไขต่อปัญหานั้นได้ โดยที่ตัวแสดงที่เกี่ยวข้องจะมีความสัมพันธ์ความคิดและเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตามภาครัฐเป็นตัวแสดงที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายและกำหนดทิศทางนโยบายได้ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการภาครัฐได้อย่างสำเร็จและแก้ปัญหาต่าง ๆ ภาครัฐยังต้องพึ่งพาตัวแสดงอื่น ๆ เพื่อประกอบการตัดสินใจออกนโยบายและสามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้จริง ในความสัมพันธ์ของเครือข่ายนโยบายไม่ได้สิ้นสุดแค่การกำหนดนโยบายแต่ยังเข้าไปมีส่วนร่วมต่อกระบวนการของนโยบายในทุกขั้นตอน การนำนโยบายไปปฏิบัติจนถึงการติดตามและประเมินผลยังต้องพึ่งพาตัวแสดงเครือข่ายนโยบายในการขับเคลื่อนนโยบายนั่นเอง จากที่กล่าวมานั้น แนวคิดเครือข่ายนโยบายจะสามารถนำมาวิเคราะห์รูปแบบของเครือข่ายและความสัมพันธ์ตัวแสดงระหว่างภายในเครือข่ายนำไปสู่บทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายของโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

2.3 ทฤษฎีการระดมทรัพยากร

ในช่วงทศวรรษที่ 1970-1980 การศึกษาขบวนการทางสังคม ระยะเริ่มแรกของนักรัฐศาสตร์และนักสังคมวิทยามักจะมองพฤติกรรมของผู้คนต่าง ๆ ที่ออกมาเดินขบวนประท้วงหรือจัดกิจกรรมอื่น ๆ ในทำนองเดียวกันโดยใช้มุมมองทางด้านจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) เป็นฐานในการอธิบาย ทำให้ผลปรากฏขึ้นในลักษณะที่ว่า ผู้เข้าร่วมชุมนุมเป็นพวกที่มีความแปลกทางจิตใจ ซึ่งอาจเกิดจากการได้รับความเดือดร้อนหรือความกดดันจากสังคม นอกจากนี้ในบางครั้งพวกเขาเหล่านั้นอาจถูกมองว่าเป็นพวกคนบ้าคลั่งหรือเป็นพวกที่ถูกสะกดจิตโดยผู้นำที่มีความสามารถในการโน้มน้ามนำใจสูงจึงต้องแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปของการเดินขบวนประท้วง การก่อจลาจลหรืออาจใช้ความรุนแรงรูปแบบอื่น ๆ ก็ได้ แต่ในเวลาต่อมาการศึกษาการกระทำร่วมโดยใช้มุมมองดังกล่าวประสบ

ปัญหาในการอธิบายเป็นอย่างมา โดยเฉพาะในช่วงทศวรรษที่ 60 เป็นต้นมา มุมมองทางด้านจิตวิทยา สังคมไม่สามารถนำไปใช้อธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ดังเช่น การเดินขบวนของนักศึกษาชาวอเมริกัน เพื่อต่อต้านสงครามเวียดนาม การเดินขบวนประท้วงเพื่อเรียกร้องสิทธิของคนผิวดำ ขบวนการ สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เนื่องจากผู้เข้าร่วมขบวนการเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลางซึ่งมีฐานะการศึกษาที่ดี ไม่ได้เป็นพวกที่เบี่ยงเบนทางจิตใจตามมุมมองทางจิตวิทยาสังคม ยิ่งกว่านั้นผู้ที่เข้าร่วมประท้วงอาจจะ ไม่ได้เป็นพวกที่ได้รับความเดือดร้อนโดยตรงจากประเด็นเรียกร้องแต่กระทำเช่นนั้น เพราะตระหนักถึง ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงมีความเห็นอกเห็นใจผู้ที่เดือดร้อนและออกมาประท้วงตามจิตสำนึกที่มีอยู่ ของพวกเขา ดังนั้นผู้ที่เข้าร่วมเหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวจึงถูกมองว่าเป็นพวกที่มีเหตุผลในการกระทำมีการคำนวณผลได้ผลเสียที่เกิดขึ้นจากการกระทำเสมอและได้มีการพัฒนาแนวทฤษฎีวิเคราะห์ ที่สามารถอธิบายการกระทำร่วมที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม (เอกพลณัฐ ญัฐพัถนันท์, 2556)

ขณะที่อีกมิติหนึ่งนั้น ทฤษฎีการระดมทรัพยากรก็มีความใกล้เคียงกับมุมมองการเมือง แบบกลุ่มผลประโยชน์-กลุ่มผลักดัน (Politics of Pressure Group) กล่าวคือ ทฤษฎีกลุ่มผลประโยชน์ และกลุ่มผลักดัน มองว่าการเมืองเป็นเรื่องของการต่อรองและเจรจาของทรัพยากรในการรวมกลุ่ม ที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างแรงจูงใจและต่อรองโดยกลุ่มผลประโยชน์-กลุ่มผลักดัน ใช้พื้นที่ทางการเมือง เพื่อให้ได้ผลประโยชน์ในการจัดสรรทรัพยากรโดยผ่านกระบวนการกำหนดนโยบายของภาครัฐ และการเมืองนี้ ซึ่งตามทฤษฎีได้ถูกวิจารณ์ว่ามองแค่ภาครัฐเป็นเพียงภาพสะท้อนในการต่อรอง ทรัพยากรระหว่างกลุ่ม และเป็นการเมืองไม่ได้มีการคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของเชิงโครงสร้างที่อาจจะ ทำให้เกิดความขัดแย้ง ทั้งที่บางช่วงรัฐเองเป็นผู้ที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง และเวลาเดียวกันการมอ การเมืองมักจะจำกัดทฤษฎีการต่อรองทรัพยากรอยู่ในพื้นที่ระบบการเมืองปกติ (ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2552, น. 68-73 อ้างถึงใน (ชยุตม์ พันธุ์สุวรรณ, 2561)

ทฤษฎีการระดมทรัพยากรมีมุมมองหลักอยู่ 5 ประการ ได้แก่ (เอกพลณัฐ ญัฐพัถนันท์, 2556 น.188)

1) มุ่งไปที่การศึกษารวบรวมทรัพยากรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเงินทุนหรือกำลังคน ซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญในการทำความเข้าใจกิจกรรมของขบวนการทางสังคม

2) มุ่งไปที่การศึกษารูปแบบขององค์กรของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movement Organizations-SMOs) เนื่องจากการรวบรวมทรัพยากรต่าง ๆ จำเป็นต้องมีองค์กร ไม่ว่าจะ มีรูปแบบที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการก็ตาม

3) มุ่งไปที่การสร้างสำนึกหรือการรับรู้ (Recognition) ให้กับปัจเจกชนและองค์กรต่าง ที่อยู่ภายนอกองค์กรของขบวนการทางสังคมซึ่งการสร้างสำนึกหรือการรับรู้ถือเป็นสิ่งที่ช่วยในการ ตรวจสอบความสำเร็จของขบวนการสังคมอีกด้วย

4) มุ่งไปที่การศึกษากระแสการหลั่งไหลของทรัพยากรที่เข้าและออกไปจากขบวนการ ทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งถูกประยุกต์จากตัวแบบของอุปทานและอุปสงค์ (Supply and Demand Model) ของการศึกษาทางเศรษฐศาสตร์ โดยอาจดูได้จากการเรียกร้องของขบวนการทางสังคมกับผลที่ขบวนการ ได้รับหลังจากที่เรียกร้องไปแล้ว

5) มุ่งไปที่การอธิบายผลได้และผลเสียที่ปัจเจกชนและองค์กรต่าง ๆ ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมของขบวนการทางสังคม ซึ่งผลได้และผลเสียที่เกิดขึ้นดังกล่าวนี้เป็นผลมาจากอิทธิพลของ โครงสร้างสังคมและกิจกรรมต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่รัฐ

ดังนั้น จากการศึกษาทฤษฎีการระดมทรัพยากรได้มีความสอดคล้องกับการศึกษาการ ผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์โดยการดำเนินงานของกลุ่มหรือสมาคมเริ่มมีการระดมมวลชนเพื่อเข้าร่วมการเคลื่อนไหว และได้เห็นการระดมทรัพยากรบทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายที่พยายามเข้ามา มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายภาครัฐ โดยการทำหนังสือขอความช่วยเหลือหรือหาช่องทางในการ ช่วยภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งมีหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้ร้องเรียน มายังภาครัฐ

2.4 แผนการเปิดประเทศ

แผนการเปิดประเทศ เป็นแผนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้วเข้ามา ท่องเที่ยวในประเทศไทยตามการบริหารจัดการพื้นที่นำร่องการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ ควบคู่กับความมั่นคงด้านสาธารณสุข ส่งผลให้ภาครัฐได้มีมาตรการผ่อนคลายนโยบายเพื่อพร้อมรับ ในการเปิดประเทศออกมาเป็นระยะ ทั้งนี้เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2564 พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ได้แถลงผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย ซึ่งกล่าวว่า “ประเทศไทยต้องเปิดประเทศ ภายใน 120 วัน” นำภูเก็ต Sandbox เพื่อเตรียมการเปิด ประเทศในระยะต่อไป นายกรัฐมนตรีแถลงเป้าหมายเปิด ทั้งประเทศให้ได้ หากเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญ ๆ พร้อมก็จะทยอยเปิดให้ได้เร็วขึ้น ทั้งสถานที่ทำงานและธุรกิจร้านค้าต่าง ๆ ต้องกลับมาเปิดทำการได้ การเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศควรมีข้อห้ามหรือข้อบังคับแบบเหมารวมทั้งจังหวัด

โดยแผนการเปิดประเทศเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว จากโควิด-19 ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งมีรายได้จากการท่องเที่ยวลดลงเป็นจำนวนมากโดยในช่วงเวลาที่ผ่านมา กระทรวงการท่องเที่ยว

และกีฬา ได้มีแนวคิดและจัดการประชุมเพื่อหารือร่วมกับหน่วยงานที่ต่าง ๆ ถึงแนวทางการเปิดประเทศ โดยในช่วงเดือนมีนาคม 2564 ได้ลงพื้นที่จังหวัดภูเก็ต กระบี่ พังงา ชลบุรี (พัทยา) เชียงใหม่ และสุราษฎร์ธานี เพื่อรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ทั้งนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้มีการหารือร่วมกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องของจังหวัดมีความพร้อมเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ เพิ่มเติม ได้แก่ กรุงเทพมหานคร ชลบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และบุรีรัมย์ รวมจังหวัดที่มีความพร้อมรองรับในการเปิดพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทั้งสิ้น 10 จังหวัด โดยมีแนวทางแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 : นำร่อง (1 เมษายน - 30 มิถุนายน 2564)

- นักท่องเที่ยวที่ฉีดวัคซีนแล้วกักตัวเป็นระยะเวลาตามที่ ศบค. กำหนด

ระยะที่ 2 : Phuket Sandbox (1 กรกฎาคม - 30 กันยายน 2564)

- นำร่องเปิดประเทศในบางพื้นที่ คือ ภูเก็ต (ทั้งนี้เมื่อสามารถให้วัคซีนแก่ ประชาชนในภูเก็ตครบ 2 โดส ตามระยะเวลาที่กำหนด)

- นักท่องเที่ยวที่ฉีดวัคซีนแล้วเดินทางเข้าจังหวัดภูเก็ตโดยไม่ต้องกักตัว โดยอยู่ในพื้นที่ภูเก็ตอย่างน้อย 7 วัน

- เมื่อครบ 7 วัน สามารถออกไปเที่ยวในจังหวัดอื่นได้

- กรณีเดินทางเข้าจังหวัดอื่น ยังต้องกักตัวในสถานกักกันตามมาตรการ ในระยะที่ 1

ระยะที่ 3 : ผ่อนคลาย 10 จังหวัด คือ ภูเก็ต กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี เชียงใหม่ ชลบุรี กรุงเทพมหานคร เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ บุรีรัมย์ (1 ตุลาคม - 31 ธันวาคม 2564)

- นำร่องให้เปิดประเทศในบางพื้นที่ คือ ภูเก็ต กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี เชียงใหม่ ชลบุรี กรุงเทพมหานคร เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ บุรีรัมย์ (เมื่อสามารถให้วัคซีนประชาชนครบ 2 โดส)

- นักท่องเที่ยวที่ฉีดวัคซีนแล้วเดินทางเข้าพื้นที่ 10 จังหวัด โดยไม่ต้องกักตัวโดยอยู่ในพื้นที่อย่างน้อย 7 วัน

ระยะที่ 4 : เข้าสู่ภาวะปกติ (1 มกราคม 2565 เป็นต้นไป)

- อนุญาตนักท่องเที่ยวจากทุกประเทศ หรือผู้ที่ฉีดวัคซีนแล้วเดินทางเข้าประเทศไทยได้โดยไม่ต้องกักตัว

2.5 ข้อมูลโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ (Phuket Sandbox) เป็นโครงการภายใต้นโยบายการเปิดประเทศที่เกิดขึ้นในการเปิดพื้นที่นำร่องด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวหรือกิจกรรมอื่น ๆ ที่จะเดินทางเข้ามาจากต่างประเทศ ให้สามารถเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

ในจังหวัดภูเก็ตได้โดยไม่มีกักตัว ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2564 เป็นต้นไป ซึ่งกระบวนการได้ผ่านมติเห็นชอบหลักการจากการประชุมต่าง ๆ ดังนี้

1) การประชุมศูนย์บริหารสถานการณ์เศรษฐกิจจากผลกระทบการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศูนย์บริหารสถานการณ์เศรษฐกิจ) ครั้งที่ 1/2564 เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2564 ได้เห็นชอบในหลักการแนวทางการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้วของจังหวัดภูเก็ต ที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้รับการฉีดวัคซีนได้รับการยอมรับและมีผลตรวจโควิด-19 เป็นลบ สามารถเดินทางผ่านเครื่องบินและสามารถเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตได้โดยไม่ต้องกักตัว

2) การประชุมคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2564 เมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2564 ที่ประชุมมติเห็นชอบแนวทางการเปิดประเทศเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ 10 จังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ภูเก็ต กระบี่ พังงา สุราษฎร์ธานี เชียงใหม่ ชลบุรี กรุงเทพมหานคร เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ บุรีรัมย์ นั้น เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีจำนวนผู้เยี่ยมชมชาวต่างชาติ ในปี 2562 รวมกว่า 62 ล้านคน-ครั้ง โดยในปี 2562 มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาประเทศไทยประมาณ 42 ล้านคน แต่ 1 คน อาจเดินทางไปมากกว่า 1 จังหวัด และเป็นที่ทราบกันดีว่า ส่วนมากจะเดินทางเข้ามาที่กรุงเทพมหานครเป็นที่แรก แล้วจึงกระจายออกไปตามพื้นที่ต่าง ๆ ใน 10 จังหวัดนี้ ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติของ 10 จังหวัด ในปี 2562 รวมแล้วมากถึง 1.5 ล้านล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนถึงเกือบร้อยละ 80 ของรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ

3) การประชุมศูนย์บริหารสถานการณ์เศรษฐกิจจากผลกระทบการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศูนย์บริหารสถานการณ์เศรษฐกิจ) ครั้งที่ 2/2564 เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2564 เห็นชอบในหลักการแนวทางการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้วจากประเทศที่มีความเสี่ยงต่ำและปานกลางของจังหวัดภูเก็ต (Phuket Sandbox)

4) การประชุมคณะกรรมการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ครั้งที่ 8/2564 เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2564 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบหลักการเปิดพื้นที่นำร่องรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดสุราษฎร์ธานี (เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า) โดยการพิจารณาหลักการเปิดพื้นที่นำร่องรับนักท่องเที่ยวเป็นความตกลงร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ โดยคำนึงถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดในพื้นที่ จำนวนผู้ได้รับการฉีดวัคซีน และความพร้อมด้านสาธารณสุข

5) การประชุมคณะกรรมการเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2564 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบหลักการเปิดพื้นที่นำร่องรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดสุราษฎร์ธานี (เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า)

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริรักษ์ สิงหเสม (ศิริรักษ์ สิงหเสม, 2554) ได้ศึกษาเรื่องเครือข่ายนโยบายและการจัดการภัยพิบัติจากอุทกภัย กรณีศึกษาเฉพาะจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมิ จากการวิจัยพบว่า การจัดการภัยพิบัติจากอุทกภัยของในจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมินั้นได้มีตัวแสดงที่เข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีรูปแบบของการจัดการทางนโยบายในช่วงเวลาที่กำหนดโดยมีหน่วยงานราชการเข้ามาดำเนินการ รวมถึง จังหวัด อำเภอ และท้องถิ่นเข้ามาจัดการปัญหา แต่เมื่อสถานการณ์ภัยพิบัติดังกล่าวได้เข้ามาสู่สภาวะวิกฤตรูปแบบการจัดการกลับปรากฏให้เห็นว่ามีเพียงเฉพาะหน่วยงานท้องถิ่นขนาดเล็กเท่านั้น เนื่องจากหน่วยท้องถิ่นขาดแคลนทรัพยากรในทางปฏิบัติ จึงทำให้หน่วยงานที่ต้องเข้ามาจัดการทั้งหน่วยจังหวัด หน่วยอำเภอ และหน่วยท้องถิ่นเองต้องมีการปฏิสัมพันธ์เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรอย่างเข้มข้น ในทางกลับกันหน่วยท้องถิ่นขนาดใหญ่เองด้วยศักยภาพและขีดความสามารถของหน่วยงานท้องถิ่นขนาดใหญ่สามารถประสานให้ความร่วมแรงร่วมใจกับตัวแสดงอื่น เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรได้โดยตรงจึงเห็นได้ว่ารูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยจังหวัด หน่วยอำเภอ และหน่วยท้องถิ่นขนาดใหญ่การปฏิสัมพันธ์จะอยู่ในระดับเบาบางตามความถี่ในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ซึ่งให้เห็นว่าการผลักดันนโยบายการจัดการภัยพิบัติในตัวแสดงเครือข่ายนโยบายยังขาดความบูรณาการมีความแตกแยกกันด้วยทรัพยากรที่มีความแตกต่างกันโดยความร่วมแรงร่วมใจระหว่างตัวแสดงที่เห็นนั้นอยู่ในระดับการประสานปฏิบัติร่วมกันเท่านั้นจึงทำให้เป็นแค่แนวทางการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน ยังไม่สามารถก่อสร้างนโยบายการจัดการภัยพิบัติจากอุทกภัยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้

อย่างไรก็ตาม งานศึกษานี้มีประโยชน์ในประเด็นของตัวแสดงที่เข้ามามีบทบาทอย่างมาก รูปแบบของจัดการนโยบายมีหน่วยงานภาครัฐในส่วนกลางและระดับท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทที่สำคัญ และการแลกเปลี่ยนทรัพยากรของรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน

เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์ (เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์, 2555) ได้ศึกษาเรื่องการเมืองของกระบวนการกำหนดนโยบายโฉนดชุมชน จากการวิจัยพบว่ากระบวนการกำหนดนโยบายได้เริ่มต้นมาจากการผลักดันของเครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย และการตอบรับของพรรคประชาธิปัตย์ในฐานะรัฐบาล โดยประกอบด้วยตัวแสดงหลักคือ เครือข่ายปฏิรูปที่ดินแห่งประเทศไทย

พรรคประชาธิปัตย์ในฐานะรัฐบาล และข้าราชการประจำที่เกี่ยวข้อง ในความสัมพันธ์ของการกำหนดนโยบายระหว่างตัวแสดงนั้นเป็นรูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างทางการเมือง โครงการสร้างทางกฎหมาย และโครงสร้างทางเศรษฐกิจ-สังคม ซึ่งความสัมพันธ์ของเครือข่ายนโยบายนั้นเป็นรูปแบบลักษณะของการเจรจาต่อรอง การกดดัน การประนีประนอม และการประสานประโยชน์ระหว่างตัวแสดงทางนโยบายทั้งสามฝ่ายเอง

อย่างไรก็ตาม งานศึกษานี้มีประโยชน์ในประเด็นของตัวแสดงที่เข้ามามีบทบาทส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดง และยังแสดงให้เห็นถึงกระบวนการกำหนดนโยบาย

รัฐสภา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (รัฐสภา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา, 2558) ได้ศึกษาเรื่องการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายสมัชชาสุขภาพจังหวัดลพบุรี จากการวิจัยพบว่า การขับเคลื่อนนโยบายแบ่งออกเป็นสองช่วง ได้แก่ ช่วงแสวงหาภาคีเครือข่ายเป็นการรับประเด็นจากส่วนกลางมาเปิดพื้นที่สาธารณะเพื่อหาภาคีเครือข่าย และช่วงหาทุกซ์หาทุนโดยเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกันที่จะพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ ใช้กระบวนการสมัชชาสุขภาพเป็นเครื่องมือด้านการวางแผนให้มีแนวทางการดำเนินกิจกรรมในแต่ละปีอย่างเป็นรูปธรรม ด้านทรัพยากรนโยบายมีสมาชิกเครือข่ายตามยุทธศาสตร์สามเหลี่ยมเขยื้อนภูเขา ด้านการจัดการองค์การมีการแต่งตั้งคณะกรรมการสมัชชาสุขภาพจังหวัดลพบุรีและคณะทำงานอื่น ๆ เป็นทางการด้านการดำเนินกิจกรรม เป็นไปตามมติสมัชชาสุขภาพจังหวัดลพบุรีในแต่ละประเด็น และด้านการประเมินผลกิจกรรม เป็นการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้ยังพบปัญหาอุปสรรค คือ ปัญหาเกี่ยวกับคนงบประมาณ ความรู้ ความร่วมมือ กฎหมาย และการประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้วยการติดตามสถานการณ์ปัญหาและดำเนินการขับเคลื่อนด้วยกระบวนการสมัชชาสุขภาพ ส่วนแนวทางพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบาย มี 4 แนวทาง คือ 1) การส่งเสริมจากภาครัฐ 2) การเข้ามามีส่วนร่วมของภาคประชาชน/ภาคประชาสังคม 3) การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการเครือข่าย และ 4) การสร้างหรือพัฒนาแกนนำและเครือข่ายรุ่นใหม่ ด้วยการสร้างนักสานพลังฯ ระดับตำบล

อย่างไรก็ตาม งานศึกษาชิ้นนี้มีประโยชน์ในประเด็นส่วนประกอบและกระบวนการพัฒนาขับเคลื่อนนโยบายที่มีส่วนร่วมกันในบทบาทภาครัฐและภาคประชาสังคม

ชนิษฐา สุขสง (ชนิษฐา สุขสง, 2558) ได้ศึกษาเรื่องนโยบายราคาข้าว: การศึกษาในด้านการเมืองของกระบวนการและเครือข่ายนโยบาย จากวิจัยพบว่า บริบททางด้านการเมืองเป็นปัจจัยที่ได้มีผลกระทบทางตรงต่อกระบวนการในการกำหนดนโยบายราคาข้าว และมีการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างภายในเครือข่ายนโยบายมากกว่าปัจจัยของตลาดข้าวทั้งภายในประเทศและบริบทตลาดข้าวของโลก

เนื่องจากการเมืองมีบริบทที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ต่ออำนาจของตัวแสดงทางการเมืองที่ได้เข้าไปมีบทบาทของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภายใต้กรอบนโยบายและการเลือกเฟ้นตัวแสดงที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมภายในเครือข่ายด้วย รวมไปถึงการกำหนดบทบาทและอำนาจของตัวแสดง โดยปัจจัยด้านกระบวนการและเครือข่ายนโยบายและปัจจัยในการเปลี่ยนแปลงนโยบายของของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรที่ความแตกต่างกัน ส่งผลให้ทั้งสองรัฐบาลมีการกำหนดนโยบายราคาข้าวที่แตกต่างกัน และยังกระทบต่อตัวแสดงในตลาดข้าวที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบาย คือสมัชชารัฐบาลอภิสิทธิ์ กลุ่มผู้ส่งออกข้าวและกลุ่มเกษตรกรรายย่อยเป็นกลุ่มตัวแสดงที่ได้รับผลประโยชน์ ในขณะที่กลุ่มโรงสีและกลุ่มเกษตรกรที่เคยเข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าว เป็นกลุ่มที่เสียประโยชน์ และสมัชชารัฐบาลยิ่งลักษณ์ กลุ่มโรงสีและเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการเป็นกลุ่มที่เสียประโยชน์ อีกทั้งกลุ่มผู้ส่งออกข้าว พ่อค้าคนกลาง โรงสี และเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการเป็นกลุ่มเสียประโยชน์

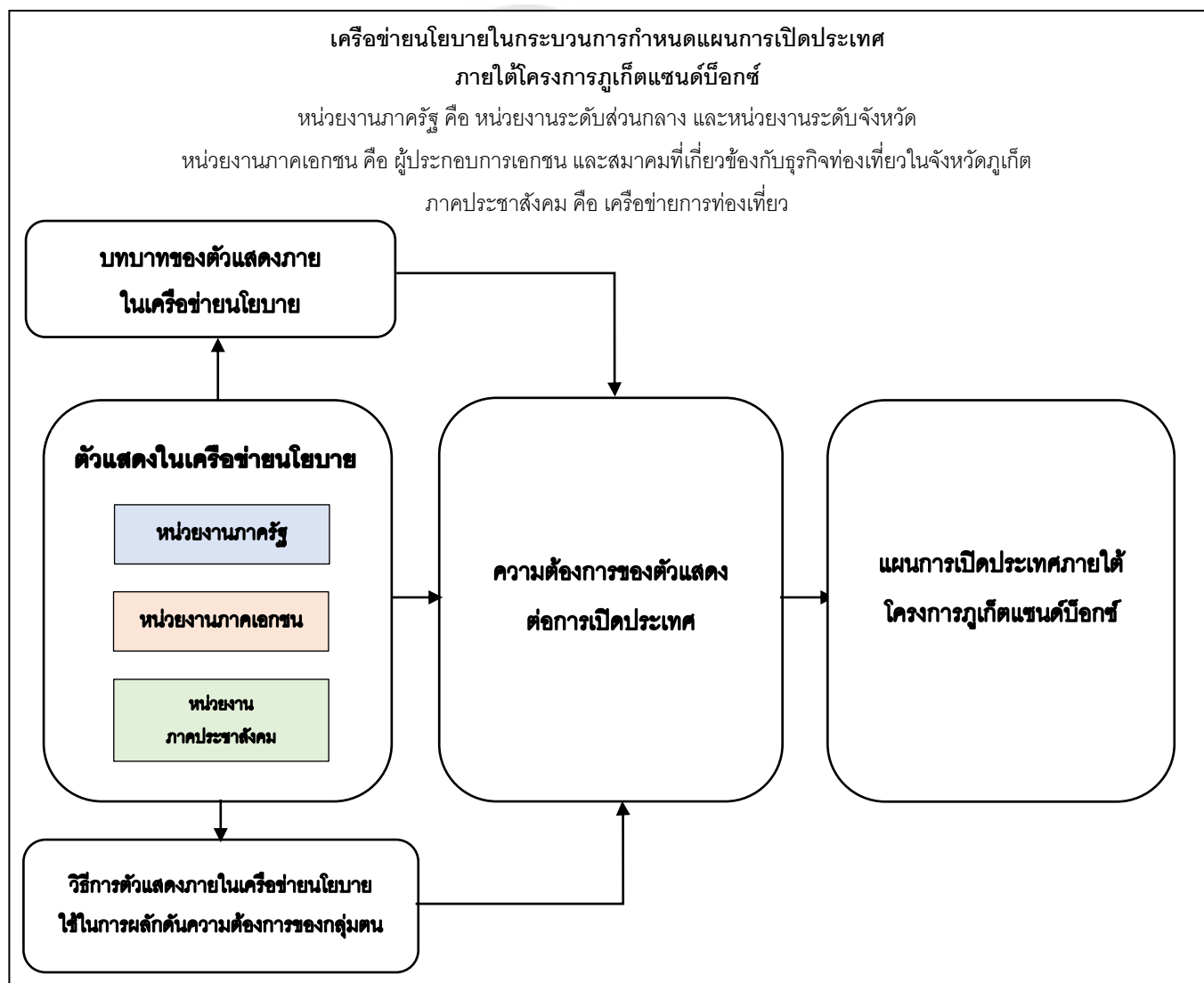
อย่างไรก็ตาม งานศึกษาชิ้นนี้มีประโยชน์ในประเด็นตัวแสดงนโยบายในมิติของการเมืองที่มีนโยบายเหมือนกันแต่อยู่ในรัฐบาลที่แตกต่างกัน ทำให้การกำหนดกลุ่มเครือข่ายนโยบายที่เข้ามาส่งผลให้การกำหนดนโยบายมีความตรงข้ามกัน

กาญจนาพร สายทองคำ (กาญจนาพร สายทองคำ, 2563) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงทางนโยบายในเครือข่ายคณะทำงานโครงการบ้านพอเพียงชนบท กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี จากการวิจัยพบว่า ตัวแสดงในเครือข่ายคณะทำงานโครงการบ้านพอเพียงชนบทจังหวัดจันทบุรี ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นหรือกลุ่มองค์กรในชุมชนและภาคประชาชน ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นแนวราบ และการจัดโครงสร้างยังเป็นไปด้วยศักยภาพของการทำงานและบริบทในพื้นที่ของตัวแสดงโดยมุ่งการมีส่วนร่วมทุกส่วน ซึ่งมีลักษณะของเครือข่ายเชิงพื้นที่และเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม อีกทั้งความร่วมมือได้เกิดจากกิจกรรมที่ผ่านการแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการพึ่งพากัน อีกทั้งส่งผลให้เกิดการกระตุ้นทำงานด้วยกันจนพัฒนานำไปสู่การประสานความร่วมมือของเครือข่าย และเงื่อนไขที่สำคัญของการทำงานในรูปแบบเครือข่ายยังพาไปสู่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาพื้นที่รวมถึงการแก้ปัญหา คือ การเชื่อมโยงความร่วมมือระหว่างตัวแสดงในเครือข่าย ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่สะท้อนให้เห็นและควมมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการโครงการรวมถึงทรัพยากรชุมชนได้อย่างมีส่วนร่วมทั้งหมด โดยหน่วยงานภาครัฐได้เข้าไปมีบทบาทส่งเสริมและสนับสนุนในลักษณะการดำเนินงานแค่นั้น

อย่างไรก็ตาม งานศึกษาชิ้นนี้มีประโยชน์ในประเด็นโครงสร้างความสัมพันธ์ตัวแสดงเครือข่ายนโยบายที่เป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ รวมถึงการทำงานเครือข่ายในระดับภาคประชาสังคมหรือภาคประชาชนและการแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการทำงานให้เครือข่ายนโยบายมีการบริหารจัดการได้

2.7 กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาการผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ผู้ศึกษาจึงได้นำแนวคิดทฤษฎีและประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ได้แก่ เครือข่ายทางสังคม (Social Network) เครือข่ายนโยบาย (Policy Network) และทฤษฎีการระดมทรัพยากร (Resource Mobilization Theory) มาอธิบายรูปแบบความต้องการ บทบาทและวิธีการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายผลักดันความต้องการของกลุ่มตน เพื่อกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษถึงการผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเป็นแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

- 3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

3.1.1 การเก็บข้อมูลปฐมภูมิโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักโดยตรงจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้เข้าใจถึงการรับรู้และความเข้าใจต่อความต้องการและบทบาทรวมถึงวิธีการตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตน

3.1.2 การเก็บข้อมูลทุติยภูมิเป็นการเก็บข้อมูลที่รวบรวมในรูปแบบของการเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Document Research) ได้แก่ รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ มติคณะรัฐมนตรี หนังสือราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ บทความ และแนวทางการดำเนินงาน เพื่อนำมาแบ่งกลุ่มตัวแสดงนโยบายที่เกี่ยวข้องและบทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายที่เกี่ยวข้อง

3.2 ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างครบถ้วน ดังนี้

- 3.2.1 หน่วยงานภาครัฐ คือ หน่วยงานระดับส่วนกลาง และหน่วยงานระดับจังหวัด
- 3.2.2 หน่วยงานภาคเอกชน คือ ผู้ประกอบการเอกชน และสมาคมที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต
- 3.2.3 ภาคประชาสังคม คือ เครือข่ายการท่องเที่ยว

ตาราง 1 ตัวแสดงที่เป็นหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม

ตัวแสดงที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ	ตัวแสดงที่เป็นภาคประชาสังคม
1.กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	1.เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต
2.การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	
3.กรมควบคุมโรค	
4.กรมอนามัย	
5.กรมการกงสุล	
6.สำนักงานจังหวัดภูเก็ต	
7.กองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว 3	
8.ตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดภูเก็ต	
9.โรงพยาบาลวชิระภูเก็ต	
10.สำนักงานเจ้าท่าภูมิภาคสาขาภูเก็ต	
11.สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต	
12.สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดภูเก็ต	
13.ที่ทำการปกครองอำเภอกะทู้	
14.ที่ทำการปกครองอำเภอถลาง	
15.สำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์ สาขาภาคใต้เขต 2	
16.ด่านศุลกากรท่าอากาศยานภูเก็ต	
17.ท่าอากาศยานภูเก็ต	
18.สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต	
19.สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภูเก็ต	

ตาราง 2 ตัวแสดงที่เป็นหน่วยงานภาคเอกชน

ตัวแสดงที่เป็นหน่วยงานเอกชน	
1.สมาคมอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	19.Splash beach Maikao resort
2.สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	20.โรงพยาบาลกรุงเทพสิริโรจน์
3.สมาคมโรงแรมไทย	21.บริษัท ดุสิตอินเตอร์เนชั่นแนล
4.หอการค้าจังหวัดภูเก็ต	22.โรงพยาบาลกรุงเทพสิริโรจน์
5.สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต	23.สมาคมกีฬาดำน้ำแห่งประเทศไทย
6.สมาคมสปาเพื่อสุขภาพภูเก็ต	24.สหกรณ์บริการรถยนต์ธุรกิจภูเก็ต จำกัด
7.สมาคมโรงแรมไทยภาคใต้	25.Ibis Phuket Patong
8.สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพภูเก็ต	26.Ibis Phuket Kata
9.สมาคมมัคคุเทศก์อันดามัน	27.Phuket Hotel Association
10.สมาคมมัคคุเทศก์ภาคใต้	28.Tour Operator from Europe
11.สมาคมกีฬาจังหวัดภูเก็ต	29.Oden Tour
12.สมาคมผู้ประกอบการนำเที่ยวภูเก็ต	30.Anex Tour
13.สมาคมผู้ประกอบการรถ 30 ภูเก็ต	31.The LifeCo Phuket
14.บริษัท สตาร์โฮมบีช จำกัด	32.โรงแรมโนโวเทลภูเก็ต กมลาบีช
15.Blue Tree Phuket	33.สมาคมที่พักบูติกภูเก็ต
16.บริษัท ภูเก็ตแฟนตาซี จำกัด (มหาชน)	34.Thayapura Health & Sports Resort
17.บลูแคนยอน คันทรี คลับ	35.ชมรมไทยบริการท่องเที่ยวส่วนภูมิภาค ภาคใต้ตอนบน
18.สมาคมอสังหาริมทรัพย์ภูเก็ต	36.บริษัท ภูเก็ตพัฒนาเมือง จำกัด

ทั้งนี้มีเกณฑ์การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยพิจารณาจากการผู้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการ และนอกจากการเลือกผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วจะใช้วิธีการผู้ให้ข้อมูลแบบลูกโซ่ เป็นการอ้างอิงบอกต่อโดยให้ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมจากการถูกสัมภาษณ์ให้แนะนำหน่วยงานอื่นต่อหากมีข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมจากตัวแสดงนโยบายที่เกี่ยวข้อง

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 การศึกษารวบรวมจากเอกสาร (Document Research) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ มติคณะรัฐมนตรี หนังสือราชการที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ บทความ และแนวทางการดำเนินงาน เอกสารทางด้านวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายนโยบาย

3.3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์เพื่อให้เข้าถึงข้อมูลของความต้องการ บทบาทและวิธีการตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ โดยจะนำข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหา (Content Analysis) มาวิเคราะห์ร่วมกัน ผู้วิจัยจะนำข้อมูลมาประกอบในการอธิบายเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งจะมุ่งวิเคราะห์ข้อมูลและการตีความเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์แล้วจึงนำมาสรุปให้เห็นถึงความต้องการ บทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายและวิธีการตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย ใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตน ในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ เพื่อนำไปเป็นประโยชน์ในการนำแนวทางของทรัพยากรกลุ่มที่ตัวเองมีผลักดันข้อเรียกร้องให้กลายเป็นนโยบายต่อไป

บทที่ 4 ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง การผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย ในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการของตัวแสดงต่าง ๆ ภายในเครือข่ายนโยบาย ตลอดจนศึกษา บทบาทและวิธีการที่ตัวแสดงเหล่านี้ใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตนในกระบวนการกำหนด แผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสารประกอบการประชุม เอกสารเผยแพร่และบทความจากสื่อออนไลน์ สำหรับการ สัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งเป็น 3 ภาคส่วน ประกอบด้วย 1. หน่วยงานภาครัฐ ในระดับส่วนกลาง คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมควบคุมโรค และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และในระดับจังหวัด คือ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต 2. หน่วยงานภาคเอกชน คือ สมาคมธุรกิจ การท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต และ 3. ภาคประชาสังคม คือ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต จึงแบ่งผลการศึกษานำเสนอต่อไปนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปผู้ให้ข้อมูลหลัก
- 4.2 ความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย
- 4.3 บทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย
- 4.4 วิธีการตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายใช้ในการผลักดันความต้องการ

ของกลุ่มตน

4.1 ข้อมูลทั่วไปผู้ให้ข้อมูลหลัก

4.1.1 ภาพรวมมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต

ภาพรวมสถานการณ์เศรษฐกิจและสังคมของจังหวัดภูเก็ต จังหวัดภูเก็ตถือเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลกที่สร้างรายได้จากการท่องเที่ยวให้แก่ประเทศสูงจากเป็นอันดับสอง รองจากกรุงเทพฯ โดยในปี 2562 มีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 14.5 ล้านคน สามารถสร้างรายได้ จากการท่องเที่ยวปีละ 4.7 แสนล้านบาท อย่างไรก็ตาม เนื่องจากภูเก็ตมีสัดส่วนพึ่งพิงรายได้จาก นักท่องเที่ยวต่างชาติคิดเป็นร้อยละ 90 ของรายได้จากการท่องเที่ยวรวม ส่งผลให้เศรษฐกิจของจังหวัด ภูเก็ตได้รับผลกระทบรุนแรงจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ซึ่งนำไปสู่การจำกัดการเดินทาง

ระหว่างประเทศหลายประเทศรวมทั้งไทย โดยคาดว่าจะรายได้จากการท่องเที่ยวในปี 2563 อยู่ที่ 6.1 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนประมาณร้อยละ 80 โดยมีข้อเสนอมาตรการฟื้นฟูเศรษฐกิจสังคมของจังหวัดภูเก็ต มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ 1) สร้างงานสร้างรายได้ 2) สนับสนุนเศรษฐกิจฐานรากและช่วยเหลือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและผู้เปราะบาง และ 3) วางรากฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะต่อไป ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2563)

มาตรการฟื้นฟูการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตและกลุ่มจังหวัดอันดามันในระยะเร่งด่วน ได้แก่ 1) การปรับปรุงเงื่อนไขและสิทธิประโยชน์ของโครงการเราเที่ยวด้วยกัน 2) การส่งเสริมให้มีการจัดประชุม สัมมนาในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตและกลุ่มจังหวัดอันดามัน 3) การจัดกิจกรรมเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการกีฬา อาหาร และสันทนาการ 4) การเพิ่มจำนวนเที่ยวบินในเส้นทางกรุงเทพมหานคร - ภูเก็ต ในช่วงสูงสุดสัปดาห์ 5) มาตรการส่งเสริมการจ้างงานเร่งด่วนผู้ที่ได้รับผลกระทบ 6) มาตรการทางการเงินให้มีการขยายเวลาพักชำระเงินต้นและดอกเบี้ยในสินเชื่อเพื่อธุรกิจ และการจัดตั้งกองทุนอสังหาริมทรัพย์ โดยเน้นที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม สปา และบริษัทนำเที่ยว 7) แนวทางการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติตามแนวทาง 5T ได้แก่ Targeting Testing on Arrival Tracing Application Treating Capacity และ Trusting Fund และ 8) การจัดตั้งคณะทำงาน Phuket Sandbox

4.1.2 การดำเนินการของโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

การขับเคลื่อนโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ เป็นแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวซึ่งเป็นพื้นที่ทดลองนำร่องแผนการเปิดประเทศของไทย จึงเป็นนโยบายที่สำคัญในช่วงระยะเร่งด่วนเนื่องจากการขับเคลื่อนต้องมีบูรณาการกันหลายภาคส่วน ไม่เพียงแต่ภาคการท่องเที่ยวเท่านั้นยังรวมไปถึงภาคสาธารณสุข ในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมด้วย ซึ่งความร่วมมือการเชื่อมโยงตัวแสดงในภาคส่วนต่าง ๆ จะมีบริบทที่แตกต่างกันออกไปตามบทบาทของตัวแสดงนั้น ๆ โดยการเตรียมความพร้อมของโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ มีภาพรวมการดำเนินการ ดังนี้

ตาราง 3 กระบวนการดำเนินการของโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

วันที่	การดำเนินการ
2 เมษายน 2563	แต่งตั้งคณะกรรมการแก้ไข เยียวยา และฟื้นฟูผู้เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมกีฬา ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)
20 กรกฎาคม 2563	แต่งตั้งคณะทำงานเตรียมความพร้อมการเปิดประเทศ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวแบบวิถีชีวิตใหม่

ตาราง 3 (ต่อ)

วันที่	การดำเนินการ
28 – 29 กรกฎาคม 2563	ประชุมเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับมาตรการผ่อนคลายการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต (โดยกรมการท่องเที่ยว)
3 – 4 สิงหาคม 2563	ประชุมเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับมาตรการผ่อนคลายการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี (โดยกรมการท่องเที่ยว)
5 – 6 สิงหาคม 2563	ประชุมเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับมาตรการผ่อนคลายการเดินทางท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดกระบี่ (โดยกรมการท่องเที่ยว)
13 สิงหาคม 2563	การประชุมหารือแนวทางดำเนินโครงการ “Phuket Bubble Model” ณ จังหวัดภูเก็ต (โดย ศบค.)
24 สิงหาคม 2563	การประชุมหารือแนวทางดำเนินโครงการ “Samui Bubble Model” ณ เกาะสมุย (โดย ศบค.)
20 ตุลาคม 2563	แต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ เพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)
4 มีนาคม 2564	ประชุมเพื่อเตรียมความพร้อมในการเปิดประเทศในรูปแบบ Wellness Leisure หรือ Area Quarantine ผ่านระบบออนไลน์ (โดย สป.กก.)
10 มีนาคม 2564	การประชุมหารือเตรียมความพร้อมเรื่องแผนการเปิดประเทศเพื่อรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ รับฟังความคิดเห็น อุปสรรค และปัญหาจากภาคเอกชน ณ จังหวัดภูเก็ต (โดย สป.กก.)
22 มีนาคม 2564	การประชุมหารือเตรียมความพร้อมเรื่องแผนการเปิดประเทศเพื่อรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ณ จังหวัดชลบุรี (โดย สป.กก.)
24 มีนาคม 2564	การประชุมหารือเตรียมความพร้อมเรื่องแผนการเปิดประเทศเพื่อรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ณ จังหวัดเชียงใหม่ (โดย สป.กก.)
26 มีนาคม 2564	การประชุม ศบค. ครั้งที่ 1/2564 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบในหลักการแนวทางการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับวัคซีนแล้วของจังหวัดภูเก็ต เริ่ม 1 กรกฎาคม 2564
7 พฤษภาคม 2564	การประชุมคณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2564 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบแนวทางการเปิดประเทศเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ในพื้นที่ 10 จังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว
4 มิถุนายน 2564	การประชุม ศบค. ครั้งที่ 2/2564 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบหลักการแนวทางการเปิดรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้รับการฉีดวัคซีนแล้วจากประเทศที่มีความเสี่ยงต่ำและความเสี่ยงปานกลางของจังหวัดภูเก็ต (Phuket Sandbox) เริ่ม 1 กรกฎาคม 2564
17 มิถุนายน 2564	นายกรัฐมนตรี ตั้งเป้าเปิดประเทศภายใน 120 วัน

ตาราง 3 (ต่อ)

วันที่	การดำเนินการ
18 มิถุนายน 2564	การประชุมคณะกรรมการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ครั้งที่ 8/2564 ที่ประชุมมีมติเห็นชอบหลักการเปิดพื้นที่นำร่องรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดสุราษฎร์ธานี (เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า)
22 มิถุนายน 2564	กรม มีมติเห็นชอบหลักการเปิดพื้นที่นำร่องรับนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดสุราษฎร์ธานี (เกาะสมุย เกาะพะงัน เกาะเต่า)
29 มิถุนายน 2564	<p>ข้อกำหนด ตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 26) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> • การกำหนดผู้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรเพิ่มเติม (12) ผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรในพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นจังหวัดนำร่องด้านการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว หรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามนโยบายของรัฐบาล <p>คำสั่งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ที่ 7/2564 เรื่อง แนวปฏิบัติตามข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 11) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> • ให้หัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินและพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการป้องกันโรคเนบทำยคำสั่ง สำหรับผู้ซึ่งได้รับอนุญาตให้เดินทางเข้ามาในราชอาณาจักรในพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นจังหวัดนำร่องด้านการท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว หรือกิจกรรมอื่น ๆ ตามนโยบายรัฐบาล
1 กรกฎาคม 2564	เริ่มดำเนินโครงการ Phuket Sandbox

สำหรับการดำเนินโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ซึ่งเห็นว่าภาครัฐฯ ได้หารือส่งเสริมเพื่อแก้ไขในระดับพื้นที่จังหวัดภูเก็ตเป็นอย่างมาก มีทั้งการประชุมที่เป็นทางการและไม่ทางการซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมในแต่ละครั้งจะมีตัวแสดงที่สำคัญจากทางภาครัฐฯ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จากการศึกษาข้อมูลเอกสารรายงานการประชุมได้แบ่งประเภทตัวแสดงออกเป็น 3 อย่าง ประกอบด้วย

- 1) หน่วยงานภาครัฐฯ ในระดับส่วนกลาง คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กรมควบคุมโรค และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และในระดับจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต และสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต
- 2) หน่วยงานภาคเอกชน คือ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต และ
- 3) ภาคประชาสังคม คือ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต

2) หน่วยงานภาคเอกชน และ 3) หน่วยงานภาคประชาสังคม โดยเลือกมาจากการประชุมวันที่

10 มีนาคม 2564 การประชุมหารือเตรียมความพร้อมเรื่องแผนการเปิดประเทศเพื่อรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ รับฟังความคิดเห็น อุปสรรค และปัญหาจากภาคเอกชน ณ จังหวัดภูเก็ต เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมประชุมเป็นจำนวนมากจึงทำให้สามารถจำแนกกลุ่มได้อย่างชัดเจน

4.1.3 สถานภาพผู้ให้ข้อมูล

ตาราง 4 สถานภาพผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ (ตำแหน่ง)	หน่วยงาน	จำนวน (คน)
นางอัญญา แก่นแก้ว	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	1
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กองยุทธศาสตร์และแผนงาน	
นายแพทย์เจดตสรร นามวาท ผู้อำนวยการกองควบคุมโรค และภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน	กรมควบคุมโรค	1
นางสาวสมिता คำพุทธ นักวิชาการ 6	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กลุ่มงานอำนวยการด้านการสื่อสารการตลาด	1
นางอาริยา แพนชัยภูมิ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต	1
นายปัฐกรณ์ แก้วมรกต นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ	สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต	1
นายภูมิภิตติ์ รักแตงาม นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต	สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต	1
นายดอน ลีมันท์พิสิฐ ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต	เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต	1

จากตารางข้างต้นผู้ให้ข้อมูลใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงซึ่งเป็นตัวแทนที่อยู่ในหน่วยงานโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาประกอบการอธิบายข้อมูลเชิงพรรณนาต่อไป

4.2 ความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย

4.2.1 ตัวแสดงหน่วยงานภาครัฐ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ)

ความต้องการของตัวแสดงภาครัฐจะมีความต้องการที่แตกต่างกันออกไป เพราะโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์เป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวของในระดับจังหวัด

และเป็นการดำเนินการในข้างต้นของแผนการเปิดประเทศ ที่จะจูงใจให้นักท่องเที่ยวที่มีความเชื่อมั่นกลับมาเที่ยวประเทศไทยและขับเคลื่อนเศรษฐกิจไปพร้อมกัน ซึ่งถือเป็นภาพลักษณ์และการขับเคลื่อนในหลายมิติที่ผ่านมาในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด – 19) ภาคส่วนที่สำคัญของการดำเนินการโครงการฯ คือ ด้านการท่องเที่ยวและสาธารณสุข หากต้องมีการบูรณาการตั้งแต่เริ่มดำเนินการจนถึงการเปิดประเทศ จึงเห็นได้ว่าไม่มีภาคส่วนใดส่วนหนึ่งดำเนินการได้เพียงอย่างเดียว ในการดำเนินงานภาพรวมต้องมีความสมดุลซึ่งกันและกัน หรือปรับไปตามสถานการณ์สิ่งทีควรจะเป็น มุมมองด้านการท่องเที่ยวต้องการส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวกลับมาและสามารถสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่คนในพื้นที่ไม่ใช่แค่ผู้ประกอบการเท่านั้น อย่างไรก็ตามด้านสาธารณสุขอาจยังมีความกังวลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดและอาจจะทำให้มีจำนวนคนติดเชื้อมากขึ้น ดังนั้น ต้องมีการวางแผนในการดำเนินการที่ครอบคลุมและปลอดภัยเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดในพื้นที่เพิ่มเติม จังหวัดภูเก็ตจึงจัดให้เป็นพื้นที่สีฟ้านำร่องการท่องเที่ยว ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

“นโยบายตอนนั้นเขาคิดว่า จะทำยังไงที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวโดยแบบเขาเลือกพื้นที่ แต่ว่าพื้นที่ที่ไหนทำได้ เขาก็ไปเลือกภูเก็ตเพราะว่ามันสามารถที่จะรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ แล้วก็เครื่องบินบินตรงได้เป็นนานาชาติได้ เขาเลยเลือกนำร่องที่นี่ก่อน แต่ถามว่าทางกระทรวงฯ อยากได้นักท่องเที่ยวอยากได้รายได้อยู่แล้วเพราะด้วยจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้มันไม่มีเลย เราก็อยากได้จำนวนนักท่องเที่ยวรายได้ให้การท่องเที่ยวมันฟื้นตัวขึ้นมาอยู่แล้ว” – อนุญญา แก่นแก้ว นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การกระตุ้นฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยใช้ภาคการท่องเที่ยว มองว่าเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้ประเทศ และพื้นที่มีศักยภาพรองรับในการดำเนินการนำร่องการท่องเที่ยวช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด – 19) คือจังหวัดภูเก็ต ดังนั้นจึงมีความต้องการในการผลักดันการท่องเที่ยวให้เข้าเดินทางมายังประเทศไทยได้ รวมไปถึงการช่วยเหลือผู้ประกอบการชุมชน และชาวบ้านที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะอยู่ในลักษณะทางตรงหรือทางอ้อม ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

“มีความพยายามผลักดันการท่องเที่ยวกลับมาบ้าง เพราะว่าเราต้องการฟื้นฟูเศรษฐกิจ เราต้องเข้าใจว่าการท่องเที่ยวนี้ถือเป็นประมาณเกือบ 20% ของ GDP ของประเทศไทย พอการท่องเที่ยวหายมีส่วนทำให้เศรษฐกิจซบเซา เพราะฉะนั้นในปี 2021 อีกประการหนึ่งคือ

ผู้ประกอบการของไทยเราเอง ไม่ว่าจะป็นธุรกิจโรงแรมหรือธุรกิจผู้ประกอบการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการนำเที่ยว รวมไปถึงชุมชนหรือชาวบ้านที่ได้รายได้จากการท่องเที่ยวเป็นลักษณะทางอ้อม Indirect เขาก็ขาดรายได้ไปด้วย ดังนั้นมันกระทบเป็นลูกโซ่หลายส่วน เพราะฉะนั้น ปี 2021 เริ่มต้นปีเนี่ยเราต้องการพลิกฟื้นเศรษฐกิจกลับมา” - สมิตา คำพุท นักรวิชาการ 6 กลุ่มงาน อำนวยการ ด้านการสื่อสารการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

“เราปล่อยนักท่องเที่ยวให้เสรีแต่เราต้องการจำกัดเขาในพื้นที่ เพราะฉะนั้นเราก็ต้องหาภูมิศาสตร์ที่สำคัญ แล้วพอดีการท่องเที่ยวรู้อยู่แล้วจังหวัดเป็นที่ยอดนิยมสูงสุดรองจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งอันดับ 2 คือภูเก็ต เป็นความริเริ่มด้วยกันของหลายหน่วยงาน คือ ขอบอกไว้ว่าหน่วยงานรัฐมองภูเก็ตมานานแล้ว ไม่ใช่แค่ว่าเป็นลักษณะของทางภูมิศาสตร์ที่ได้ มีศักยภาพ เป็นพื้นที่ที่น่าร่อง เนื่องจากเขามีหน่วยงานภายในที่เข้มแข็ง ไม่ว่าจะป็นหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็ดีหรือว่าภาคเอกชน ภาคเอกชนเขาก็คือสมาคมต่าง ๆ สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องทั้งหมด” - สมิตา คำพุท นักรวิชาการ 6 กลุ่มงาน อำนวยการ ด้านการสื่อสารการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ยังมีความคาดหวังอย่างต่อเนื่องที่ไม่ใช่แค่โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ให้เปิดรับนักท่องเที่ยวในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดนี้ แต่ยังต้องการให้จังหวัดภูเก็ตเป็นพื้นที่ที่น่าร่องของการท่องเที่ยวที่ดี และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวหลายประเทศเข้ามาได้

“เรามีความคาดหวังที่สูงมาก เราต้องการให้ Phuket Sandbox เป็นไม่ใช่แค่พื้นที่ที่น่าร่องของประเทศไทย แต่ว่าเป็นพื้นที่ที่น่าร่องท่องเที่ยวภูมิภาคในอาเซียน แล้วเราก็ทำสำเร็จด้วย เพราะว่าเป็นที่ที่เจ้าแรกเลยที่เปิด หลังจากนั้นก็มีหลายประเทศมากเลยที่ถามเข้ามา กระทั่งจาก Forum เลยจะเชิญเราไปอธิบายหน่อยว่าเราทำอะไรไปบ้าง แต่ถ้าสังเกตเลยมีบางประเทศบ้างที่เปิดแล้วลักษณะคล้าย ๆ กันเลย หลังจากที่เรเปิดไม่ได้ไม่นานก็เปิดเหมือนกันที่ว่ามีโมเดลคล้ายกัน เราก็เป็นตัวอย่งที่ดีที่เขานำไปศึกษาได้แล้วเราก็เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง” - สมิตา คำพุท นักรวิชาการ 6 กลุ่มงาน อำนวยการ ด้านการสื่อสารการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

กรมควบคุมโรค

อย่างไรก็ดี ในการดำเนินการของสาธารณสุขของระดับนโยบาย ที่ผ่านมายังไม่ค่อยได้มีการทำงานเชิงบูรณาการกันกับการท่องเที่ยว จนกระทั่งเกิดการแพร่ระบาดของโรคอย่างต่อเนื่อง ล้วนส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วนจึงทำให้ภาคสาธารณสุขและภาคการท่องเที่ยวต้องปรับตัวในการทำงานเข้าด้วยกัน ด้วยวิธีการข้อจำกัดของในส่วนระดับปฏิบัติมีความละเอียดเป็นอย่างมาก ด้านสาธารณสุขเองอาจจะมีกังวลของการแพร่ระบาดในประเทศที่สูงขึ้น จึงทำให้ต้องมีข้อกำหนด

ที่ต้องเข้มข้นและผ่อนหนักเบาไปตามสถานการณ์ และยังให้ความสำคัญสนับสนุนต่อภาคการท่องเที่ยว เช่นกัน ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากกรมควบคุมโรค

“Phuket Sandbox เป็นประมาณว่า เป็นภาวะที่เหตุการณ์ระบาดมาก่อนข้างจะ ต่อเนื่องยาวนาน เห็นแล้วว่ามันหยุดการเดินทาง ซึ่งจะว่าไปเนี่ยความความตั้งใจของกฎอนามัยระหว่างประเทศ ใ่วว่าจะพยายามไม่ให้ไปกระทบกับการเดินทางระบบการค้า แต่กฎของตัวเองจะเดินทางยังไงเนี่ยจะมีข้อกำหนดก็คือทำให้การเดินทางมันยากขึ้น ก็ต้องมีวิธีมีเงื่อนไขมีการปฏิบัติที่ละเอียดเข้มข้นขึ้น มันทำให้ความยากในการเดินทางและก็ความวิตกกังวล สุดท้ายมันก็เป็นเรื่องของมีคำสั่งมีข้อปฏิบัติหรือแนวปฏิบัติที่ห้ามการเดินทางไปโดยปริยาย ซึ่งแต่เดิมมันก็ว่ากันตามเจตนารมณ์ของทางสาธารณสุขจะรู้ดีกันว่า IHR หรือ International Health Regulations เขาไม่อยากจะกระทบการค้าและการเดินทาง แต่ทำที่สุดทุกประเทศแม้แต่ประชาชนในประเทศก็จะรู้สึก ว่าทำไมประเทศเราไม่ห้าม”- นายแพทย์เชวตสรร นามวาท ผู้อำนวยการกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค

“ความคาดหวังของเรา เราก็อยากจะฟื้น อยากจะกลับมาได้เร็ว ก็จะไป ความเห็นของแต่ละคนเนี่ยบางทีมันมีความเข้มข้นความคลายต่างกันนะ บางคนค่อนข้างจะคลาย บางคนก็ค่อนข้างจะเข้ม แต่สุดท้ายมันก็ต้องเป็นความเข้มของคณะกรรมการ ภาพรวมผมก็มองว่าเราสามารถที่จะมองไปในเชิงสนับสนุนนะคือ ถ้าตัวผมเองเนี่ยพอผ่านเรื่องของเมื่อมีวัคซีนมาแล้วก็เปอร์เซ็นต์ของการป่วย อาการน้อย หรือไม่มีอาการโดยส่วนตัวผมจะค่อนข้างสนับสนุนการคลาย” - นายแพทย์เชวตสรร นามวาท ผู้อำนวยการกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต

ความต้องการหรือความคาดหวังระดับจังหวัดภูเก็ตในช่วงของการแพร่ระบาด มีการหาทางออกเพื่อพลิกฟื้นการท่องเที่ยวขึ้นมา ส่งให้มีแรงผลักดันเริ่มต้นมาจากความต้องการที่แท้จริงของเอกชนหรือผู้ประกอบการที่เป็นเสียงสะท้อนว่าภูเก็ตต้องเริ่มมีการดำเนินการ ฟื้นฟูการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ซึ่งภาครัฐได้มีการสนับสนุนและพร้อมที่จะผลักดันโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต

“ภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์เกิดจากความต้องการของเอกชนเป็นผู้เริ่มต้น แล้วก็มีภาครัฐกับภาครัฐ ฌ เวลานั้นกำลังหาทางออกที่จะพลิกฟื้นการท่องเที่ยวที่มันย่ำแย่มาก แล้วก็ยังไม่เห็นทางออกในตอนนั้นเอกชนหลาย ๆ ส่วนโดยเฉพาะสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตเป็นสมาคมที่มีศักยภาพเป็นเอกชนที่มีความรู้ความสามารถ เสนอตอนแรกเป็นภูเก็ตโมเดลว่าทำ

อย่างไรที่จะใช้ภูเก็ตโมเดลเป็นภาพการร่วมมือของเอกชน 10 กว่าองค์กรในภูเก็ต สุดท้ายมีการทำร่างขึ้นมาว่าควรจะเป็นอย่างไร”- ปาฐกถณ์ แก้วมรกต นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต

การปฏิบัติงานในระดับจังหวัดด้านสาธารณสุข ในระยะเริ่มต้นเป็นการความต้องการของกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว ในระดับนโยบายหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดยังไม่ได้เป็นผู้ที่ริเริ่มโครงการ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานมีความพร้อมที่จะสนับสนุนแนวคิดการทำงานให้การท่องเที่ยวและสาธารณสุขขับเคลื่อนการทำงานไปด้วยกัน ได้ตั้งคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต

“เป็นส่วนที่สำคัญถ้าหากสมาคมเสนอไปทางเราไม่ได้รับ ส่วนกลางไม่รับก็อาจจะเดินต่อไม่ได้ แต่ว่าเริ่มแรก Phuket Sandbox มันเริ่มที่สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวฯ ถ้าในส่วนของสาธารณสุขเอง ก็เชิญสาธารณสุขเข้าไปร่วมด้วยตรงนี้ ซึ่งในส่วนของสาธารณสุขหรือส่วนตัวเองคิดว่า จริง ๆ แล้ว Phuket Sandbox ก็เป็นการร่วมมือที่ดี คิดแนวใหม่เพื่อให้เราอยู่ได้กับปัญหาโควิดที่เราเจอ ถ้าหากว่าไม่ได้คิดวิธีนี้เราก็ไม่มีโอกาสได้เปิดประเทศ” – อาริยา แพนชัยภูมิ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต

จากที่กล่าวมาในข้างต้น ความต้องการของหน่วยงานภาครัฐระดับส่วนกลางของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ต้องการส่งเสริมและผลักดันให้นักท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวในประเทศไทยได้ และต้องการที่ให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญของการท่องเที่ยว พร้อมยกระดับการท่องเที่ยว มาตรฐานความปลอดภัยให้ออกสู่ระดับโลกอีกด้วย หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต มีความต้องการที่จะฟื้นฟูจังหวัดภูเก็ตให้กลับมาสร้างอาชีพและรายได้ โดยใช้ภาคการท่องเที่ยวเข้ามาขับเคลื่อนและพร้อมสนับสนุนการดำเนินการให้เกิดผล และกรมควบคุมโรคเป็นหน่วยงานระดับส่วนกลางในด้านสาธารณสุขมีข้อกังวลเกี่ยวกับการบริหารจัดการบ้าง เนื่องจากหลักเกณฑ์ของสาธารณสุขมีมาตรฐานป้องกันโรคสูง อย่างไรก็ตามความสนับสนุนแนวคิดการทำงานร่วมกันกับภาคการท่องเที่ยวได้

4.2.2 ตัวแสดงภาคเอกชน

สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

ความต้องการของตัวแสดงภาคเอกชนเป็นสิ่งสำคัญ และชัดเจนในการผลักดันความต้องการโครงการ เนื่องจากภูเก็ตอยู่ได้ด้วยการท่องเที่ยวเป็นหลักและสัดส่วนคือนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ซึ่งมาตรการกระตุ้นให้ไทยเที่ยวไทย หรือมาเที่ยวจังหวัดภูเก็ตไม่เพียงพอต่อการฟื้นฟู เศรษฐกิจ หมุนเวียนกันได้ จึงทำให้ภาคเอกชน ร่วมกันคิดหาทางออกให้กับจังหวัดภูเก็ตว่าจะมีวิธีการอย่างไรให้ได้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาและธุรกิจอยู่ต่อไปได้ ไม่ได้เพียงแค่จังหวัดภูเก็ตเท่านั้นแต่ยังสามารถขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในภาพรวมของประเทศได้ อีกทั้ง ยังเป็นพื้นที่ที่น่าร่องให้จังหวัดที่อาศัย การท่องเที่ยวได้นำไปปรับใช้กับบริบทของพื้นที่ได้ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาคเอกชน จากสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

“ก่อนหน้าแซนด์บ็อกซ์ เราก็คุยกันว่าภูเก็ตเนี่ยอาศัยการท่องเที่ยว ตั้ง 95% พอการท่องเที่ยวในการ 95 มีส่วนจากการท่องเที่ยวต่างประเทศจาก 60 เพราะฉะนั้นฝั่งกว่า 60 เป็น 0 มาไม่ได้ ฝั่งคนไทย 30% กว่าเนี่ยก็จะเหลือน้อยลงเยอะ เพราะในประเทศก็ระบาด แม้ว่าตอนหลังรัฐบาลจะมีนโยบายเราเที่ยวด้วยกันก็ไม่ได้ทำให้ 30 เนี่ยกลับมาเป็น 30 นะ คือช่วยได้เยอะพอสมควร เพราะฉะนั้นทางออกของเราการที่จะให้เศรษฐกิจหมุนได้ มันปฏิเสธให้มีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาไม่ได้ มันเลยมีความจำเป็นที่ต้องไปหาว่า จะทำยังไงให้มีการเดินทางเข้ามาได้”- ภูมิภิตดี รักแตงาม นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

“ผมบอกว่ามันไม่สามารถอยู่บ้านแบบเปิด ๆ ปิด ๆ ได้ ทำยังไงดีให้มีกระบวนการรับนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามา ทำยังไงให้ธุรกิจเดินทางต่อไปได้” - ภูมิภิตดี รักแตงาม นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

4.2.3 ตัวแสดงภาคประชาสังคม

เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต

ความต้องการของภาคประชาสังคม เป็นเสียงสำคัญไม่ใช่แค่ชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ยังรวมไปถึงประชาชนในจังหวัดภูเก็ตอีกด้วย ซึ่งความต้องการหลักขึ้นอยู่กับกลุ่มธุรกิจ ภูเก็ตเพราะมันเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว ด้วยจังหวัดภูเก็ตมีผู้ประกอบการหรือธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวสูงอย่างมาก ในช่วงเวลานั้นความต้องการของประชาชนมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย เพราะว่าถ้าการได้รับผลกระทบจากโควิด มีผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนโดยตรงและไม่ได้รับความเดือดร้อนนี้ การสร้างความรับรู้และความเข้าใจให้แก่ประชาชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ชุมชนพร้อมบูรณาการและสนับสนุน หากนโยบายหรือข้อสั่งการมีความชัดเจน สามารถให้จังหวัดภูเก็ตบริหารจัดการได้ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาคประชาสังคมจากเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน

“มันเป็นเรื่องของกลุ่มธุรกิจภูเก็ต ที่เขาเดือดร้อนแหละ พูดกันตรง ๆ เพราะว่าที่นี้มันคือการท่องเที่ยวกว่า 95% พอนักท่องเที่ยวไม่มาเขาเดือดร้อนทันที รายได้คือกลับไป 0 บาท

เพราะฉะนั้นเขาเด็กร้อนโดยตรง ดังนั้นจึงเป็นที่มาของความคิดที่ว่า จะต้องทำยังไง เขาเรียกว่า
 “จะเล่นกับโควิดได้” - ดอน ลีมนันทพิสิฐ ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต

“ผมคือหมวกของชุมชนท่องเที่ยว หมวกของภาคประชาชน สิ่งที่เขาคิดเราไม่รู้หรอก
 แล้วคุณก็ต้องเข้าใจด้วยว่าระบบโครงสร้างเวลาจังหวัดเขาประชุม สุดท้ายมีส่วนราชการ และธุรกิจ
 ภาคเอกชน แต่ถ้าประชาชนไม่มีโอกาสเข้าไปตรงนั้น แต่ผมกำลังจะสะท้อนว่าก็คิดกันไปไงจนกระทั่ง
 ชำวนี้ออกมา เริ่มออกมาว่าเราจะเปิดประเทศเราจะทำ Sandbox เลย ชาวบ้านมีส่วนเห็นด้วยและ
 ไม่เห็นด้วย เพราะจริง ๆ คนภูเก็ต ถามว่าส่วนใหญ่มันก็มีที่เด็กร้อนโดยตรงเลยพวกที่มีหนี้ แต่ถ้า
 ใครไม่มีหนี้ไม่เด็กร้อน” - ดอน ลีมนันทพิสิฐ ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต

ดังนั้น ความต้องการของหน่วยงานภาครัฐทั้งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต และสำนักงานสาธารณสุข
 จังหวัดภูเก็ต มีความต้องการที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจโดยใช้ภาคการท่องเที่ยวเข้ามาขับเคลื่อนและพร้อม
 สนับสนุนผลักดันดำเนินการให้เกิดโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์เป็นพื้นที่นำร่องของการเปิดประเทศและ
 นำนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจต่อไป และกรมควบคุมโรคเป็นหน่วยงาน
 ระดับส่วนกลางที่ต้องบูรณาการทำงานร่วมกันกับภาคการท่องเที่ยวซึ่งมีข้อกังวลในการบริหารจัดการ
 ถ้าหากไม่มีการวางแผนในระยะต่าง ๆ อาจเกิดการแพร่ระบาดซ้ำในประเทศได้ อย่างไรก็ตามด้าน
 สาธารณสุขให้ความสนับสนุนการทำงานร่วมกันกับภาคการท่องเที่ยวได้ หน่วยงานภาคเอกชนมีความ
 ต้องการที่ชัดเจนว่าฟื้นฟูเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเพื่อให้กลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัด
 ภูเก็ตสามารถอยู่ต่อไปได้ และหน่วยงานภาคประชาสังคมได้ให้ความเห็นแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ กลุ่ม
 คนที่ได้รับผลกระทบต้องการสนับสนุนให้กระตุ้นฟื้นฟูเศรษฐกิจด้วยการท่องเที่ยว เพราะสูญเสียรายได้
 จากการท่องเที่ยวกับอีกกลุ่มคือคนไม่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว

4.3 บทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย

4.3.1 ตัวแสดงหน่วยงานภาครัฐ

1) บทบาทหน่วยงานส่วนกลาง

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ)

มีบทบาทในการประสานความร่วมมือระหว่างส่วนราชการเข้าด้วยกัน

เป็นหน่วยงานภาครัฐ ระดับกระทรวงที่ทำงานในด้านนโยบาย
 เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ เกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุน และพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สำหรับการ
 ดำเนินงานโครงการฯ นั้น จะเน้นการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานเข้าด้วยกัน ประสานงาน เป็น
 ตัวกลางในการจัดประชุมระดับภาครวมหรือเป็นตัวแทนหน่วยงานที่เข้าไปประชุมเพื่อรับทราบแนว

ทางการดำเนินงานและข้อคิดเห็นต่าง ๆ นำมารายงานต่อผู้บังคับบัญชาและช่วยกันขับเคลื่อนในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา – อธิบดีฯ แก่นแก้ว นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

“กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระดับส่วนกลางแทบไม่ได้ทำเต็มที่เป็นนโยบายการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ แต่ในส่วนพื้นที่เยอะมากกว่าทางสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และหน่วยงานในพื้นที่มากกว่าที่เขาเป็นคนขับเคลื่อนคนดำเนินการ เป็นการบูรณาการกันในพื้นที่ ตัวกระทรวงฯเองรับแค่นโยบายมา ไม่ได้เป็นหน่วยงานหลักที่นำไปปฏิบัติ มีหน้าที่รับประสานงานในบางเรื่อง”

“เราจะทำในส่วนของการบูรณาการ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ต้องบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ไม่ว่าจะป็นสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย หรือสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย เราจะเป็นคนประสานงานให้ แล้วก็ในการจัดประชุมร่วมกัน เราจะเป็นคนกลางที่ประสานงาน ทั้งตัว ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) หรือว่าททท. เราจะเป็นคนดำเนินการให้หมดเลย เป็นผู้ประสานงานไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจะเป็นผู้ปฏิบัติหลักเลยในการดำเนินการเรื่องนี้”

ทั้งนี้ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มองว่าบทบาทที่สำคัญต่อการขับเคลื่อนนโยบายตั้งแต่เริ่มกำหนดนโยบายคือทุกภาคส่วน หากไม่มีหน่วยงานใดให้ความช่วยเหลือความสำเร็จหรือผลลัพธ์ของโครงการนี้จะไม่สามารถดำเนินการไปต่อได้ รวมถึงประชาชนถ้าไม่มีความร่วมแรงร่วมใจกัน ส่งผลให้การดำเนินการเป็นอุปสรรคได้ เพราะประชาชนเป็นภาคส่วนใหญ่สำคัญที่จะทำให้เกิดโครงการฯ นี้ได้ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา – อธิบดีฯ แก่นแก้ว นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

“มันต้องทำงานไปด้วยกัน ตั้งแต่นโยบายแล้วก็มาถึงการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งต้องผ่านส่วนกลาง เพราะว่าจากตัวนายกและรัฐมนตรี ผ่านมาทางปลัดกระทรวง คือ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน เราถึงจะไปในเชิงพื้นที่เป็นตัวกลางผู้ประสานงาน แต่ว่าพอลงไปในพื้นที่แล้วหน่วยงานของเราที่อยู่ในพื้นที่เขาก็มีความสำคัญ คือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดรับทุกอย่างเป็นหน่วยประสานงานในพื้นที่ร่วมกับทางภาคเอกชน คือดีหน่อยว่าทางภาคใต้ไม่ว่าจะเป็นสมุยหรือภูเก็ตคือภาคเอกชนเข้มแข็ง เพราะว่าถ้าผู้ประกอบการไม่ได้ดำเนินการตามเรามันก็ไปไม่ได้แล้วก็มีพวกตัวระบบต่าง ๆ ที่ภาครัฐยังไม่สามารถทำได้ทันที”

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีบทบาทหลักร่วมขับเคลื่อน โครงการฯ ร่วมกับภาคเอกชน

เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ ที่อยู่ภายใต้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งมีภารกิจการทำงานที่เกี่ยวกับส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ในการขยายฐานตลาดคุณภาพและสร้างความเชื่อมั่น เพื่อส่งมอบคุณค่าและประสบการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย ด้วยเหตุนี้ ททท. ได้มีบทบาทหลักของภาครัฐที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินการโครงการฯ ตั้งแต่เริ่มต้นจนนำไปสู่ปฏิบัติ รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวและหาแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดภูเก็ต เพื่อที่จะทำให้เกิดภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ได้ และเกิดความเสียงต่อประชาชนได้น้อยที่สุด ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย - สมิตา คำพุทธ นักวิชาการ 6 กลุ่มงาน อำนวยการด้านการสื่อสารการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

“พอเราจะพยายามสร้างสมดุลระหว่างความปลอดภัยของคนไทย ทำยังไงที่ว่าไทยไม่ต้องเผชิญกับความท้าทาย ความอันตรายร้ายแรงเพราะโควิด แล้วก็ไม่ทำให้สาธารณสุขเป็นภาระจนเกินไป เรามาสร้างสมดุลอันนี้กับเศรษฐกิจก็คือการฟื้นฟูการท่องเที่ยว ตรงนี้ใช้เวลากันเป็นปี เพราะฉะนั้นมีความคิดว่าก็ต้องมีพื้นที่นำร่องที่ไหนสักแห่งก่อน เป็นพื้นที่ทดลองว่าถ้าหากเราทำทั่วประเทศนอกจากเรากำลังจะไม่ถึงแล้ว ลักษณะทางภูมิศาสตร์ของแต่ละจังหวัดมันก็ไม่เอื้อที่เราจะ Quarantine”

จึงเห็นได้ว่า ททท. มีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจังหวัดภูเก็ต ไม่ว่าจะเป็นทั้งการเตรียมพร้อมรองรับนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เข้ามาจากทางสนามบินของการเข้าออกพื้นที่ การรองรับระบบเทคโนโลยีที่ได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน หน่วยงานระดับท้องถิ่น ในเรื่องของการบริหารจัดการภายในพื้นที่ และหน่วยงานธุรกิจท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องได้รับการบูรณาการความร่วมมืออย่างดี ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย - สมิตา คำพุทธ นักวิชาการ 6 กลุ่มงาน อำนวยการด้านการสื่อสารการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

“เริ่มด้วยที่ทุกหน่วยงานมาคุยกันหลายรอบ ลงไปสำรวจพื้นที่ ได้รับความอนุเคราะห์อย่างดีจากผู้ว่าและรองผู้ว่า ท่านแบ่งคนละด้านทางการเข้าออกพื้นที่ เราก็เลยเริ่มเห็น Phuket Sandbox เป็นรูปเป็นร่าง หมายความว่าพอรู้แล้วว่าเราจำเป็นต้องกักตัวเขา 14 วัน แต่ว่าไม่จำเป็นต้องอยู่ในห้อง เพื่อดูคนนักท่องเที่ยวเนี่ยเราจำเป็นต้องจำกัดเขาอยู่ในบริเวณ บริเวณที่ว่าคือจังหวัดภูเก็ต”

“ต้องยกเครดิตให้จังหวัดภูเก็ต เพราะจังหวัดทั้งภาคีรัฐและภาคเอกชน มีความเหนียวแน่นและเข้มแข็งมาก ทั้งส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยและทางราชการของ จังหวัดภูเก็ต และทางนายกสมาคมฯ หรือ สมาคมโรงแรมภูเก็ตมีคนทำระบบให้จังหวัดภูเก็ตด้วย ที่เกี่ยวกับเรื่องดิจิทัล และทางสมาคมด้วยที่เข้ามาทำระบบให้กับโรงแรมภูเก็ต”

อีกทั้ง ททท. มองว่าการเริ่มต้นโครงการฯ แรงผลักดันไม่ใช่ภาคเอกชนเพียง อย่างเดียว หากทางภาครัฐทั้งด้านการท่องเที่ยวและด้านสาธารณสุขร่วมกันหาทางแก้ไขช่วยเหลือ ให้สามารถดำเนินการโครงการฯ ได้จริง ไม่ใช่เป็นเพียงแค่มอเดลหรือต้นแบบที่เป็นเพียงแค่แผน แล้วไม่สามารถไปขับเคลื่อนต่อได้ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากการท่องเที่ยวแห่ง ประเทศไทย - สมिता คำพุทธ นักวิชาการ 6 กลุ่มงานอำนวยการด้านการสื่อสารการตลาด การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย

“การเริ่มโครงการฯ ไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นเอกชนอย่างเดียวซึ่งภาครัฐเองก็มีความพยายามในทุกรูปแบบที่จะช่วยเหลือเอกชน สุดท้ายแล้วก็จะไฟนอลโมเดลนี้ออกมาได้ ในความร่วมมือด้วยกันมากกว่า เพราะว่าสิ่งที่เขาต้องการมันก็ยังไม่ถ้าต่างคนต่างทำ สมดุลระหว่าง ความปลอดภัยทางด้านสาธารณสุขของคนในชาติและทางด้านเศรษฐกิจ จนกระทั่งเรามาเจอกันก็ สร้างความสมดุลกันได้”

กรมควบคุมโรค มีบทบาทบริหารจัดการ เตรียมความพร้อมทางด้าน สาธารณสุข

กรมควบคุมโรค อยู่ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่มีความสำคัญต่อการพัฒนา สุขภาพของประชาชน ป้องกันและควบคุมโรคของประเทศและระดับนานาชาติ รวมถึงดำเนินการ เฝ้าระวัง ป้องกัน สอบสวน และการควบคุมโรคและภัย จึงมีบทบาทสำคัญในด้านสาธารณสุข ที่วางแผนการดำเนินการโครงการฯ ของด้านสาธารณสุขเป็นหลัก รวมทั้งการดูรายละเอียด และข้อปฏิบัติให้ถูกต้องตามลักษณะในด้านสาธารณสุขและพิจารณาความเป็นไปได้ของการขับเคลื่อน นี้อีกด้วย อย่างไรก็ตามสาธารณสุขยังมองว่าความต้องการของเปิดประเทศโดยเริ่มจากจังหวัดภูเก็ต เป็นความต้องการของภาคเอกชนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แต่ทางภาครัฐเองยังได้มองถึงการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญของประเทศ เพื่อให้เศรษฐกิจในหมุนเวียนอีกครั้ง ตัวแทนของหน่วยงาน ภาครัฐจากกรมควบคุมโรค – นายแพทย์ เฉลวตสรร นามวาท ผู้อำนวยการกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพ ในภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค

“ถ้าจะเปิดแบบมีความปลอดภัย เราจะดำเนินการที่ไหน คิดว่าเป็นความต้องการของภาคฝั่งธุรกิจอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีความเข้มแข็งที่จะมองความเป็นไปได้ของการฟื้นตัวประเทศด้วย และภาครัฐบาลเห็นว่ารายได้ของประเทศส่วนหนึ่งนี้ก็มาจากเรื่องของการท่องเที่ยว”

“การเป็นทางเลือกของบางส่วนที่เรามาอยู่ในแซนด์บ็อกซ์ มันสามารถที่จะเดินทางไปมาภายในประเทศหรือมีการประชุม ดูน่าจะเป็นอันที่ได้ พอหลักการมีการเสนอเข้ามากระทรวงฯ มองว่ามีแนวทางไหนที่จะดำเนินงานได้โดยที่ยังคงรักษาความปลอดภัย รักษาความมั่นใจไว้ได้ ก็เป็นที่มาว่าทั้งหลายพอมีนโยบายมีอะไรใหม่ ๆ ก็มาผ่าน ศบค. เพื่อที่ทางด้านควบคุมโรคก็ดูรายละเอียดว่าจะมีข้อปฏิบัติอะไร ว่าจะทำแบบไหน”

2) บทบาทหน่วยงานระดับจังหวัด

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต มีบทบาทประสานความร่วมมือกับหน่วยงานส่วนกลางและในพื้นที่

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต เป็นสำนักงานในกำกับของสำนักงานปลัดฯ ซึ่งอยู่ในภูมิภาค มีบทบาทในการดำเนินงานเกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยวและกีฬาของจังหวัด รวมถึงบูรณาการระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ ซึ่งการทำงานของจังหวัดจะมีความร่วมมือกันในหลายภาคส่วนอยู่แล้ว จึงทำให้จังหวัดมีเครือข่ายของการทำงานที่หลากหลาย ในระดับจังหวัดยังมีเจ้าหน้าที่ที่ให้ความช่วยเหลือ ดูแลสำหรับนักท่องเที่ยวอีกด้วย จึงมีบทบาทสำคัญในระดับปฏิบัติอีกด้วย ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานระดับจังหวัดจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด - ปาสฐกรณ แก้วมรกต นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต

“สิ่งที่โดนภารกิจทั่ว ๆ ไปในส่วนภูมิภาคของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจริง ๆ เราเป็นตัวเชื่อมระหว่างงานจังหวัดแล้วกับงานภาพที่ได้รับจากกระทรวง เราย่นโยบายมาสู่การปฏิบัติ และพาหน่วยงานแต่ละหน่วยพบปะพูดคุยกันมากกว่า เพราะฉะนั้นสิ่งที่ สททจ. ทำจะจัดประชุมตั้งแต่รวม.มาหารือ เราจะเป็นฝ่ายเลขาของการจัดประชุมหลายงาน ตอนที่มาในส่วนภาคราชการแล้ว แต่ส่วนเอกชนเขาก็ประชุมกันเอง เราจะไปเชิญผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดมา list รายชื่อมาจัดประชุมกัน หารือออกความคิดเห็นกัน ช่วยกันคิด อันนี้คือหน้าที่หลักๆ”

ทั้งนี้ ยังได้มองว่าบทบาทสำคัญจริง ๆ ของโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ เป็นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย รวมไปถึงผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา คือ รัฐมนตรีซึ่งมีส่วนผลักดันและริเริ่มการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนภูเก็ตเอง ที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนอีกด้วย ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานระดับจังหวัด

จากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด - ปาฐกถณ์ แก้วมรกต นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
ชำนาญการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต

“คีย์แมนสำคัญของงานนี้เป็น ททท. เป็นหลักโดยท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การท่องเที่ยวและกีฬาเป็นคนที่ขับเคลื่อนนโยบายนี้ แล้วททท. ส่วนกลางมาบ่อยมากก่อนที่จะเปิดภูเก็ต
แซนด์บ็อกซ์ มาหรือมาจัดการระบบ วางเงื่อนไข หรือเปิดยังไงไม่ให้รุนแรงเศรษฐกิจฟื้นตัวขึ้นมาได้
ก็มี ททท. เป็นหลักและทางเอกชนของภูเก็ต รวมไปถึงรัฐบาล นายกฯ และศบค.ด้วยที่จะอนุมัติ
รวมถึงผ่านการเห็นชอบหลักการจากศูนย์บริหารสถานการณ์เศรษฐกิจ (ศบค.)”

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต มีบทบาทการทำงาน รองรับ ปรับ เกณฑ์ให้เหมาะสมร่วมกันกับหน่วยงานในพื้นที่

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เป็นหน่วยงานระดับจังหวัดเช่นกัน อยู่ในกำกับของ
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งบทบาทสำคัญต่อการดำเนินงานจะเน้นการร่วมบูรณาการกัน
ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของสาธารณสุขจังหวัด ซึ่งเป็นในบริบทของพื้นที่โดยมีการปรับเกณฑ์จาก
ส่วนกลางนำมาปฏิบัติดำเนินการได้ให้สอดคล้องกับพื้นที่ เนื่องจากสำนักงาน จังหวัดจะมีความเข้าใจ
ระดับพื้นที่และมองเห็นสิ่งที่ปฏิบัติได้จริงมากกว่าส่วนกลาง ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานระดับ
จังหวัดจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต - อาริยา แพนชัยภูมิ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต

“สาธารณสุขจะในประเด็นว่าถ้าเข้ามาจะทำอะไร ควบคุมกำกับเขาอย่างไร
ฉะนั้นในส่วนของการสาธารณสุขเวลาที่ไปนำเสนอในที่ประชุมต่าง ๆ กำกับต้องทำประเด็นนี้ว่ามีปัญหา
ตรงไหนก็กลับเข้ามาหรือตรงไหนต้องมีการพูดคุยกันใหม่ ในช่วงที่เข้ามาแล้วต้องมีการกักตัวกักวัน คือ
คิดว่าอันนี้เป็นส่วนหนึ่งที่สาธารณสุขจะพูดคุยในที่ประชุมมากกว่า”

“พอสุดท้ายแล้วเราปรับเกณฑ์ประเทศมาเป็นเกณฑ์ของภูเก็ต คือนักท่องเที่ยว
เขาก็ Happy มากขึ้น โอเคในระดับหนึ่งที่เราอาจจะไม่ได้เข้มเหมือนเกณฑ์ที่ประเทศตั้งไว้ แต่ควบคุม
ในขณะที่ภูเก็ตเราพอใจ”

ในบทบาทสำคัญต่อการเริ่มดำเนินโครงการฯ นั้น มองว่าภาคเอกชนและประชาชน
ของจังหวัดภูเก็ตที่ส่วนขับเคลื่อนตั้งแต่เริ่มต้นไปจนถึงการปฏิบัติ โดยมีภาครัฐสนับสนุนในสิ่งที่บทบาท
ภาครัฐสามารถทำได้ ดึงศักยภาพของแต่ละภาคส่วนเข้าหาด้วยกันและบูรณาการร่วมกันได้
ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานระดับจังหวัดจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต - อาริยา
แพนชัยภูมิ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต

“คนอนุมัติคือส่วนกลาง แต่คนดำเนินการคือคนพื้นที่ ดังนั้นคนที่มีส่วนสำคัญ
ของ Phuket Sandbox คือ ในความเห็นส่วนตัวเป็นภาคเอกชนร่วมกับประชาชนในพื้นที่แล้วก็

ภาครัฐที่จะช่วยสนับสนุนเขาให้เดินไปได้ ถ้าไม่มีพันธมิตรพวกนี้ ทั้งชมรมโรงแรมและภาคประชาชนที่จะยอมรับว่าตัวเองต้องอยู่ในพื้นที่แล้วก็ภาครัฐที่จะต้องช่วงตงนี้คิดว่านี่สำคัญ ในขณะที่พอ 3 ฝ่ายร่วมกันไปคุยกับส่วนกลางซึ่งคนอนุมติคิดว่าเขาน่าจะเห็นชอบ ส่วนกลางเองเขาต้องหาแนวทางในการเปิดประเทศให้ได้”

ดังนั้น บทบาทของตัวแสดงหน่วยงานภาครัฐจะมีการทำงานที่ต่างกัน ดังอำนาจหน้าที่ ระดับส่วนกลาง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีบทบาทประสานประโยชน์เชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เข้าด้วยกันและยังเป็นตัวกลางประสานงานในการจัดประชุมระดับภาพรวมหรือเป็นตัวแทนหน่วยงานที่เข้าไปประชุมเพื่อรับทราบข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในส่วนของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีบทบาทหลักทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนเชื่อมการทำงานเข้าด้วยกันและเป็นกำลังสำคัญของการขับเคลื่อนการดำเนินการโครงการฯ ตั้งแต่เริ่มต้นจนนำไปสู่ปฏิบัติ รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวและการตลาด ประชาสัมพันธ์ให้ต่างประเทศได้รับรู้ข้อมูลยอด หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด คือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ตและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เป็นบทบาทสำคัญในระดับจังหวัดซึ่งช่วยการทำงานสร้างความเข้าใจให้แก่หน่วยงานในจังหวัดภูเก็ตรวมถึงสร้างความตระหนัก รับรู้ ให้แก่ภาคประชาชนด้วย และกรมควบคุมโรคเป็นหน่วยงานภาครัฐระดับส่วนกลาง ที่มีบทบาทการบริหารจัดการควบคุมโรคพร้อมการท่องเที่ยวที่สำคัญให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ กระจายละเอียดและข้อปฏิบัติให้มีความเป็นไปได้และยังอยู่ในลักษณะการป้องกันโรคได้อีกด้วย

4.3.2 ตัวแสดงภาคเอกชน

บทบาทหน่วยงานภาคเอกชน

สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต มีบทบาทเริ่มต้นโครงการฯ นำไปสู่การผลักดัน

ในส่วนของภาคเอกชนบทบาทมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากหน่วยงานภาคเอกชนถือว่าเป็นหน่วยงานที่เริ่มต้นความคิดของการนำนักท่องเที่ยวกลับมาจังหวัดภูเก็ตเป็นการเปิดประเทศ เพื่อให้การท่องเที่ยวกลับมา โดยเริ่มประชุมหารือของหน่วยงานภาคเอกชนกันเอง จะเห็นได้ว่าไม่ใช่แค่กลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยว แต่รวมไปถึงผู้ประกอบการอื่น ๆ ในจังหวัดภูเก็ตได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการนี้ จึงเห็นได้ว่าภาคเอกชนมีการดำเนินการที่รวดเร็วและมีแรงผลักดันที่จะทำให้เกิดภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ เมื่อมีกระแสของภูเก็ตหน่วยงานภาครัฐได้เล็งเห็นถึงความสำคัญที่เข้ามาช่วยสนับสนุน ซึ่งภาครัฐได้เริ่มเข้ามา มีบทบาทช่วยขับเคลื่อนทำให้เกิดภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ต่อไปได้ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาคเอกชนจากสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ภูมิศักดิ์ รักแตงาม นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

“เป็นการประชุมภายใน โดยมีหน่วยงานเอกชนทั้งหมดเลย อสังหา โรงเรียน ท่องเที่ยว มีแนวทางเดือนม.ค. 2564 และ 1 ต.ค. 2564 ภูเก็ตจะไม่กักตัว ผมรับหน้าที่มาหาข้อมูล คอนเซ็ป เขาเห็นด้วยต้องฉีดวัคซีน รับคนฉีดวัคซีนเราฉีดวัคซีน แล้วเราก็ประกาศว่าภูเก็ต 1 ตุลาคม จะรับคนแบบไม่กักตัว เสร็จแล้วนักข่าวมาสัมภาษณ์มีอยู่วันหนึ่งอาจารย์ จรัส สุวรรณเวลา ซึ่งเป็นประธานที่ปรึกษาของ ศบค. ฝ่ายเศรษฐกิจโทรหา อ.จรัสให้ผมไปพรีเซนต์ที่สภาพัฒน์ 2 ครั้ง ครั้งแรกไปคนเดียวมีที่ปรึกษาของศบค. ครั้งที่ 2 ท่านอาจารย์บอกให้ชวนท่านผู้ว่าภูเก็ตไปด้วย ท่านส่งเรื่องไปที่รัฐบาลบอกว่าท่านเห็นด้วย ว่าแนวทางนี้น่าจะเป็นแนวทางที่ดีได้ วันที่ 19 มีนาคม รองนายกฯ สุพัฒนพงษ์ ลงมาท่านมาพร้อมทั้งอาจารย์ทศพร ศิริสัมพันธ์ คุณدنุชา เลขาสภาพัฒน์และททท. ผมพรีเซนต์ว่าเราอยากทำแบบนี้ ตอนนั้นข้อมูลเราแน่น ทำไทม์ไลน์ให้ดูว่าวันที่ 1 ต.ค. เราจะไม่กักตัว ท่านก็บอกผมคำหนึ่งว่า เห็นด้วยทุกอย่าง แต่ไม่เห็นด้วยอย่างหนึ่งคือ เข้าไป ขยับขึ้นมาเป็น 1 ก.ค. เรียกเป็นภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ จุดเริ่มเล็ก ๆ ค่อยขยายไปในอนาคต”

การดำเนินงานที่สำคัญภาคเอกชนมองว่า ไม่สามารถทำได้เฉพาะภาคส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่จากการรวมตัวกันของทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน โดยให้ดำเนินการไปพร้อมกันและมีความเข้าใจที่ตรงกัน ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างมีบทบาทที่แตกต่างกันอยู่แล้ว กระบวนการตั้งแต่กำหนดนโยบายจนนำไปสู่ปฏิบัติทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ระดับที่ไม่เท่ากัน ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาคเอกชนจากสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ภูมิศักดิ์ รักแตงาม นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

“เป็นที่มาเกิดจากการรวมตัวกัน ไม่สามารถคนใดคนหนึ่งได้เอกชน ราชการ ฝั่งประชาชน ฝั่งอปท. เขาก็ช่วยมาก อบจ. อบต. เทศบาล ถือว่ามีบทบาทเยอะมาก”

“หน่วยงานที่สำคัญผมว่าทั้ง 3 ส่วน มีความ Balance กัน ราชการเอกชนประชาชน ต้องไปด้วยกันถึงจะสำเร็จ การไม่ได้ไปด้วยกันอาจจะไม่สำเร็จ ในเอกชนมีบทบาทระดับหนึ่งในการจัดการบางเรื่อง แต่บางเรื่องต้องให้ราชการไปทำในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อ”

4.3.3 ตัวแสดงภาคประชาสังคม

บทบาทภาคประชาสังคม

เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต มีบทบาทให้ความร่วมมือสร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชนการท่องเที่ยว

ด้วยจังหวัดภูเก็ตพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ประชาชนในพื้นที่มักจะเกี่ยวของกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ จึงทำให้ประชาชนในพื้นที่มีความสำคัญในแง่ของ ถ้าหากเปิดประเทศแล้วผู้ที่ได้รับผลกระทบในเชิงบวกหรือลบคือ ประชาชนมากที่สุด จึงต้องฟังเสียงแล้วประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่เข้าใจการดำเนินงานของ

โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ แต่หากคำนึงถึงธุรกิจการท่องเที่ยวอย่างเดียวมั่นคงไม่ใช่เสมอไป เนื่องจาก กระแสในตอนแรกที่เกิดขึ้นมาจากภาคเอกชนมากกว่า เพราะกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต อาจจะมีเด็กร้อนมากกว่าประชาชนในพื้นที่มาก ซึ่งการริเริ่มภาคประชาสังคมจึงเริ่มเข้าไปมีบทบาทดัง คำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาคประชาสังคมจากเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต ดอน ลีมนันทพิสิฐ ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต

“สุดท้ายเริ่มเชิญเราเข้าไปประชุมด้วย เพราะว่ามันเริ่มมีกระแสตีกลับ มีวลีว่าก็ช่วยแต่คนรวยไป วลีนี้มันทำให้เด็กร้อนละ แต่เวลาทำไม่เคย คำว่าไม่เคยก็มีตั้งแต่เวลาเชิญประชุมก็ยังไม่เชิญเลย”

อย่างไรก็ตาม ได้มีการให้ข้อคิดเห็นถึงเรื่องการบริหารจัดการของจังหวัดภูเก็ตว่า ในบางเรื่องมีความล่าช้าทำให้ไม่สามารถจัดการกันได้ ต้องรอนโยบายหรือการตัดสินใจจากส่วนกลาง เท่านั้น และบทบาทที่สำคัญจริงเป็นหน่วยงานระดับส่วนกลาง ถ้าส่วนกลางไม่ขานรับนโยบายส่งผลให้ ไม่สามารถขับเคลื่อนได้ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาคประชาสังคมจากเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต ดอน ลีมนันทพิสิฐ ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต

“แล้วภูเก็ตเนื่องจากว่าจะส่งเสริมเป็นแหล่งท่องเที่ยวก็เลยไม่กล้าประกาศเป็น พื้นที่สีแดง พอไม่ประกาศเป็นพื้นที่สีแดง นี่คือระบบโครงการที่ไม่เอื้อการกระจายอำนาจ แทนที่ ภูเก็ตจะต้องดำเนินการจัดการ ภายใต้ปัญหาบริบทของเรา ตัดสินใจเอง ออกกฎหมายเอง หากส่วนกลางไม่เอาด้วยก็ทำไม่ได้”

ดังนั้น บทบาทของตัวแสดงหน่วยงานภาครัฐ ระดับส่วนกลาง คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีบทบาทประสานประโยชน์ระหว่างหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ เข้าด้วยกัน พร้อมทั้งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีบทบาทหลักทั้งการประสานความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนเชื่อมการทำงานเข้าด้วยกัน และการเจรจาต่อรองร่วมกับด้านสาธารณสุขอย่างกรมควบคุมโรค ที่ได้เข้ามา มีบทบาทให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะและหาแนวทางการบริหารจัดการโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ได้ ในระดับจังหวัด คือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ตและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต จะมีบทบาทในการประสานความร่วมมือในระดับจังหวัด เชื่อมโยงการทำงานสร้างความเข้าใจให้แก่คนในพื้นที่ ในบทบาทหน่วยงานภาคเอกชน คือ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต เป็นบทบาทหลักที่สำคัญอย่างมากในการดำเนินการโครงการฯ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ร่วมประสานความร่วมมือในหน่วยงานภาคเอกชนด้วยกัน และหน่วยงานภาคประชาสังคม คือ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต ไม่ได้มีบทบาทหลักที่สำคัญเป็นเพียงกลุ่มที่ได้รับความร่วมมือในภายหลัง และยังมีมองว่า บทบาทที่สำคัญต่อการผลักดัน คือ ส่วนกลางเป็นหลัก

4.4 วิธีการตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตน

4.4.1 ตัวแสดงหน่วยงานภาครัฐ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ)

ในด้านการทำงานหรือวิธีการที่ขับเคลื่อนนโยบายของสำนักงานปลัดกระทรวงฯ ซึ่งจะเข้าไปประชุมเป็นทางการมากกว่า เพื่อรับทราบประเด็นที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานและเป็นผู้ประสานกลางระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกัน อีกทั้งยังเห็นได้ว่าตัวแสดงที่สำคัญในการผลักดัน มีการประชุมทางการและไม่ทางการจะเป็น ททท. มากกว่า ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา – อนุญา แก่นแก้ว นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

“การประชุมส่วนมากเข้าประชุมเป็นทางการมากกว่า ถ้าเป็นประชุมนอกรอบจะเป็น ททท. ส่วนกลาง เขาเป็นคนลงพื้นที่ไปดำเนินการ ทุกอย่างมาจากส่วนกลางหมดเพราะว่าจะเป็นเชิงนโยบาย ผู้ว่าททท. ลงไปคุยก็ต้องผ่านผู้ว่า และรัฐมนตรี เราไม่ค่อยได้ทำสักเท่าไร”

ภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงฯ ส่วนกลางไม่ได้มีบทบาทให้ขับเคลื่อนในระดับเชิงพื้นที่ มีข้อจำกัดในการดำเนินการซึ่งส่วนกลางจะรับเป็นเชิงนโยบายทั้งหมดและทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานให้กับส่วนราชการอื่น ๆ หากผู้บริหารไม่เห็นชอบหรือข้อคิดเห็นที่นำเสนอไปอาจนำไปสู่ความขัดแย้งกันเองได้ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา – อนุญา แก่นแก้ว นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ

“อุปสรรคของเราน่าจะเป็นตัวภารกิจมากกว่า เพราะภารกิจเราด้วยอำนาจหน้าที่ไม่ได้เป็นตัวขับเคลื่อนลงไปในพื้นที่ บางทีถ้าส่วนกลางคิดอย่างหนึ่งแต่ลงพื้นที่อีกแบบหนึ่ง มันติดขัดทำไม่ได้ บริบทของส่วนกลางภาครัฐมีข้อจำกัด เราทำได้แค่เป็นตัวกลางประสานกับส่วนราชการ”

อย่างไรก็ดี ในส่วนของสำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้สร้างกลไกความร่วมมือในการผลักดันระหว่างหน่วยงานภาครัฐเข้าด้วยกัน เพื่อให้ดำเนินการโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ผลักดันเป็นนโยบายต่อไปได้ หากมีประเด็นร่วมหารือระหว่างหน่วยงานภาครัฐด้วยกันทางสำนักงานปลัดฯ จะรับเรื่องมาแล้วประสานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป แม้ว่าสำนักงานปลัดฯ มีข้อจำกัดอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการบางเรื่อง แต่ช่วยผลักดันประสานให้เกิดผลสำเร็จได้เหมือนกัน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การผลักดันให้เกิดโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์นั้น ททท. มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง เพราะ ภารกิจททท. มีบทบาทสำหรับการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์มาก และเห็นได้ว่าททท.

มีการลงพื้นที่ไปพูดคุยหารือ วางแผนตั้งแต่มีแนวคิดการดำเนินการโครงการฯ ครั้งแรก จึงเห็นได้ว่าการลงไปไม่เป็นทางการในหลายครั้งทบท.อยู่เบื้องหลังของการขับเคลื่อนนี้ ให้ความสำคัญสนับสนุนภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ส่งผลให้การเปิดประเทศผ่านไปด้วยดี ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย - สมิตา คำพุทธ นักวิชาการ 6 กลุ่มงานอำนวยการด้านการสื่อสารการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

“เราลงไปตั้งแต่วันแรกเลยที่พูดคุยกัน เจอกัน หลังจากนั้นขับเคลื่อนจากคนในพื้นที่ในระดับของการตัดสินใจต่าง ๆ อยู่ในส่วนกลาง ทางจังหวัดก็บินมาเลยเพื่อที่จะอธิบาย ชี้แจงทุกอย่าง เพื่อให้การตัดสินใจในระดับสูงสุดผ่านไปได้ มีการขับเคลื่อนทั้ง 2 ทาง”

ทั้งนี้การทำงานร่วมกับสาธารณสุขค่อนข้างยากในบางประเด็น เพราะมุมมองทั้งสองฝ่าย วิธีการคิด การวางแผน ตัวชี้วัดไม่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามก็มีการปรับวิธีการทำงานให้เกิดความเข้าใจและสมดุลให้ไปด้วยกันได้ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย - สมิตา คำพุทธ นักวิชาการ 6 กลุ่มงานอำนวยการด้านการสื่อสารการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

“การ Balance ระหว่างท่องเที่ยวกับสาธารณสุขค่อนข้างที่จะยากแต่เราทำงานประสานความร่วมมือด้วยกันได้ดีตลอด เรามีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจที่ต่างกัน ต้องเข้าใจพันธกิจของเขามีความต้องการที่ทำให้คนปลอดภัยทางด้านสาธารณสุข เรามีตัวชี้วัดอีกแบบทางททท. ส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไทยสู่สายตาชาวโลกคือขายประเทศให้ต่างชาติเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนไทย แต่หาสมดุลระหว่างกันได้จากที่ผ่านมาพิสูจน์ได้ว่าจุด Balance ที่เกิดขึ้น ในขณะเดียวกันคนไทย ตัวเลขผู้ติดเชื้อจากชาวต่างชาติไม่เยอะเลยไม่ได้มีผลกระทบใด ๆ หรือตลาดใด ๆ สำหรับคนไทยเลย”

กรมควบคุมโรค

การดำเนินงานของสาธารณสุขเอง จะมีการประชุมหารือถึงแนวคิดของโครงการฯ ว่ามีวิธีการยังไงให้เมื่อเปิดประเทศแล้ว โดยพื้นที่นำร่องเป็นจังหวัดภูเก็ตสามารถทำได้พร้อมควบคุมโรคไม่ให้เกิดการแพร่ระบาดไปมากขึ้น ในระดับส่วนกลางให้การสนับสนุนและเตรียมความพร้อมมีการวางกรอบหรือแผนเพื่อให้พื้นที่ดำเนินการได้ และมีความเห็นว่าการเปิดประเทศโดยใช้เขตพื้นที่จำกัดเป็นเรื่องที่ดี ถ้าหากสามารถดำเนินการได้ ในอนาคตพื้นที่อื่นสามารถดำเนินการได้เหมือนกันโดยถอดบทเรียนหรือดูตัวอย่างของจังหวัดภูเก็ตและนำมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทพื้นที่ของจังหวัดนั้น ๆ และยังเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้ออกมาฉีดวัคซีนป้องกันโรคอีกด้วย ตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากกรมควบคุมโรค – นายแพทย์ เฉวตสรร นามวาท ผู้อำนวยการกองควบคุมโรคและภัยสุขภาพในภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรค

“ภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข เหมือนเราอยากจะเข้มที่สุดคือ Lockdown ห้ามการเดินทาง เพราะฉะนั้นจะมีอะไรใหม่ไปกว่านี้แต่คล้ายไปกว่านี้ ถ้าถามว่าทางกระทรวงสาธารณสุข กำหนดแนวทางยังไง ตั้งแต่ต้นปีที่ทางโครงการท่องเที่ยว จริง ๆ จะมีแนวคิดละมีหลายแบบ ทางสาธารณสุขเป็นแบบทางฝ่ายเจ้าของเรื่องตั้งต้นแสดงข้อที่ประชุมแล้วก็ฟังความเห็นหลายคน ประเมินว่าระหว่างกระทรวงสาธารณสุขคุยกันก่อนว่ากำลังมีไอเดียแบบนี้ ขอปรึกษา โครงร่างที่ 1 แล้วลองให้ความเห็นกันมา หลาย ๆ เรื่องพอได้ด้านที่ปรับปรุง นำเสนอเข้าที่ประชุมและโดยที่ฟังความเห็นหลาย ๆ ทางเลือก โดยบางคนก็ไม่ให้ความเห็นอะไรแบบนี้ นะครับ บางส่วนพอปรึกษากันเสร็จจะออกมาเป็น 1 2 3 ง่าย ๆ บางที่ 1 มันง่าย แต่ 2 มันอาจจะมีความสัมพันธ์ 2A กับ 2B ก็เอาไปปรึกษาในที่ประชุมว่าจะทำเอาของ A หรือ ของ B”

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต

การดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายระดับจังหวัดได้เข้าไปร่วมประชุมทางการและไม่เป็นทางการ โดยทางสำนักงานไม่ได้เป็นหน่วยงานที่เริ่มกำหนดนโยบาย แต่เป็นการทำงานของการประสานงานให้ผู้บริหาร หน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อช่วยกันผลักดัน และให้ความสนับสนุนแก่ทุกภาคส่วน และยังเตรียมพร้อมสร้างความเข้าใจร่วมกันต่อการเปิดประเทศ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเข้ามา ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐจากสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด - ปาฐกถณ์ แก้วมรกต นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต

“มีทั้งนอกรอบทั้งทางการและไม่ทางการ ในช่วงแรกทาง ททท. ยังไม่พร้อมนะที่จะดูแลเรื่องระบบเอง ทางสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตเป็นคนทำระบบหลังบ้านให้ แล้วเขาก็มอนิเตอร์ทุกอย่างให้ เชิญพวกโรงแรม มา zoom online เพื่อย้ำมาตรการ”

“เราไม่ใช่ตัวเริ่มจากศูนย์ แต่ว่าเราเป็นเชื่อมประสานงานก่อนภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ท่านรัฐมนตรีฯ มา เรามีการประชุมหารือคุยกับจังหวัดเราก็เป็นผู้จัด แล้วก็อีกอย่างที่เราทำคือมีการอบรมมาตรฐาน SHA แล้วก็อบรมถึงนโยบายท่านปลัดกระทรวงฯว่า Universal prevention”

“การร่วมงานกับหน่วยงานอื่น เราเป็นหน่วยงานการประสานทางกระทรวงฯ หรือว่าทางจังหวัดต้องการให้เราหรือเรื่องนี้เป็นประเด็นแต่ละด้าน เราก็มี Network ของเรา สมาคมธุรกิจฯ สภาอุตสาหกรรมฯ สมาคมโรงแรมฯ มีสมาคมพวกมัคคุเทศก์หลายส่วนในภาคของการท่องเที่ยว แล้วก็บางทีไปคุยนอกรอบกันกับจังหวัด หน้าที่เราเป็นผู้ประสาน”

“จริง ๆ มีคณะทำงาน Phuket Sandbox แต่แทบจะไม่ได้ประชุม ตอนนั้นจังหวัดตั้งขึ้นมาเพราะว่าคนที่มีความรู้สุดท้ายจริง ๆ แล้วคือคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัด กำหนด

มาตรการการเข้าออกจังหวัด แต่ภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์เป็นนโยบายส่วนกลางแต่คนที่มาเล่นเป็นตัวหลักคือ ททท. แต่ถ้าเป็นคำสั่งจังหวัดต่าง ๆ ก็เป็นผู้ว่า แต่บางที่ผู้ว่ามอบรองผู้ว่าเรื่องนั้นเรื่องนี้ดูแลไป”

“การสร้างการรับรู้ที่เราทำเองเลยนะ มีแผ่นพับแจกที่สนามให้นักท่องเที่ยวรับรู้ มาตรการต่าง ๆ เวลาที่มีจัดกิจกรรมอบรมเราจะอธิบายเกี่ยวกับโควิด เราไม่ได้มีภารกิจในการสร้างการรับรู้โดยตรงซะทีเดียว แต่ว่าเราใช้โอกาสของเราสร้างการรับรู้ช่วงแรกมีททท. และเอกชนที่ช่วยกันสร้างการรับรู้ ก็จะมีส่วนของบริษัทภูเก็ตพัฒนาเมือง อันนี้เขาเป็นตัวหลักในการช่วยการสร้างการรับรู้ในช่วงแรก Infographic เป็นทางการเขาก็ทำให้ แครีในโลกลงออนไลน์”

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต

วิธีการทำงานของสาธารณสุขจังหวัดจะเป็นลักษณะการได้เข้าไปประชุมให้แนวทางหรือข้อคิดเห็นต่อการดำเนินการโครงการฯ ว่ามีความเหมาะสม คำนึงถึงการแพร่ระบาดของความปลอดภัยหรือไม่ ซึ่งการวางแผนในตอนแรกจะเป็นภาคเอกชนที่ดำเนินการนำเสนอในที่ประชุมคณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดให้พิจารณาการเปิดประเทศในจังหวัดภูเก็ต ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานระดับจังหวัดจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต - อาริยา พันชัยภูมิ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต

“ซึ่งในส่วนนั้นเขาก็ได้เชิญสาธารณสุขและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งส่วนของมาพูดคุยเรื่องแนวทางต่าง ๆ ว่า Phuket Sandbox จะทำแบบนี้โอเคมั้ย ว่าสาธารณสุขมีข้อเสนอแนะอะไรบ้าง สุดท้ายก็ปรับเป็นรูปแบบแล้วก็มีการผ่านทั้งผู้ว่า รองผู้ว่าได้เสนอไปที่ส่วนกลาง”

“เมื่อเอกชนเขาคิด Project ในภูเก็ตเรามีการประชุมคกก. โรคติดต่อจังหวัดเป็นประจำ มีรูปแบบจะอย่างไรให้เราสามารถเปิดประเทศได้ นี่ก็กลายเป็นรูปแบบที่ทางภาคเอกชนเขาคิดขึ้นมา เขานำมาเสนอในที่ประชุมคกก.โรคติดต่อจังหวัด ให้ฟังในส่วนราชการต่าง ๆ มีความเห็นอย่างไร ส่วนใหญ่ก็คือตอบรับบางอย่างก็ต้องปรับแล้วไม่ปลอดภัยก็ต้องปรับ”

“เห็นบ่อยอยู่ทั้งทางการและไม่ทางการ แต่ถ้าเป็นทางการจะเข้าคกก. โรคติดต่อไป อาจจะมีรอบนอกอย่างเช่น เชิญภาครัฐและเอกชนเข้ามาคุยในส่วนของสาธารณสุขหรือของมหาดไทย กว่าจะไฟนอลคือเราต้องคุยกับสื่อเพราะว่าภูเก็ตนี้สื่อมีส่วนสำคัญ ในการช่วยผลักดัน เพราะมีการพูดคุยกับสื่อไปด้วยว่าเราทำแบบนี้มีความเป็นไปได้ มีการถามความเห็นของภาคสื่อและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องพอสมควร”

และวิธีการปฏิบัติด้านสาธารณสุขของจังหวัดและส่วนกลางมีความไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากส่วนกลางมีมาตรฐานค่านึงพื้นฐานโดยใช้การแพทย์เป็นหลัก เมื่อนำมาปฏิบัติในพื้นที่บางเรื่องไม่สามารถดำเนินการได้หรือต้องปรับให้เหมาะสมกับพื้นที่ หากปรับวิธีการปฏิบัติงานทางการแพทย์แท้จริงแล้วไม่ได้ให้เกิดผลกระทบมากยังอยู่บนพื้นฐานและสามารถขับเคลื่อนภูเก็ต

แซนด์บ็อกซ์ไปด้วยกันได้ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานระดับจังหวัดจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต - อาริยา แพนชัยภูมิ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต

“ก่อนเปิดในที่นี้อาจจะไม่ตรงกับส่วนกลาง คือส่วนกลางเขาต้องเป็นมาตรฐาน เพราะฉะนั้นทุกอย่างต้องมีมาตรฐานแล้วต้องคิดด้านการแพทย์มากเป็นพิเศษ แต่ในส่วนของสาธารณสุขในพื้นที่เราก็นำมาตรฐานเนอะ แต่ต้องยึดกับบริบทของความเป็นอยู่ได้ด้วย ฉะนั้นบางส่วนในบางประเด็นกฎเกณฑ์ต้องลดหย่อนมาตรฐานส่วนกลางลงบ้าง เพื่อปรับให้กับ Phuket Sandbox อันนี้คือก่อน แต่เราก็ปรับไม่ได้กระทบมาก”

“ถ้าในแง่สาธารณสุขเองคิดว่ามันจำเป็นต้องเปิด เพราะว่ามันต้องมีทางออกถ้าเราไม่เปิดประเทศหรือยังยึดติดเดิม ๆ เราก็จะเดินต่อไปไม่ได้ เศรษฐกิจเดินต่อไปไม่ได้ ทุกอย่างหยุดชะงักหมด ในห้องที่อยู่ไม่ได้ สาธารณสุขกฎเกณฑ์เองเราก็ปรับให้เหมาะกับบริบทของเราได้ บางอย่างเราก็ต้องหย่อนให้เหมาะกับที่เขามาเป็นเมืองท่องเที่ยว”

ดังนั้น วิธีการตัวแสดงหน่วยงานภาครัฐ ในระดับส่วนกลางของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้เข้าร่วมการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เน้นการประสานระหว่างหน่วยงานภาครัฐหรือสร้างกลไกภาคีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนอำนวยความสะดวกการทำงานให้ขับเคลื่อนต่อไปได้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเน้นการทำงานแบบเชิงรุกโดยมีการประชุมทั้งทางการและไม่เป็นทางการเช่นกัน และลงพื้นที่ในจังหวัดภูเก็ตเพื่อหารือร่วมกับภาคเอกชนและวางแผนขับเคลื่อนการทำงานให้ได้จริง รวมทั้งผลักดันเจรจาของด้านสาธารณสุขให้มีการทำงานที่มีความสมดุลกัน และระดับจังหวัดอย่างสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ตเข้าไปร่วมประชุมทางการและไม่เป็นทางการ แต่ทำงานในลักษณะของการประสานงานให้ผู้บริหาร หน่วยงานส่วนกลาง และหน่วยงานอื่น ๆ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เข้าไปประชุมหารือให้แนวทางหรือข้อคิดเห็นต่อการทำงานว่ามีความเหมาะสม ความปลอดภัย และบริหารจัดการให้สอดคล้องกับบริบทจังหวัดอย่างไร และวิธีการของตัวแสดงภาครัฐ อย่างกรมควบคุมโรค เน้นการประชุมระหว่างผู้ร่วมงานของสาธารณสุขเพื่อฟังความเห็นจากหลายภาคส่วน นำมาปรับใช้ให้เกิดกระบวนการต่าง ๆ ของสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องได้ต่อไป

4.4.2 ตัวแสดงหน่วยงานภาคเอกชน

สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

หน่วยงานภาคเอกชนมีบทบาทและขับเคลื่อนที่สำคัญของการดำเนินการโครงการกระบวนการวางแผนได้เริ่มมาจากภาคเอกชนและการช่วยสนับสนุนเพื่อให้การเปิดประเทศสามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ ถ้าหากการเงินจากหน่วยงานภาครัฐมีความล่าช้า มีขั้นตอนเยอะกว่าที่จะได้งบประมาณมาจัดการในบางเรื่อง จึงสนับสนุนเงินทุนจากภาคเอกชนด้วยกัน อีกทั้งยังเป็นตัวกลาง

ความร่วมมือให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง การประชุมหารือของภาคเอกชน มักจะทำการประชุมเล็กก่อนเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามารับฟังความคิดเห็น และประเมินความเป็นไปได้ให้มีความสอดคล้องต่อการดำเนินการ จนไปถึงการประชุมวงใหญ่ที่ร่วมจากหลายภาคส่วน โดยมีส่วนกลางหรือรัฐบาลเป็นผู้ตัดสินใจนโยบายนี้ ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาคเอกชนจากสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ภูมิภิตดี รักแตงาม นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

“ผมเสนอโมเดลการฉีดวัคซีน แล้วกลายเป็นว่าหลุดเข้าไปจัดการหลายเรื่อง ทุกศูนย์เอกชนควักกันออก เรารู้ว่าราชการเบิกไม่ค่อยได้ ภารกิจนี้ ช่วงแรกของการระบาด ปี 2563 สมาคมไปตั้งโรงพยาบาลสนามให้มีการรับของบริจาคพร้อมเงินบริจาค ทีมเอกชนช่วยไปขนหมอนขนเตียง ตอนแรกเรารวมตัวกัน 13 องค์กร ตอนนี้มี 17 องค์กร เช่น สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว โรงแรมไทยภาคใต้ อสังหาริมทรัพย์ สภาอุตสาหกรรม สมาคมมัคคุเทศก์ สมาคมโรงเรียนเอกชน หอการค้า”

“การพูดคุยเป็นเรื่อง ๆ ไป หลายเรื่องเราขอรัฐบาลตรง ผมจัดประชุมเชิญเลขาธิการ และททท. ลงมา เชิญบริษัททัวร์รายใหญ่จากต่างประเทศ zoom เข้ามา มีรัสเซีย สแกนดิเนเวีย อังกฤษ เยอรมัน ผมเป็นตัวกลาง หลายคนมาฟังจาก Tour Operator ถึงเข้าใจ”

การเปลี่ยนแนวกำหนดวิธีคิดแบบใหม่ในการทำงาน โดยมองว่าลองเอาพื้นที่เป็นตัวขับเคลื่อนไม่ได้มองภาพรวมให้ใช้มาตรการหรือการแก้ไขเหมือนกันทั้งประเทศ บริบทแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและสภาพที่ตั้งของพื้นที่นั้น ถ้ามองจุดเล็ก ๆ เราจะสามารถทำให้นโยบายเกิดขึ้นและสามารถขับเคลื่อนได้จริง ได้เห็นผลลัพธ์เป็นรูปธรรมมากกว่าและเป็นมิติใหม่ของการทำงาน ดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาคเอกชนจากสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ภูมิภิตดี รักแตงาม นายกสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต

“ภูเก็ทแซนด์บ็อกซ์เป็นวิธีคิดใหม่ เป็นวิธีคิดที่เอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง มันไม่จำเป็นต้องมีนโยบายหรือมาตรการเดียวกันทั่วประเทศ แต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกัน ผมว่าสะท้อนวิธีคิดแบบนี้ทำให้ประเทศบริหารได้ตามความพร้อมและความต้องการของพื้นที่มากกว่า ดูบริบทและความสามารถของในพื้นที่นั้นว่าทำให้เกิดการที่จะทำให้ศักยภาพแต่ละพื้นที่มันโดดเด่นขึ้นมาได้ ภูเก็ทแซนด์บ็อกซ์มันเป็นตัวอย่างเล็ก ๆ ที่ทำให้เห็นว่า วิธีคิดแบบนี้มันสามารถใช้กับหลายพื้นที่ได้ มันไม่จำเป็นต้องเป็น Tourism Sandbox แบบการเดินทางเข้าประเทศ”

4.4.3 ตัวแสดงภาคประชาสังคม

เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต

การร่วมดำเนินการภาคประชาสังคมมีโอกาสเข้าไปร่วมในการประชุมบ้าง แต่เมื่อมีข้อคิดเห็นแย้งที่ต่างกันบ้างที่เกี่ยวข้องกับสาธารณสุขส่งผลให้บางที่ไม่ได้รับเชิญเข้าไป เนื่องจาก

บางการประชุมไม่ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปอยู่แล้ว อย่างไรก็ตามก็ดีตัวแทนภาคประชาสังคมได้มีการติดต่อหารือกับกลุ่มธุรกิจอยู่เสมอ เพื่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อสังเกตให้เห็นว่าในมุมมองประชาชนเห็นควรดำเนินการอย่างไรบ้างดังคำอธิบายตัวแทนของหน่วยงานภาคประชาสังคมจากเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต ดอน ลีมันน์ทพิสิฐ ประธานเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต

“เวลาประชุมจังหวัด แต่หลัง ๆ เขาก็เลยไม่เชิญ ถ้าประชุมใครติดต่อเขาก็ไม่เชิญผมส่วนมากผมมีไลน์พวกนี้หมด สมาคมฯ หอการค้าฯ มีอะไรผมส่งถึงตัวหมด เวลาผมเข้าประชุมไม่ได้แต่ผมส่งให้พวกนี้หมด ให้รู้ว่าคิดอะไร”

ดังนั้น วิธีการตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตน ตัวแสดงหน่วยงานภาครัฐ ในระดับส่วนกลางและระดับจังหวัดมีการประชุมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการซึ่งกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยสำนักงานปลัดฯ จะได้เข้าร่วมประชุมทั้ง 2 รูปแบบ แล้วแต่การประชุมนั้นเกี่ยวข้องกับหรือไม่ แต่จะเน้นการประชุมระหว่างหน่วยงานภาครัฐหรือสร้างกลไกภาคีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนอำนวยความสะดวกการทำงานให้ขับเคลื่อนต่อไปได้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเน้นการทำงานแบบเชิงรุกโดยมีการประชุมทั้งทางการและไม่เป็นทางการหรือลงไปหารือในจังหวัดภูเก็ต เพื่อดำเนินการให้รวดเร็วมากที่สุด ด้านสาธารณสุขทั้งระดับส่วนกลางและระดับจังหวัดได้มีการเข้าร่วมประชุมเพื่อให้ข้อคิดเห็นและวางแนวทางการดำเนินงานต่อโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ให้มีความปลอดภัยและสอดคล้องต่อพื้นที่ ซึ่งในหน่วยงานภาคเอกชน ของสมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต มีการประชุมไม่ทางการหรือวงเล็กบ่อยครั้ง โดยมีการพูดคุยในส่วนของภาคเอกชนก่อนแล้วจึงค่อยเข้าไปประชุมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคประชาสังคมได้เข้าประชุมร่วมกับจังหวัด แต่มีข้อเห็นต่างต่อการบริหารจัดการของสาธารณสุขจึงส่งผลให้ในการประชุมต่าง ๆ ไม่ได้สามารถเข้าไปร่วมประชุม อย่างไรก็ตามก็ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับหน่วยงานภาคเอกชน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา เรื่อง การผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของตัวแสดงต่าง ๆ ภายในเครือข่ายนโยบายตลอดจนศึกษาบทบาทและวิธีการที่ตัวแสดงเหล่านี้ใช้ในการผลักดันความต้องการของกลุ่มตนในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

5.1 สรุปผล

5.1.1 ความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย

เครือข่ายนโยบายในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ มีตัวแสดงหน่วยงานภาครัฐ คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมควบคุมโรค สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต ในความต้องการของตัวแสดง ที่มีส่วนร่วมของการบูรณาการกำหนดแผนการเปิดประเทศขึ้นมาได้ผ่านกระบวนการฯ และขั้นตอนมากมาย ที่จะทำให้เกิดเป็นโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ได้ เนื่องจากนโยบายเป็นวาระนโยบายระดับประเทศซึ่งทำให้เกิดการขับเคลื่อนนโยบายในภาพใหญ่และทำให้เห็นศักยภาพของการพัฒนาประเทศไทยที่ได้ลองรับปรับตัวให้กับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อโควิด - 19 กระบวนการของภาครัฐต้องผ่านการแสดงความคิดเห็นหรือเป็นที่ยอมรับทั้งด้านการท่องเที่ยวและด้านสาธารณสุขทำให้การดำเนินการสามารถไปด้วยกันได้ จึงเห็นได้ว่าความต้องการเป้าหมายเดียวกัน คือ การฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทยด้วยการท่องเที่ยว และต้องการที่ให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญของการท่องเที่ยวพร้อมยกระดับการท่องเที่ยว มาตรฐานความปลอดภัยให้ออกสู่ระดับโลกอีกด้วย เพราะรายได้หมุนเวียนเศรษฐกิจส่วนหนึ่งของประเทศต้องยอมรับว่ามาจากภาคการท่องเที่ยว ส่งผลให้ประชาชนหรือแรงงานที่ทำงานเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้หยุดชะงักและไม่สามารถหางานรองรับทำได้ใน ณ ตอนนั้น อีกทั้งมาตรการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทยไม่เพียงพอต่อการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในประเทศ ด้วยจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักและนักท่องเที่ยวต่างชาติแต่เดิมเข้ามาเป็นจำนวนมากอยู่แล้ว จึงทำให้จังหวัดภูเก็ตเป็นพื้นที่นำร่องเปิดการท่องเที่ยวและลักษณะของจังหวัดเป็นพื้นที่ที่เป็นเกาะ มองว่าการบริหารจัดการสามารถดำเนินการได้ อย่างไรก็ตามความสอดคล้องใน

การทำงานส่วนขอของด้านการท่องเที่ยวและด้านสาธารณสุขต้องมีการปรับมาตรการ การบริหารจัดการ ค่อนข้างมาก เพราะต้องคำนึงถึงระบบสาธารณสุขให้รองรับเพียงพอต่อการรับนักท่องเที่ยวเข้ามา หรือเกิดการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้น

ตัวแสดงหน่วยงานภาคเอกชน คือ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ความต้องการของตัวแสดงส่วนขอของภาคเอกชนมีความต้องการที่จะฟื้นฟูเศรษฐกิจการท่องเที่ยวใน จังหวัดภูเก็ตให้สามารถเดินต่อไปได้และพร้อมที่จะสนับสนุนการดำเนินให้แก่ทุกภาคส่วนไปด้วยกัน และตัวแสดงภาคประชาสังคม คือ เครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต ได้มองเห็นความ ต้องการที่ทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยโดยมองแง่มุมที่ว่าคนที่ไม่ได้รับความเดือดร้อนอาจจะไม่เห็นด้วย มีความกังวลส่งผลให้เกิดการแพร่ระบาดมากขึ้นได้ส่วนคนที่ได้รับความเดือดร้อน มีความเห็นด้วย เพราะรายได้จากการท่องเที่ยวได้หายไปหรือไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

5.1.2 บทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบาย

บทบาทของตัวแสดงหน่วยงานภาครัฐ ที่เป็นหน่วยภาครัฐระดับส่วนกลางขอ ด้านการท่องเที่ยว คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นในลักษณะของตัวกลางการประสานงาน ให้กับส่วนราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ และการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย มีบทบาทที่สำคัญมากต่อการดำเนินการโครงการฯ ตั้งแต่เริ่มต้นจนนำไปสู่ปฏิบัติ รวมถึงส่งเสริมการท่องเที่ยวและหาแนวทางปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดภูเก็ต เพื่อที่จะทำ ให้เกิดภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ได้ หน่วยงานภาครัฐระดับส่วนกลางขอของด้านสาธารณสุข คือ กรมควบคุมโรค เป็นการทำงานร่วมกันทำงานของสาธารณสุขที่เข้ามาบทบาทให้ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อความเป็นไป ได้ที่จะเปิดประเทศ นำนักท่องเที่ยวเข้ามาโดยให้มีแผนการรองรับความปลอดภัยต่อประเทศไทย อย่างมากที่สุด ซึ่งในหน่วยงานระดับจังหวัด คือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดภูเก็ต และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เป็นหน่วยงานระดับในพื้นที่ที่รับนโยบายหรือแนวทางการ ดำเนินการมาปฏิบัติปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จึงไม่ได้มีบทบาทในลักษณะของการ ผลักดันมาก อย่างไรก็ตามก็ดีหน่วยงานระดับจังหวัดยังพร้อมให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนต่อหน่วยงาน ระดับส่วนกลางได้อย่างเต็มที่

ในบทบาทหน่วยงานภาคเอกชน คือ สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต เป็นบทบาทกำลังหลักที่สำคัญในการดำเนินการโครงการฯ ตั้งแต่ริเริ่มแนวคิดในการเปิดประเทศโดย ให้จังหวัดภูเก็ตได้นำการท่องเที่ยวเข้ามาอีกครั้ง และยังสนับสนุนการทำงานงบประมาณ ที่ทาง หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถจัดสรรให้ได้ก่อนมาบริหารจัดการในจังหวัดภูเก็ต นอกเหนือจากสมาคม ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต ยังมีเครือข่ายหน่วยงานภาคเอกชนอื่น ๆ ที่ให้ความสนับสนุนเงินทุน

และการขับเคลื่อนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องนี้ด้วย และส่วนสุดท้ายหน่วยงานภาคประชาสังคม คือ เครือข่าย การท่องเที่ยวโดยชุมชนจังหวัดภูเก็ต อาจจะไม่ได้อภิปรายหรือมีส่วนร่วมในช่วงแรกแต่เมื่อมีข่าวหรือกระแสสังคม ที่เกิดขึ้นว่าโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ให้อิทธิพลต่อกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวมากกว่า ภายหลังบทบาท ของเครือข่ายฯจึงเริ่มเข้าไปส่วนได้ให้ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะมากขึ้น

5.1.3 วิธีการตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายใช้ในการผลักดันความต้องการ ของกลุ่มตน

ตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายมีวิธีการที่ใช้ในการผลักดัน การประชุมอย่าง เป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยมีการเริ่มมาจากหน่วยงานภาคเอกชน ของสมาคมธุรกิจ การท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต มีการประชุมวงเล็กโดยเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องของภาคเอกชนมาเข้าร่วม แล้วจึง ขยายกว้างได้มีการออกสื่อ และส่งไปถึงหน่วยงานภาครัฐ จึงได้เข้ามาบทบาทให้เป็นประเด็นที่สำคัญ ในการผลักดันโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ให้เกิดขึ้น โดยมีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงาน ภาครัฐหลักที่ร่วมหารือสนับสนุนตั้งแต่ต้นโครงการฯ จนไปสู่การผลักดันทำให้โครงการฯ สามารถ ดำเนินการต่อไปได้ดี แล้วกระจายการดำเนินการตามบทบาทภารกิจของหน่วยงานภาครัฐให้ได้ เข้าบูรณาการการทำงานมากขึ้น ในส่วนของหน่วยงานภาคประชาสังคมเองมีการเข้าร่วมประชุมรับฟัง ในระดับจังหวัดเองและให้เตรียมความพร้อมของในชุมชนย่านแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาการผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการ กำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้อำนาจโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ได้พบความสอดคล้องประเด็น ในการศึกษานี้นำมาอภิปรายตามหลักแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

5.2.1 ลักษณะความต้องการในแต่ละความสัมพันธ์ของเครือข่ายนโยบายใน กระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้อำนาจโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

ในความต้องการของความสัมพันธ์ของเครือข่ายจะเห็นได้ว่าเป็นการทำงานร่วมกัน หลายหน่วยงาน แต่ในเชิงการผลักดันที่ทำให้เกิดโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ได้เริ่มมาจากกลุ่มธุรกิจ การท่องเที่ยวที่มีปัญหาหรือประเด็นที่ได้รับผลกระทบต้องการแก้ไขให้ได้โดยเร็วที่สุด ซึ่งอยู่ในลักษณะ ความสัมพันธ์ของเครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (Issue Network) มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนพร สายทองคำ (2563) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงทางนโยบายในเครือข่าย คณะทำงานโครงการบ้านพอเพียงชนบท กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี ประเด็นตัวแสดงในเครือข่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์การจัดโครงสร้างของการทำงานเป็นไปตามศักยภาพและบริบทของตัวแสดงในแต่ละ พื้นที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนของสังคม ในลักษณะของเครือข่ายเชิงพื้นที่และเครือข่ายเชิง

ประเด็นกิจกรรม อีกทั้งความร่วมมือที่เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนทรัพยากร ตลอดจนไปสู่การประสานความร่วมมือของเครือข่าย

โดยการรวมกลุ่มธุรกิจการท่องเที่ยวไปสร้างความร่วมมือหรือภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ปัญหาที่ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต และเป็นผู้สนับสนุนในการทำงานระดับเชิงพื้นที่ให้แก่หน่วยงานภาครัฐอีกด้วยเนื่องจากธุรกิจการท่องเที่ยวหรือกลุ่มธุรกิจภาคเอกชนไม่ได้มีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณหรือเวลา สามารถบริหารจัดการได้ด้วยตนเองพร้อมทั้งมีศักยภาพและความเข้มแข็งในการให้ความร่วมมือในการทำงาน ในทางกลับกันลักษณะความสัมพันธ์ของหน่วยงานภาครัฐในการทำงานมีความสอดคล้องเป็นเครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่เพราะภารกิจแต่ละหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการผลักดัน การดำเนินโครงการ มีความแตกต่างกันในหน่วยงานหนึ่งไม่สามารถข้ามหน้าที่หรือของภารกิจตัวเองได้ซึ่งในความสัมพันธ์ภาครัฐเอง จึงทำให้เห็นว่ากระบวนการในแต่ละช่วงจะไม่ได้ทำแต่เริ่มต้นถึงจบ แต่เข้ามาในลักษณะตามหน้าที่และช่วงเวลาที่ต้องดำเนินการมากกว่า

แม้ว่าลักษณะการทำงานของเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมีความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันเนื่องจากการดำเนินการโครงการ ต้องมีลักษณะไปในทิศทางเดียวกันอย่างหน่วยงานภาครัฐมีข้อจำกัดในการขับเคลื่อนบางภารกิจหน้าที่ และเป็นการร่วมทำงานด้านการท่องเที่ยวและสาธารณสุขเป็นหลัก แต่หากมีความต้องการเป้าหมายเดียวกันว่ามุ่งให้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์สามารถเกิดขึ้นได้จริง และสามารถนำไปเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการในเรื่องเชิงนโยบายอื่น ๆ ได้ทุกภาคส่วน ไม่เว้นแต่ภาคประชาสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วมในเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้ขับเคลื่อนต่อไป

5.2.2 บทบาทของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายในกระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

บทบาทในการขับเคลื่อนของตัวแสดงที่เห็นได้ชัดคือหน่วยงานภาคเอกชนเป็นไปตามเครือข่ายนโยบายความสัมพันธ์ภาครัฐและธุรกิจตามแนวคิดของ Schmitter เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่มีการจัดตั้งขึ้นโดยไม่จำกัดจำนวนมีความสัมพันธ์แบบแนวราบ เป็นกลุ่มที่ไม่ได้ถูกภาครัฐเข้ามาควบคุมในการจัดตั้งหรือแทรกแซงกิจการของกลุ่มนั้น และมีบทบาทเข้าไปรวมกำหนดทิศทางนโยบายรัฐบาลอย่างชัดเจน ซึ่งตัวแบบภาครัฐ-สังคม จะเน้นบทบาทของกลุ่มตัวแทนมักเกิดขึ้นกับนโยบายด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ทั้งนี้มีความใกล้เคียงกับงานวิจัยของ เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์ (2555) ในงานวิจัยเรื่อง การเมืองของกระบวนการกำหนดนโยบายอินดุตีมชน พบว่าในความสัมพันธ์ของการกำหนดนโยบายระหว่างตัวแสดงนั้นเป็นรูปแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างทางการเมือง

โครงการสร้างทางกฎหมาย และโครงสร้างทางเศรษฐกิจ-สังคม ซึ่งความสัมพันธ์ของเครือข่ายนโยบาย นั้นเป็นรูปแบบลักษณะของการเจรจาต่อรอง การกดดัน การประนีประนอม และการประสานประโยชน์ ระหว่างตัวแสดงทางนโยบายทั้งสามฝ่ายเอง

โดยหน่วยงานภาคเอกชนมีบทบาทเข้ามาเริ่มผลักดันโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์สูงได้ ร่วมมีวิธีการประสานประโยชน์เข้าด้วยกันระหว่างหน่วยงานภาคเอกชน ไม่เพียงแต่กลุ่มธุรกิจ การท่องเที่ยวแต่รวมไปถึงภาคเอกชนในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ด้วย เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ที่หน่วยงาน ภาคเอกชนให้ความร่วมมือในการรองรับความเตรียมพร้อมขับเคลื่อนโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ซึ่งใน การทำงานหน่วยงานภาครัฐระหว่างการท่องเที่ยวและสาธารณสุขมีการทำงานร่วมบูรณาการกัน ในลักษณะของการเจรจาต่อรอง ให้ได้ข้อสรุปและเตรียมความพร้อมในการดำเนินการนี้ได้ และไม่เห็น เป็นผลกระทบด้านลบในความกังวลของสาธารณสุขหากมีการเปิดประเทศ ผู้นำการท่องเที่ยวเข้ามาจะเกิด การแพร่ระบาดของโรค ไม่สามารถควบคุมได้เนื่องจากมุมมองในการขับเคลื่อนอาจจะมีความคิดเห็นที่ แตกต่างกัน ทำให้หน่วยงานภาครัฐมีการประชุมหารืออย่างเป็นทางการและไม่ทางการอยู่บ่อยครั้ง เพื่อให้ตกผลึกหาแนวทางการทำงานให้เกิดความสมดุลและร่วมขับเคลื่อนผลักดันโครงการฯ ได้

5.2.3 วิธีการผลักดันความต้องการของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายใน กระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์

ในการผลักดันความต้องการเป็นมิติของการระดมทรัพยากรที่มีความต้องการเหมือนกัน แบบกลุ่มผลประโยชน์-กลุ่มผลักดัน (Politics of Pressure Group) ซึ่งตัวแสดงหน่วยงานภาคเอกชนได้ เข้าถึงโดยใช้พื้นที่สื่อในการให้ข้อมูลออกไป และเมื่อตัวแสดงหน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสนใจ จึงมีโอกาสเข้าไปเสนอแนวทางและข้อคิดเห็นให้แก่ส่วนกลางต่อการดำเนินการโครงการภูเก็ต แซนด์บ็อกซ์ เพื่อให้เกิดการรับรู้ต่อสังคมและสามารถขยายวงกว้างได้มากขึ้นและนำไปสู่การกำหนดนโยบาย สาธารณะ ที่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเข้ามามีบทบาท ในแต่ละลำดับขั้นตอนกันไป โดยเริ่มมาจากหน่วยงานภาคเอกชนเป็นคนริเริ่มค้นหาแนวทาง เพื่อที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ตให้ได้ หน่วยงานภาครัฐได้ให้ความสนใจต่อ นโยบายจึงเข้ามาบทบาทในการหารือรับปัญหาและความคิดเห็นนำไปสู่การผลักดันให้เกิดโครงการฯ ได้ และยังเป็นพื้นที่นำร่องการท่องเที่ยวที่ให้ความสนใจจากหลายประเทศว่าประเทศไทยมีวิธีการบริหารจัดการรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างไร

การกำหนดนโยบายสาธารณะมีการปฏิสัมพันธ์ของตัวแสดงอยู่ในทุกขั้นตอน ซึ่งตัวแสดงของนโยบายเป็นการศึกษาหรือปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อเตรียมจัดทำข้อเสนอ นโยบาย จะเห็นได้ว่าเมื่อหน่วยงานภาคเอกชนมีความต้องการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจจังหวัดภูเก็ต

ในการกำหนดนโยบายนั้นจึงเริ่มเกี่ยวข้องการเมือง เศรษฐกิจสังคมและการบริหารจัดการในภาครัฐ บทบาทตัวแสดงที่สำคัญ คือ รัฐบาล กลุ่มผลประโยชน์ธุรกิจ ข้าราชการ แต่บทบาทที่โดดเด่น เหมือนกับ สัญญา เคนาภูมิ (2559) ได้กล่าวทฤษฎีการกำหนดนโยบายสาธารณะ ว่ามีบทบาทการแสดงที่โดดเด่น ของบุคคลระบุว่า บทบาทของกลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ เป็นการร่วมอิทธิพลระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ที่ ตกลงกันได้ ในหน่วยงานภาคเอกชน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการทำงานและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ ในจังหวัดภูเก็ตได้ และมองเห็นถึงไม่ใช่กลุ่มธุรกิจที่ได้รับความนิยมมีประชาชนที่เกี่ยวข้องกับ การทำงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับผลกระทบ ไม่มีงานและขาดรายได้เลี้ยงชีพต้องพึ่งพา การท่องเที่ยวเข้ามาช่วยเหลือให้สามารถกลับมาประกอบอาชีพได้ ไม่เพียงแต่หน่วยงานภาคเอกชน บทบาทนักการเมืองก็เป็นส่วนสำคัญที่ให้ความช่วยเหลือและผลักดันโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ เนื่องจากการตัดสินใจเพื่อให้เกิดนโยบายนี้ขึ้นมาได้ มาจากรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อน ให้มีผลประโยชน์ต่อประเทศมากที่สุด และยังมีบทบาทข้าราชการที่ร่วมกำหนดนโยบายที่หน่วยภาครัฐ ต้องดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ภารกิจของตนเอง ถ้าหากไม่ได้รับความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน อาจเกิดปัญหาหรือข้อขัดขัดไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า กระบวนการกำหนดนโยบายนั้น เป็นแนวคิดนโยบายสาธารณะ รวมไปถึงกิจกรรมการทำงานของรัฐบาล และเป็นผู้อำนวยการตัดสินใจให้ดำเนินการไปได้จนไปสู่การนำไปปฏิบัติหน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัด จะเข้ามามีบทบาทการทำงานมากขึ้น

จากการอภิปรายผลการศึกษาค้นพบโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์นี้ การดำเนินการ โครงการฯ ตามนโยบายในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ลักษณะดังกล่าว มีตัวแสดงทั้งหน่วยงาน ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เข้าร่วมบูรณาการด้วยกัน ถ้าหากขาดภาคส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือไม่ได้รับความร่วมมือจะไม่ก่อให้เกิดโครงการฯ นี้ได้ เพราะต้องอาศัยการทำงานบูรณาการทั้งหมด แม้ว่าบทบาทหน่วยงานหลักที่สำคัญในเริ่มต้นการผลักดันจะเริ่มต้นจากหน่วยงานภาคเอกชนและ หน่วยงานภาครัฐระดับส่วนกลางก็ตาม ซึ่งทุกกระบวนการขั้นตอนจะมีบทบาทในแต่ละภาคส่วนที่ แตกต่างกันเข้ามาบูรณาการความร่วมมือกัน เพื่อให้เป้าหมายโครงการฯ นี้เกิดผลสำเร็จ และหน่วยงาน ต่าง ๆ มีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ต่อการดำเนินการโครงการฯ นี้ จึงมองว่าเครือข่ายนโยบายใน กระบวนการกำหนดแผนการเปิดประเทศ ภายใต้โครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์ ทุกภาคส่วนมีความเข้มแข็ง ต่อการทำงานร่วมกันแก้ปัญหาและสามารถขับเคลื่อนนโยบายได้จริง แม้ว่าที่ผ่านมาช่วงเกิดโรค ระบาดการทำงานของด้านการท่องเที่ยวและสาธารณสุขไม่ได้มีนโยบายหรือสิ่งที่ต้องทำร่วมกัน แต่ครั้ง นี้เห็นได้ว่าหน่วยงานภาครัฐสามารถบริหารจัดการประสานความร่วมมือให้ทุกฝ่ายได้เป็นอย่างดี

มีแผนการดำเนินการที่ชัดเจน และสามารถเป็นต้นแบบของกระบวนการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการภาครัฐต่อยอดการบูรณาการในมิติของการทำงานอื่นได้ต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาครัฐ

1) การปรับเปลี่ยนทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ข้อจำกัด และกฎหมาย งบประมาณที่กำหนดไว้ตามภารกิจของหน่วยงาน ควรต้องปรับแนวคิดวิธีในการทำงานให้มีความสอดคล้องและเชิงรุกต่อการขับเคลื่อนนโยบายหรือโครงการสำคัญเพื่อให้พร้อมรับต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ให้หน่วยงานภาครัฐระดับจังหวัดมีบทบาทหลักต่อการกำหนดนโยบายและพัฒนาพื้นที่ได้

2) หน่วยงานภาครัฐควรมีกลไกในการขับเคลื่อนหรือสนับสนุนเครือข่ายนโยบายและวิธีการบริหารจัดการรองรับ ควรปรับกลไกในการทำงานต่อเครือข่ายนโยบายให้เกิดความยั่งยืน รับฟังข้อเสนอแนะและความคิดเห็นทั้งภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานกำหนดนโยบายสาธารณะและส่งผลไปถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยให้สามารถเข้ามาร่วมบริหารจัดการนโยบายนี้ได้ซึ่งมีบริบทที่แตกต่างกันไปตามกระบวนการนโยบายสาธารณะ

5.3.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานภาคเอกชนกลุ่มผลประโยชน์ในการผลักดันความต้องการข้อเรียกร้องสู่นโยบาย

การเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงในเครือข่ายเพื่อสนับสนุนผลประโยชน์และบริหารจัดการได้อย่างต่อเนื่อง ควรเปิดโอกาสให้ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเข้ามาร่วมฟังและข้อคิดเห็นเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน อีกทั้งยังเป็นวิธีการระดมทรัพยากรสร้างความสัมพันธ์ต่อตัวแสดงภาคประชาสังคมเข้าด้วยกันได้ ส่งผลให้การผลักดันมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายมากยิ่งขึ้น

5.3.3 ข้อเสนอแนะต่อภาคประชาสังคมในการผลักดันความต้องการสู่นโยบายสาธารณะ

การสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาสังคม โดยไม่ได้มีแค่ตัวแทนชุมชนจากการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ควรมีการระดมทรัพยากรจากตัวแทนในด้านอื่น ๆ เช่น ตัวแทนด้านการเกษตร เพื่อเกิดการรวมกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น และสามารถทำให้เข้าถึงต่อกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะได้ เนื่องจากคนในพื้นที่จะเข้าใจถึงโครงสร้างปัญหาการท่องเที่ยวหรือเรื่องอื่น ๆ ในจังหวัดภูเก็ต จึงส่งผลต่อการผลักดันความต้องการสู่นโยบายสาธารณะเข้าถึงได้มากยิ่งขึ้น

5.3.4 ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นเพียงศึกษาความต้องการ บทบาทและวิธีการผลักดันของตัวแสดงภายในเครือข่ายนโยบายซึ่งอยู่ในช่วงก่อรูปและกำหนดนโยบายจากโครงการภูเก็ตแซนด์บ็อกซ์เท่านั้น หากศึกษาจากโครงการฯ ครั้งต่อไป ควรศึกษาถึงนโยบายของการนำไปปฏิบัติและการติดตามประเมินผล ผ่านการทำตัวแสดงเครือข่ายนโยบาย เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินงานในกระบวนการ และอาจมีข้อค้นพบจากตัวแสดงอื่น ๆ โดยมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปตามกระบวนการนโยบายสาธารณะ

บรรณานุกรม

- เกษม นครเขตต์. (2554). แนวคิดและทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม (Social Network Theory) [เอกสารวิชาการ]. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- เกียรตินาคินภัทร. (2563). KKP insight ฟันเศรษฐกิจอย่างไร ยามไร้การท่องเที่ยว. สืบค้นจาก <https://www.kkpg.com/en/news/2020081682330>
- เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์. (2554). ตัวแบบเครือข่ายนโยบายกับการแก้ไขปัญหาภาวะการอธิบายเชิงโครงสร้าง-ผู้กระทำ (structure-agency) [เอกสารประกอบจากการประชุมวิชาการ].
เชียงใหม่: คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพิ่มศักดิ์ จะเรียมพันธ์. (2555). การเมืองของกระบวนการกำหนดนโยบายโดนดุษฎีชน (ปริญญา
นิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/45272>
- เอกพลณัฐ ญัฐพัชรัตน์. (2556). พลวัตภายในแนวการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคม. วารสาร
สังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ, 43(1), 187-188.
- ไทยพีบีเอส. (2563). COVID-19 จุดท่องเที่ยวถูกกัดอ่วม. สืบค้นจาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/296895>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564). สืบค้นจาก https://www.mots.go.th/download/article/article_20170320150102.pdf
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563, กรกฎาคม - กันยายน). COVID-19 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยว สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย ไตรมาส 1/2563. รายงานภาวะเศรษฐกิจการท่องเที่ยว, 1(4). สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/download/TourismEconomicReport/4-1TourismEconomicVol4.pdf>
- กรุงเทพธุรกิจ. (2563). อัปเดต! จังหวัดไหน 'ล็อกดาวน์' หนีโควิดระลอกใหม่บ้าง? (30 ธ.ค.63). สืบค้นจาก <https://www.bangkokbiznews.com/news/913735>
- กาญจนาพร สายทองคำ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงทางนโยบายในเครือข่าย
คณะทำงานโครงการบ้านพอเพียงชนบท กรณีศึกษา จังหวัดจันทบุรี. (สารนิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <http://ir->

[ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1249/1/g601130408.pdf](https://thesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1249/1/g601130408.pdf)

ชนิษฐา สุขสง. (2558). นโยบายราคาข้าว: การศึกษาในด้านการเมืองของกระบวนการและเครือข่ายนโยบาย. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ).

สืบค้นจาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/50765>

จารุภัทร ทองลงยา. (2563). ธุรกิจท่องเที่ยว ผลกระทบใหญ่ต่อเศรษฐกิจไทย. สืบค้นจาก

<https://thestandard.co/tourism-business-large-impact-on-the-thai-economy/>

ชยุตม์ พันธุ์สุวรรณ. (2561). ขบวนการนักศึกษาหายไปไหน : การเปลี่ยนแปลงของขบวนการนักศึกษาไทยในช่วงความขัดแย้งทางการเมือง พ.ศ. 2549 - 2557. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ณัฐนันท์ คุณมาศ. (2555, มกราคม - มิถุนายน). ทฤษฎีในการศึกษาสหภาพยุโรป: จากการบูรณาการ นโยบายทางเลือกรัฐกระบวนการยุโรปวิวัฒน์. วารสารสังคมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาฯ, 42(1), 146.

ณัดกิจ จันกิเสน. (2563). สมาคมโรงแรมภูเก็ต ซึ่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวภูเก็ตกำลังเข้าขั้นวิกฤต ร้องรัฐบาลช่วยเพื่อให้อยู่รอดในช่วงไฮซีซั่น. สืบค้นจาก <https://thestandard.co/phuket-hotels-association-090963/>

ธนพฤษช์ ชามะรัตน์. (2551). สถานภาพองค์ความรู้ของแนวคิดเครือข่ายทางสังคม (State of Knowledge of Social Network Concept). สืบค้นจาก <https://www.kroobannok.com/blog/4252>

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2563). เปิดสถิติภาคการท่องเที่ยวอย่างไรให้คุ้มเสี่ยง. สืบค้นจาก https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_13Oct2020.aspx

ธีรวิมล กายแก้ว. (2556). การสร้างเครือข่ายทางสังคม: กรณีศึกษา นักฟุตบอลสมัครเล่นในกลุ่มกรุงเทพเหนือ. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก <https://lib.swu.ac.th/images/Documents/Researchsupport/Reference-APA6th-EndNote160820.pdf>

น้ำทิพย์ วิภาวิน. (2558, กรกฎาคม - ธันวาคม). เครือข่ายสังคมในสังคมเครือข่าย. วารสารวิจัยสมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทยฯ, 8(2). สืบค้นจาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_research/article/view/48006

- พัชรี สีโรรส. (2544). เครือข่ายนโยบาย : อีกรูมมองหนึ่งของการศึกษานโยบายสาธารณะ. ใน สุพิน เกชาคุปต์ รัฐศาสตร์-การบริหาร รวมบทความวิชาการ. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พีพีทีวีออนไลน์. (2564). หมอศิริราช หวั่น "ภูเก็ต แซนด์บ็อกซ์" เสี่ยงเจอเชื้อกลายพันธุ์. สืบค้นจาก <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1/149561>
- มติชนออนไลน์. (2564a). เข้มมาตรการล็อกดาวน์ เม.ย.63 หลัง สธ.ขงล็อกพื้นที่ ดงออกเคสสถาน-เคอร์ฟิว. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/local/news_2818444
- มติชนออนไลน์. (2564b). 'หมอธีระ' ชี้ไทยยังไม่เหมาะ เปิดท่องเที่ยว-เปิดประเทศ วอนชะลอ หวั่น ผลกระทบลามโดมิโน. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_2941842
- รพีพัฒน์ มัณฑนระวีรัตน์. (2563). สถานการณ์การท่องเที่ยวในวิกฤต COVID-19. สืบค้นจาก <https://www.cea.or.th/th/single-research/cultural-heritage-tourism-industry-covid-19>
- รัฐสภา ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. (2558). การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมของเครือข่ายสมาชิกสุขภาพจังหวัดลพบุรี. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม). สืบค้นจาก https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14457/MU.the.2015.43
- ศิริรักษ์ สิงหเสม. (2554). เครือข่ายนโยบายและการจัดการภัยพิบัติจากอุทกภัย : กรณีศึกษาเฉพาะจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดชัยภูมิ. (ปริญญาานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ). สืบค้นจาก http://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:121793
- สยามรัฐออนไลน์. (2564). กลุ่มธุรกิจโรงแรมของรัฐเร่งแผนเปิดประเทศ/จัดทัพรับนักท่องเที่ยวต่างชาติวันยิ่งซ้ำยิ่งเจ็บ. สืบค้นจาก <https://siamrath.co.th/n/219157>
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559, กรกฎาคม - ธันวาคม). การกำหนดนโยบายสาธารณะ : ทฤษฎี และกระบวนการ. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 7(2), 103-119.
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2564). นายกษ เกล้า "ประเทศไทยต้องเปิดประเทศ ภายใน 120 วัน" พร้อมนำ "ภูเก็ต Sandbox" เข้าที่ประชุมคณะรัฐมนตรีสัปดาห์หน้า เตรียมเปิดประเทศ. สืบค้นจาก <https://spm.thaigov.go.th/CRTPRS/spm-sp->

[layout6.asp?i=41111%2E92715702112113121111311](https://www.soc.go.th/layout6.asp?i=41111%2E92715702112113121111311)

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). สรุปผลการประชุมหารือแนวทางการฟื้นฟูเศรษฐกิจในภาคการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต. สืบค้นจาก

https://resolution.soc.go.th/PDF_UPLOAD/2563/P_402319_3.pdf

สุจิตรา ยางนอก. (2562). เครือข่าย :ฐานคิดและความหมาย [เอกสารประกอบการสอน]: สาขาวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ประวัติผู้เขียน

